

คู่มือ

เฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

Developmental Surveillance and Promotion Manual (DSPM)

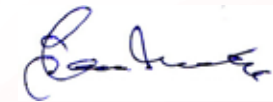
คำนำ

กว่าจะเป็นคู่มือเล่มนี้ได้ หลายคนต้องเหน็ดเหนื่อยแสนสาหัส เพราะแค่คิดจะบูรณาการงานพัฒนาการเด็กไทยจากหลายหน่วยงานก็ยากแล้ว ยิ่งตั้งเป้าว่าจะต้องเป็นคู่มือทางวิชาการที่เหมาะสมปฏิบัติได้จริง ให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขใช้ใฝ่ระวัง ประเมิน และแนะนำให้พ่อแม่ ผู้ปกครองส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ แล้วก็ต้องง่ายพอที่พ่อแม่จะเข้าใจและฝึกลูกตัวเอง ให้มีความสามารถ ทำได้ตามเกณฑ์อายุ เนื่องจากไม่มีอะไรที่ยิ่งใหญ่ไปกว่าความรักของพ่อแม่ที่มีต่อลูก และนี่คือการส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่ดีที่สุด

เพราะเชื่อว่าคนไทยทุกคนรับไม่ได้กับข้อมูลที่ว่าเด็กไทยยังมีพัฒนาการล่าช้ากว่ามาตรฐาน ในฐานะที่กระทรวงสาธารณสุขรับผิดชอบดูแลสุขภาพเด็กปฐมวัย ได้มีความพยายามที่จะแก้ไขปัญหาอย่างต่อเนื่อง แต่ส่วนใหญ่เป็นคำแนะนำทางวิชาการที่ไม่มีความชัดเจนในทางปฏิบัติ แนวทางการแก้ไขจึงหลากหลายและขาดประสิทธิภาพ แต่ด้วยเหตุที่คนไทยมีนิสัยรักเด็ก เมื่อเด็กไทยมีปัญหา ก็ต้องช่วยกัน คู่มือนี้จึงเป็นส่วนหนึ่งของความตั้งใจที่จะก้าวข้ามความแตกต่างที่มีอยู่ให้ได้

ถ้ามีความดีของคู่มือนี้ดังปรารถนา คงต้องยกให้ “คณะกรรมการบูรณาการพัฒนาการเด็กไทย” โดยเฉพาะ พญ.ศิริพร กัญชนะ รศ.พญ.นิตยา คชภักดี และ ศ.เกียรติคุณ พญ.ศิริกุล อิศรานุรักษ์ ที่ทุ่มเทความพยายามลงรายละเอียดเพื่อให้คู่มือนี้ปฏิบัติได้จริง และถูกจริตกับความเป็นไทย และถ้าขาดการเอาใจใส่เอื้อเฟื้อของ นพ.สมัย ศิริทองถาวร พร้อมคณะจากสถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์ เชียงใหม่ คู่มือนี้คงเกิดขึ้นไม่ได้ ต้องขอบคุณ นพ.ณรงค์ สหเมธาพัฒน์ ปลัดกระทรวงสาธารณสุข ที่แต่งตั้งคณะกรรมการ โครงการบูรณาการพัฒนาการเด็กไทย ด้วยตนเอง

ความพยายามที่จะเพิ่มศักยภาพให้สมองของเด็กไทยในครั้งนี่ จึงเป็นนวัตกรรมทางบูรณาการที่น่าสนใจ เมื่อปัญหาสังคมไทยขัดแย้งอย่างเรื้อรัง การอยู่ร่วมกับผู้อื่นที่เห็นแตกต่างโดยไม่ทุกข์ เป็นเรื่องจำเป็น คู่มือนี้จึงหยุดนิ่งไม่ได้ และคงต้องได้รับการพัฒนาให้เหมาะสมกับบริบททั้งระดับท้องถิ่น และประเทศ ให้มากขึ้นอีก การไม่ได้นั่งดูตายกับปัญหาที่มีอยู่ ก็ถือว่าไม่เสียชาติเกิดแล้ว ยิ่งทำงานให้เด็กเล็กๆ ที่ไม่สามารถเรียกร้องความทัดเทียมให้ตนเองได้ ยิ่งจะได้บุญทวีคูณ

นพ.วัลลก ไทยเหนือ

25 พฤศจิกายน 2556

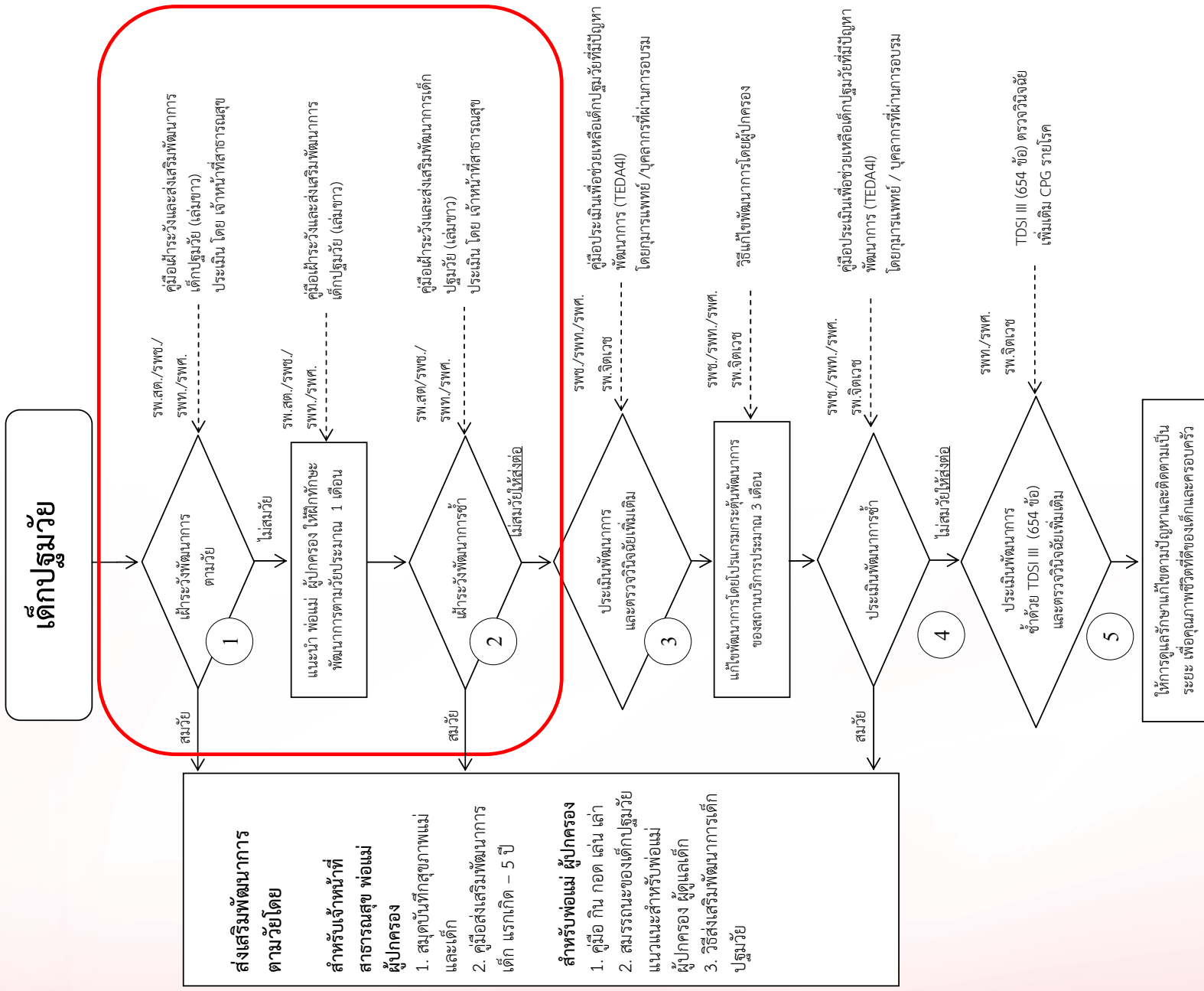
สารบัญ

แผนภูมิการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย.....	5
คำอธิบายแผนภูมิ	6
การใช้คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย	7
ขั้นตอนการเตรียมความพร้อม	7
ขั้นตอนการสร้างสัมพันธภาพกับเด็กและพ่อแม่ ผู้ปกครอง.....	8
ขั้นตอนการประเมิน.....	9
ขั้นตอนสรุป.....	9
การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยโดยพ่อแม่ผู้ปกครอง.....	10
กุญแจสู่ความสำเร็จ	10
ข้อควรคำนึงในการฝึกทักษะเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็ก	10
คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย.....	11
ช่วงอายุแรกเกิด-1 เดือน.....	11
ช่วงอายุ 1-2 เดือน	12
ช่วงอายุ 3-4 เดือน	14
ช่วงอายุ 5-6 เดือน	16
ช่วงอายุ 7-9 เดือน	18
ช่วงอายุ 9 เดือน	20

สารบัญ (ต่อ)

ช่วงอายุ 10-12 เดือน.....	23
ช่วงอายุ 13-15 เดือน.....	24
ช่วงอายุ 16-18 เดือน.....	27
ช่วงอายุ 18 เดือน.....	29
ช่วงอายุ 19-24 เดือน.....	33
ช่วงอายุ 25-30 เดือน.....	35
ช่วงอายุ 30 เดือน.....	37
ช่วงอายุ 31-36 เดือน.....	40
ช่วงอายุ 37-42 เดือน.....	42
ช่วงอายุ 42 เดือน.....	45
ช่วงอายุ 43-48 เดือน.....	50
ช่วงอายุ 49-54 เดือน.....	53
ช่วงอายุ 55-60 เดือน.....	55
วิธีส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยตามช่วงอายุ โดยพ่อแม่ ผู้ปกครอง.....	57
แบบบันทึกการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ตามช่วงอายุ โดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุข.....	59
แบบบันทึกการคัดกรองและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ตามช่วงอายุ โดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุข.....	62

แผนภูมิการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

หมายเหตุ :

- การเฝ้าระวังทำโดยพ่อแม่ ผู้ปกครองทุกช่วงอายุ และประเมินโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุข
- การคัดกรองทำโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ทุกอายุ 9, 18, 30 และ 42 เดือน

คำอธิบายแผนภูมิ

1. คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) เล่มนี้ ใช้สำหรับประเมินพัฒนาการเด็ก ในช่วงอายุน้อยกว่า 2 ปี คือ เด็กที่คลินิกสุขภาพเด็กดี (Well Child Clinic) และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ส่วนช่วงอายุมากกว่า 2 ปี ใช้สำหรับเด็กที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและโรงเรียนอนุบาล ทั้งนี้เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ที่รพ.สต./รพช./รพท./รพศ. จะประเมินพัฒนาการเด็กด้วยคู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ในช่องวิธีประเมิน
 - กรณีมีพัฒนาการสมวัย แนะนำให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง ส่งเสริมพัฒนาการตามวัย ตามช่องวิธีฝึกทักษะในช่วงอายุต่อไป
 - กรณีมีพัฒนาการไม่สมวัย แนะนำให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง ฝึกทักษะเด็กเรื่องนั้นบ่อยๆ เป็นเวลา 1 เดือน แล้วนัดให้มาพบผู้ประเมิน
2. หลังจาก 1 เดือน เจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ รพ.สต./รพช./รพท./รพศ. ประเมินพัฒนาการเด็กด้วยคู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ในช่องวิธีประเมินโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขของทักษะที่ไม่ผ่าน และทักษะอื่นๆ ตามช่วงอายุ
 - หากเด็กผ่านทักษะที่เคยล่าช้า และทักษะอื่นๆ ตามช่วงอายุ แสดงว่ามีพัฒนาการสมวัยให้เฝ้าระวังพัฒนาการตามวัยต่อเนื่องตามปกติ
 - หากเด็กผ่านทักษะที่เคยล่าช้า แต่พบทักษะอื่นมีพัฒนาการไม่สมวัยผู้ประเมินแนะนำให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง ฝึกทักษะเด็กในเรื่องนั้นบ่อยๆ เป็นเวลา 1 เดือนแล้วนัดให้มาพบผู้ประเมิน
 - หากเด็กยังไม่ผ่านทักษะที่เคยล่าช้าให้ส่งต่อไปยัง รพ.สต./รพช./รพท./รพศ./รพ.จิตเวช/ศูนย์อนามัย /สถาบันฯ ที่มีคลินิกกระตุ้นพัฒนาการ
3. รพช./รพท./รพศ./รพ.จิตเวช/ศูนย์อนามัย/สถาบันฯ ที่มีคลินิกกระตุ้นพัฒนาการ ใช้คู่มือประเมินเพื่อช่วยเหลือเด็กปฐมวัยที่มีปัญหาพัฒนาการ (Thai Early Developmental Assessment for Intervention : TEDA4I) โดยบุคลากรที่ผ่านการอบรม โดยใช้โปรแกรมกระตุ้นพัฒนาการของสถานบริการเป็นระยะเวลา 3 เดือน
4. หลังจาก 3 เดือน สถานบริการที่มีคลินิกกระตุ้นพัฒนาการ ประเมินพัฒนาการซ้ำด้วยคู่มือประเมินเพื่อช่วยเหลือเด็กปฐมวัยที่มีปัญหาพัฒนาการ (TEDA4I) โดยบุคลากรที่ผ่านการอบรม
 - กรณีเด็กพัฒนาการสมวัย ให้ส่งเสริมพัฒนาการตามวัย ในระบบปกติ
 - กรณีเด็กมีพัฒนาการไม่สมวัย หรือมีปัญหาซ้ำซ้อน ส่งต่อ รพท./รพศ./รพ.จิตเวช/สถาบันฯ
5. สำหรับเด็กที่มีพัฒนาการไม่สมวัย รพท./รพศ./รพ.จิตเวช/สถาบันฯ ประเมินพัฒนาการด้วย คู่มือประเมินและแก้ไข /ฟื้นฟูพัฒนาการเด็กวัยแรกเกิด – 5 ปี สำหรับบุคลากรสาธารณสุข (Thai Developmental Skills Inventory for Children from Birth to Five Years III : TDSI III) (654 ข้อ) หากยังพบปัญหาอยู่ให้แก้ไขหรือ ส่งต่อ และหรือ CPG รายโรค

นิยามศัพท์:

เด็กปฐมวัย	หมายถึง	เด็กตั้งแต่แรกเกิดถึงอายุ 5 ปี 11 เดือน 29 วัน
Gross motor (GM)	หมายถึง	พัฒนาการด้านการเคลื่อนไหว
Fine Motor (FM)	หมายถึง	พัฒนาการด้านกล้ามเนื้อมัดเล็กและสติปัญญา
Receptive Language (RL)	หมายถึง	พัฒนาการด้านการเข้าใจภาษา
Expressive Language (EL)	หมายถึง	พัฒนาการด้านการใช้ภาษา
Personal and Social (PS)	หมายถึง	พัฒนาการด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคม

การใช้คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

ผู้จัดทำต้องทำความเข้าใจ ปฏิบัติเป็นแนวทางเดียวกันจึงจะทำให้ผลการประเมินมีความถูกต้องน่าเชื่อถือและเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมี 4 ขั้นตอน ได้แก่

1. ขั้นตอนการเตรียมความพร้อม

1.1 การเตรียมตัวผู้ประเมินและส่งเสริมพัฒนาการ

ศึกษาทบทวนความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการเด็กปฐมวัย ความสำคัญของการประเมินและส่งเสริมพัฒนาการของเด็กในประเทศไทย สถานการณ์ของเด็กและภูมิหลังครอบครัวในเขตความรับผิดชอบ จำเป็นจะต้องศึกษาเอกสารคู่มือเฝ้าระวังฯ ตั้งแต่ คำนำ ความนำ แผนภูมิ คำอธิบายแผนภูมิ แนวทางการใช้คู่มือฯ 4 ขั้นตอน การใช้ทักษะ วิธีการเฝ้าระวัง วิธีการประเมิน เกณฑ์การตัดสิน และรายละเอียดของอุปกรณ์ การใช้อุปกรณ์ และควรเตรียมคำพูดที่จะใช้ในข้อคำถามไว้ล่วงหน้า ในกรณีที่ต้องใช้คำสั่ง เพื่อความรวดเร็ว ทดลองทำหรือฝึกก่อนการประเมินจริง เพื่อให้เกิดความคุ้นเคย และมีความมั่นใจก่อนปฏิบัติจริง ซึ่งรวมถึงแนวทางการแนะนำส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยโดยพ่อแม่ ผู้ปกครองด้วย

1.2 การเตรียมอุปกรณ์

- จัดเตรียมและตรวจสอบอุปกรณ์ให้ครบตามหมวดหมู่และเรียงตามลำดับการใช้ก่อนหลัง
- อุปกรณ์เปิดใช้ครั้งละ 1 ชุด ใช้เสร็จแล้วเก็บทันที แล้วจึงเปิดชุดใหม่ เพื่อความสะดวกในการจัดเก็บและให้เด็กมีสมาธิหรือสนใจในอุปกรณ์เฉพาะที่ต้องการจะใช้ประเมินเท่านั้น
- สามารถดัดแปลงใช้วัสดุในท้องถิ่นที่มีได้
- ต้องทำความสะอาดอุปกรณ์และตรวจสอบความปลอดภัยของอุปกรณ์หลังนำไปใช้ทุกครั้ง

1.3 การเตรียมสถานที่สำหรับประเมินพัฒนาการเด็ก

ควรเป็นห้องหรือมุมที่เป็นสัดส่วน ไม่คับแคบเกินไป อากาศถ่ายเทสะดวก เพื่อให้เด็กรู้สึกสุขสบาย ไม่หงุดหงิด และให้ความร่วมมือในการประเมิน ไม่มีสิ่งอื่นที่กระตุ้นหรือรบกวนความสนใจของเด็ก เช่น โทรทัศน์ วิทยุ คอมพิวเตอร์ รูปหรือวัตถุที่มีสีสันฉูดฉาด ควรเป็นห้องที่ไม่มีเสียงดังรบกวน หรือมีคนอื่นผ่านไปมา พื้นห้องสะอาด ปลอดภัย ไม่มีสิ่งของที่ไม่จำเป็นอยู่ในห้อง อุปกรณ์ต่างๆ ภายในห้องต้องมีความปลอดภัย ไม่แหลมคม ไม่มีเหลี่ยมหรือมุมที่อาจก่อให้เกิดอันตราย ควรมีการจัดเบาะ โต๊ะ หรือ เก้าอี้ต่างๆ ที่ใช้ในการประเมินในแต่ละช่วงวัยให้เหมาะสม

1.4 การเตรียมเด็ก

เด็กต้องไม่ป่วยทางกาย ไม่หิว ไม่ง่วง อึดเกินไป หรือหงุดหงิด งอแง เนื่องจากจะทำให้เด็กไม่ให้ความร่วมมือในการประเมินพาเด็กเข้าห้องนำขยับถ่ายให้เรียบร้อยก่อนการประเมิน เพื่อไม่ให้ขาดความต่อเนื่องในการประเมินให้เด็กเล่น พูดคุย ทำความคุ้นเคยกับผู้ประเมิน และอุปกรณ์บางส่วน

2. ขั้นตอนการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างผู้ประเมินกับเด็กและพ่อแม่ ผู้ปกครอง

เด็กแต่ละวัยจะมีพัฒนาการทางร่างกาย ความคิดและอารมณ์ที่แตกต่างกัน ดังนั้นผู้ประเมินควรสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับเด็กก่อนที่จะทำการประเมินพัฒนาการ โดยแบ่งตามช่วงอายุได้ดังนี้

2.1 ช่วงวัยแรกเกิด - 9 เดือน

2.1.1 ผู้ประเมินยิ้มแย้มแจ่มใส พูดคุย ทักทายกับพ่อแม่ ผู้ปกครองก่อน แล้วจึงพูดคุย เล่นเสียงกับเด็กด้วยน้ำเสียงนุ่มนวล

2.1.2 ถ้าเด็กร้องไห้ ให้พ่อแม่ ผู้ปกครองอุ้มปลอบให้เด็กสงบจึงเริ่มประเมิน

2.1.3 ช่วงอายุ 6-9 เดือน เด็กเริ่มมีความกังวล เมื่อพบคนแปลกหน้า ควรให้เวลากับเด็กทำความคุ้นเคยก่อนประเมิน

2.2 ช่วงอายุ 10 เดือน - 2 ปี

2.2.1 ผู้ประเมินควรเริ่มด้วยการพูดคุยกับพ่อ แม่ ผู้ปกครอง เกี่ยวกับชีวิตประจำวัน พฤติกรรมและพัฒนาการของเด็ก เพื่อให้เวลาเด็กปรับตัวคุ้นเคยกับผู้ประเมินและได้สังเกตพฤติกรรมเด็ก

2.2.2 เมื่อเด็กเริ่มสนใจและคุ้นเคยกับผู้ประเมิน ให้พูดคุยกับเด็กด้วยน้ำเสียงนุ่มนวลและนำอุปกรณ์ประเมินพัฒนาการบางส่วน ชวนให้เด็กเล่นหรืออาจสาธิตให้เด็กดู

2.2.3 หากเด็กร้องไห้ ไม่ให้ความร่วมมือ ผู้ประเมินควรเปลี่ยนไปประเมินข้อทักษะที่ใช้การสังเกตหรือสอบถามจากพ่อแม่ ผู้ปกครองก่อนแล้วจึงกลับมาทำเมื่อเด็กพร้อม

2.3 ช่วงอายุ 3 - 5 ปี

2.3.1 ช่วงวัยนี้เด็กสามารถสื่อสารโต้ตอบและทำตามคำสั่งได้ดี ดังนั้นผู้ประเมินสามารถที่จะพูดคุยกับเด็กได้โดยตรง

2.3.2 การพูดคุยกับเด็กควรใช้น้ำเสียงนุ่มนวล ระดับเสียงปกติ แต่เมื่อเด็กเริ่มคุ้นเคยกับผู้ประเมินแล้วควรปรับสีหน้าและน้ำเสียงให้ดูน่าสนใจ เช่น พูดเสียงสูงต่ำเพื่อสร้างความสนใจ หรือทำสีหน้าดีใจ ตื่นเต้น ให้ชัดเจนขึ้น เพื่อให้เด็กมีความสนใจในกิจกรรมที่จะเริ่มประเมิน โดยคำพูดที่เหมาะสมในการสร้างสัมพันธ์ภาพกับเด็กวัยนี้ ได้แก่ การชวนคุยทั่วๆ ไป หรือการชม เช่น

- ผมเปียหนูสวยจังเลย ใครเป็นคนถักให้หนูคะ

- วันนี้ใครเป็นคนมาส่งหนูที่โรงเรียนคะ

- วันนี้หนูกินข้าวกับอะไรเอ่ย เป็นต้น

2.3.3 เมื่อเด็กให้ความร่วมมือในการประเมินหรือสามารถเริ่มประเมินได้ ควรพูดชมเชยเด็กทุกครั้ง

2.4 ผู้ประเมินแนะนำตัวเอง “ชื่อเป็น วันนี้ประเมินพัฒนาการน้อง ระยะเวลาที่ใช้ทั้งหมด ประมาณ 10-20 นาที จะทำโดยสังเกตถามจากผู้ปกครองและให้เด็กเล่นของเล่นหรืออุปกรณ์ที่เตรียมมาให้เด็กเล่นในขณะที่กำลังประเมินเด็ก ผู้ปกครองอยู่กับเด็กได้ตลอดเวลา แต่ไม่ต้องช่วยเด็กทำกิจกรรม บอก แนะนำ หรือทำแทนเด็กเพราะจะทำให้ผลการประเมินไม่ตรงกับความเป็นจริง ถ้าเด็กและผู้ปกครองพร้อมแล้วเราจะเริ่มกันเลยนะคะ”

3. ขั้นตอนการประเมิน

3.1. สอบถามวันเดือนปีเกิดเด็กจากผู้ปกครองแล้วคำนวณอายุเด็ก

วิธีการคำนวณ

เริ่มจาก วัน เดือน และปีที่ทำการประเมินเป็นตัวตั้ง วัน เดือน และปีเกิดเด็กเป็นตัวลบ ถ้าวันตัวตั้งจำนวนน้อยกว่าให้ยืมที่เดือนมา 1 เดือน (30 วัน) ถ้าตัวตั้งเดือนน้อยกว่าตัวลบให้ยืมที่ปี 1 ปี (12 เดือน)

ตัวอย่างที่ 1

	ปี	เดือน	วัน
วันที่ทำการประเมิน	2556	3	5
วัน เดือน ปีเกิด	2551	8	10
เด็กอายุ	4	6	25

ตัวอย่างที่ 2

	ปี	เดือน	วัน
วันที่ทำการประเมิน	2557	3	15
วัน เดือน ปีเกิด	2554	2	27
เด็กอายุ	3	0	18

3.2 เริ่มประเมินพัฒนาการจากด้านใดก่อนก็ได้ ที่ตรงกับช่วงอายุจริงของเด็ก

3.2.1 ใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่อง ผ่าน เมื่อเด็กประเมินผ่าน

3.2.2 ในกรณีที่เด็กประเมินไม่ผ่าน ให้ใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ไม่ผ่าน

3.2.3 ในช่วงอายุใดที่มีข้อประเมิน 2 หรือ 3 ข้อ หากเด็กไม่ผ่านข้อใดข้อหนึ่งให้ถือว่าไม่ผ่านในช่วงอายุนั้น

3.3 ในกรณีที่มีการประเมินเพื่อติดตามพัฒนาการในครั้งต่อไป ให้เริ่มต้นประเมินข้อที่เด็กประเมินไม่ผ่าน ในครั้งที่ผ่านมา

4. ขั้นตอนสรุป

เมื่อประเมินพัฒนาการเด็กเสร็จแล้วทุกครั้ง ผู้ประเมินจะต้องสรุปผลการประเมินและให้ข้อมูลแก่พ่อแม่ ผู้ปกครองเด็ก ดังนี้

4.1 กรณีประเมินแล้วพบว่าสมวัย ให้แนะนำพ่อแม่ ผู้ปกครองส่งเสริมพัฒนาการเด็กในช่วงอายุต่อไปตามคู่มือฯ

4.2 กรณีที่เด็กประเมินแล้วพบว่าไม่สมวัย ผู้ประเมินให้คำแนะนำพ่อแม่ ผู้ปกครอง ส่งเสริมพัฒนาการเด็กตามคู่มือฯ ในข้อทักษะที่เด็กไม่ผ่านการประเมิน บ่อยๆ หลังจากนั้นอีก 1 เดือน กลับมาประเมินซ้ำ

4.3 กรณีประเมินซ้ำ หลังจากการกระตุ้นแล้วยังไม่สมวัย ต้องให้ข้อมูลแก่พ่อแม่ ผู้ปกครองเด็กในการส่งต่อ เพื่อตรวจและวินิจฉัยเพิ่มเติมที่โรงพยาบาล (รพช./รพท./รพศ.) พร้อมใบส่งตัว

การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยโดยพ่อแม่ ผู้ปกครอง

กุญแจสู่ความสำเร็จ

- รักลูกแสดงออกอย่างสม่ำเสมอ
- ไม่เปรียบเทียบกันระหว่างเด็ก เพราะเด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกัน
- การเรียนรู้ของเด็กเริ่มตั้งแต่ปฏิสนธิ เป็นแบบค่อยเป็นค่อยไปและต่อเนื่อง
- เด็กเรียนรู้ผ่านการฟัง การดู การจับต้อง การเล่น การทำตามแบบอย่าง และลองทำ พ่อแม่ ผู้ปกครองจึงควรคุยกับลูกตั้งแต่วัยทารก เล่น เล่าเรื่องสิ่งที่กำลังทำกับเด็ก เล่านิทาน อ่านหนังสือให้ฟัง ชื่นชมดูสิ่งต่างๆ รอบตัว ดูรูป การมีกิจกรรมศิลปะและดนตรี กิจกรรมในบ้าน และประสบการณ์ตรงอื่นๆ
- พ่อแม่ ผู้ปกครอง ต้องฟังเด็ก ส่งเสริมให้เด็กถามและสังเกต ชื่นชมกันสนทนาและให้เด็กมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น
- ไม่ใช้วิธีบังคับฝืนใจ ไม่กีดกันหรือเร่งรัดเด็ก ไม่ก้าวร้าวหรือทำร้ายเด็กทั้งทางร่างกาย จิตใจ และวาจา
- เด็กต้องได้รับโอกาสฝึกการมีวินัยในตนเอง เช่น การกิน การนอนเป็นเวลา การเก็บของเล่น การทิ้งขยะในที่ทิ้งขยะ การล้างมือ การไม่แย่งของของคนอื่น การไม่ทุบตีทำร้ายคนอื่น เป็นต้น
- โทรทัศน์หรือสื่อทำนองเดียวกันอาจขัดขวางพัฒนาการรอบด้านของเด็กอายุต่ำกว่า 2 ปี และรบกวนการนอนหลับของเด็ก
- พ่อแม่ ผู้ปกครอง ต้องเป็นตัวอย่างพฤติกรรมที่ดีสำหรับเด็ก เปิดโอกาสให้เด็กได้ฝึกทำ และควรชี้แจงเมื่อเด็กทำผิดพลาด เปลี่ยนเป็นให้กำลังใจ เมื่อเด็กพยายามทำสิ่งที่พึงปรารถนา และชมเชยเมื่อเด็กทำได้

ข้อควรคำนึงในการฝึกทักษะเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

การฝึกทักษะเด็กมีเป้าหมายส่งเสริมพัฒนาการเด็กให้ก้าวหน้าเป็นไปตามวัย สามารถใช้ชีวิตจริงและในสภาพแวดล้อมจริง โดยควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

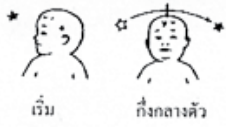

- คำพูดที่ใช้ควรง่าย สั้น ชัดเจน และคงเส้นคงวา
- ให้ความเวลาเด็กปฏิบัติตาม 3-5 วินาที ถ้าเด็กยังไม่ได้ทำให้พูดซ้ำ (ข้อความเหมือนเดิม) พร้อมให้การช่วยเหลือเด็กทำจนเสร็จ
- ให้ความช่วยเหลือเด็กเท่าที่จำเป็นลดการช่วยเหลือลงเมื่อเด็กทำได้ ซึ่งอาจช่วยเหลือโดย
 - ทางกาย : จับมือทำ และข้อศอกกระตุ้น
 - ทางวาจา : บอกให้เด็กลองทำดู หากจำเป็นอาจจะบอกให้เด็กทราบวิธี ทีละขั้น
 - ทางท่าทาง : ชี้ ผงกศีรษะ สายหน้า ชัดขวางไม่ให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่ต้องการ เช่น เมื่อบอกให้เด็กชี้แปรงสีฟัน แต่เด็กจะชี้แก้วน้ำ ให้ใช้มือปิดแก้วน้ำ เพื่อให้เด็กรู้ว่าจะต้องชี้แปรงสีฟัน

เมื่อเด็กเกิดการเรียนรู้แล้ว ให้เปลี่ยนข้อความแบบต่างๆ แต่มีความหมายเหมือนกัน เพื่อให้เด็กรู้จักสิ่งที่แตกต่างกัน การให้แรงเสริมควรให้ทันทีเมื่อเด็กทำได้ถูกต้อง ไม่ว่าจะเป็นการช่วยให้เด็กทำได้หรือเด็กทำได้เอง เช่น ชมเชย ยิ้ม ประบมือ สัมผัส ให้นม แต่ควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. แรงเสริมควรเหมาะสมกับวัย เป็นสิ่งที่เด็กชอบแต่ละคนไม่เหมือนกัน
2. ควรให้แรงเสริมบ่อยๆ เมื่อต้องการให้เกิดทักษะหรือพฤติกรรมใหม่
3. การลดแรงเสริมลงเมื่อเด็กทำได้ สังเกตว่าเด็กมีความพอใจรู้สึกดีในสิ่งที่ตนทำได้ จึงไม่จำเป็นต้องอาศัยแรงเสริมจากภายนอก
4. การให้รางวัล เช่น การแสดงความเอาใจใส่ ยิ้ม กอด ตบมือให้หรือให้ของ เมื่อเด็กตั้งใจทำหรือทำสำเร็จจะเป็นประโยชน์ต่อพัฒนาการของเด็กในระยะยาว ต่างกับการให้สินบน และการขู่ข่มขู่บังคับให้ทำ

"ควรใช้การสอนโดยอธิบายอย่างเหมาะสมแต่นักเน้น"

คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

อายุ (เดือน)	ข้อที่	ทักษะ	วิธีประเมินทักษะโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุข/รพ.สต./รพช.	วิธีฝึกทักษะโดยพ่อแม่ ผู้ปกครอง และอสม.
แรกเกิด - 1 เดือน	1 ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	ทำนอนคว่ำยกศีรษะและหันไปข้างใดข้างหนึ่งได้ (GM)	จัดให้เด็กอยู่ในท่านอนคว่ำบนเบาะนอน แขนทั้งสองข้างอยู่หน้าไหล่ ผู้ประเมินสังเกตเด็กยกศีรษะ ผ่าน: เด็กสามารถยกศีรษะและหันไปข้างใดข้างหนึ่งได้	จัดให้เด็กอยู่ในท่านอนคว่ำ พ่อแม่ ผู้ปกครองเขย่าของเล่นที่มีเสียงตรงหน้าเด็ก ระยะห่างประมาณ 30 ซม. เมื่อเด็กมองที่ของเล่นแล้วค่อยๆ เคลื่อนของเล่นมาทางด้านซ้ายหรือขวา เพื่อให้เด็กหันศีรษะมองตาม ถ้าเด็กทำไม่ได้ช่วยประคองศีรษะเด็กให้หันตาม ทำซ้ำอีกครั้งโดยเปลี่ยนให้เคลื่อนของเล่นมาทางด้านตรงข้าม
	2 ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	มองตามถึงกึ่งกลางลำตัว (FM) <div style="text-align: center; margin: 10px 0;"> <p style="font-size: small; margin: 0;">* * * * * * * * * * * * * * * * * * * *</p> <p style="font-size: x-small; margin: 0;">* * * * * * * * * * * * * * * * * * * *</p> <p style="font-size: x-small; margin: 0;">* * * * * * * * * * * * * * * * * * * *</p> </div> อุปกรณ์: ลูกบอลผ้าสีแดง <div style="text-align: center; margin-top: 20px;"> </div>	จัดให้เด็กอยู่ในท่านอนหงาย ผู้ประเมินถือลูกบอลผ้าสีแดงห่างจากหน้าเด็กประมาณ 20 ซม. ขยับลูกบอลผ้าสีแดงเพื่อกระตุ้นให้เด็กสนใจ แล้วเคลื่อนลูกบอลผ้าสีแดงช้าๆ ไปทางด้านข้างลำตัวเด็กข้างใดข้างหนึ่ง เคลื่อนลูกบอลผ้าสีแดงกลับมาที่จุดกึ่งกลางลำตัวเด็ก ผ่าน: เด็กมองตามลูกบอลผ้าสีแดง จากด้านข้างถึงระยะกึ่งกลางลำตัวได้	1. จัดให้เด็กอยู่ในท่านอนหงาย พ่อแม่ ผู้ปกครองถือของเล่นที่มีสีสดใสห่างจากหน้าเด็กประมาณ 20 ซม. 2. กระตุ้นให้เด็กสนใจ โดยเรียกชื่อเด็กพร้อมกับเขย่าของเล่น เมื่อเด็กสนใจมองให้เคลื่อนของเล่นไปทางด้านข้างลำตัวเด็ก เพื่อให้เด็กมองตาม 3. ถ้าเด็กไม่มองให้ช่วยเหลือโดยการประคองหน้าเด็กให้มองตามของเล่น

คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

อายุ (เดือน)	ข้อที่	ทักษะ	วิธีประเมินทักษะโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุข/รพ.สต./รพช.	วิธีฝึกทักษะโดยพ่อแม่ ผู้ปกครอง และอสม.
แรกเกิด-1 เดือน	3 ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	สะดุ้งหรือเคลื่อนไหวร่างกายเมื่อได้ยินเสียงพูดระดับปกติ (RL)	1. จัดให้เด็กอยู่ในท่านอนหงาย 2. ผู้ประเมินอยู่ห่างจากเด็กประมาณ 60 ซม. เรียกชื่อเด็กจากด้านข้างที่ละข้างทั้งซ้ายและขวา โดยพูดเสียงดังปกติ ผ่าน: เด็กแสดงการรับรู้ด้วยการกระพริบตา สะดุ้ง หรือเคลื่อนไหวร่างกาย	1. จัดให้เด็กอยู่ในท่านอนหงาย พ่อแม่ ผู้ปกครองเรียกชื่อหรือพูดคุยกับเด็กจากด้านข้างที่ละข้างทั้งซ้ายและขวา โดยพูดเสียงดังกว่าปกติ 2. หากเด็กสะดุ้งหรือขยับตัวให้พ่อแม่ ผู้ปกครองยิ้มและสัมผัสตัวเด็ก ลดเสียงพูดคุยลงเรื่อยๆ จนให้อยู่ในระดับปกติ
	4 ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	ส่งเสียงอ้อแอ้ (EL)	สังเกตว่าเด็กส่งเสียงอ้อแอ้ในระหว่างทำการประเมิน หรือถามจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผ่าน: เด็กกำเสียงอ้อแอ้ได้	พ่อแม่ ผู้ปกครองอุ้มหรือสัมผัสตัวเด็กเบาๆ มองสบตา แล้วพูดคุยกับเด็กด้วยเสียงสูงๆ ต่ำๆ เพื่อให้เด็กสนใจและหยุดรอให้เด็กส่งเสียงอ้อแอ้ตอบ
	5 ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	มองจ้องหน้าได้นาน 1-2 วินาที (PS)	ผู้ประเมินอุ้มเด็กให้ห่างจากหน้าผู้ประเมิน 30 ซม. ยิ้มและพูดคุยกับเด็ก ผ่าน: เด็กสามารถมองจ้องหน้าได้อย่างน้อย 1 วินาที	1. จัดให้เด็กอยู่ในท่านอนหงายหรืออุ้มเด็ก 2. สบตา พูดคุย ส่งเสียง ยิ้ม หรือทำตาลักษณะต่างๆ เช่น ตาโต กระพริบตา เพื่อให้เด็กสนใจมอง
1-2	6 ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	ท่านอนคว่ำ ยกศีรษะตั้งขึ้นได้ 45 องศา นาน 3 วินาที (GM) อุปกรณ์: กรุ๊งกริ้ง 	จัดให้เด็กอยู่ในท่านอนคว่ำ ข้อศอกงอ มือทั้งสองข้างวางที่พื้น ผู้ประเมินเขย่ากรุ๊งกริ้งด้านหน้าเด็ก แล้วเคลื่อนขึ้นด้านบน กระตุ้นให้เด็กมองตาม ผ่าน: เด็กสามารถยกศีรษะขึ้นได้ 45 องศา นาน 3 วินาที อย่างน้อย 2 ครั้ง	1. จัดให้เด็กอยู่ในท่านอนคว่ำ ข้อศอกงอ 2. เขย่าของเล่นตรงหน้าเด็ก เมื่อเด็กมองตามค่อยๆ เคลื่อนของเล่นขึ้นด้านบนเพื่อให้เด็กเงยหน้าจนศีรษะยกขึ้น นับ 1, 2 ค่อยๆ เคลื่อนของเล่นลงมาอยู่ตรงหน้าเด็กเหมือนเดิม 3. เคลื่อนของเล่นให้สูงขึ้น จนเด็กยกศีรษะตามได้ในแนว 45 องศา และนับ 1, 2, 3

คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

อายุ (เดือน)	ข้อที่	ทักษะ	วิธีประเมินทักษะโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุข/รพ.สต./รพช.	วิธีฝึกทักษะโดยพ่อแม่ ผู้ปกครอง และอสม.
1-2	7	<p>มองตามผ่านกึ่งกลางลำตัว (FM)</p> <div style="display: flex; align-items: center; justify-content: center;"> <div style="margin-right: 10px;"> ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน </div> </div> <p>อุปกรณ์: ลูกบอลผ้าสีแดง</p> 	<ol style="list-style-type: none"> จัดให้เด็กอยู่ในท่านอนหงาย ผู้ประเมินถือลูกบอลผ้าสีแดงห่างจากหน้าเด็ก 30 ซม. โดยให้อยู่เยื้องจุดกึ่งกลางลำตัวเด็กเล็กน้อย กระตุ้นให้เด็กจ้องมองที่ลูกบอลผ้าสีแดง ผู้ประเมินเคลื่อนลูกบอลผ้าสีแดงผ่านจุดกึ่งกลาง ลำตัวเด็กไปอีกด้านหนึ่งอย่างช้าๆ <p>ผ่าน: เด็กมองตามลูกบอลผ้าสีแดง ผ่านจุดกึ่งกลางลำตัวได้ตลอดโดยไม่หันไปมองทางอื่น</p>	<ol style="list-style-type: none"> จัดให้เด็กอยู่ในท่านอนหงาย พ่อแม่ ผู้ปกครองยื่นใบหน้าห่างจากใบหน้าเด็ก 20 ซม. กระตุ้นให้เด็กมองหน้า และเคลื่อนใบหน้าผ่านกึ่งกลางลำตัวเพื่อให้เด็กมองตาม ถ้าเด็กไม่มองให้ประคองหน้าเด็กให้หันมองตาม หลังจาก que เด็กสามารถมองตามใบหน้าพ่อแม่ ผู้ปกครองได้แล้ว ให้พ่อแม่ ผู้ปกครองถือของเล่นที่มีสีสันห่างจากหน้าเด็กประมาณ 20 ซม. กระตุ้นให้เด็กมองที่ของเล่น และเคลื่อนของเล่นผ่านกึ่งกลางลำตัวเพื่อให้เด็กมองตาม เมื่อเด็กมองตามได้ดีแล้ว ควรเพิ่มระยะห่างของใบหน้าหรือของเล่นจนถึงระยะ 30 ซม.
	8	<p>มองหน้าผู้พูดคุยได้นาน 5 วินาที (RL)</p> <div style="display: flex; align-items: center; justify-content: center;"> <div style="margin-right: 10px;"> ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน </div> </div> <p>วัตถุประสงค์: เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเด็ก กับพ่อแม่ ผู้ปกครอง</p>	<ol style="list-style-type: none"> จัดให้เด็กอยู่ในท่านอนหงายหรืออุ้มเด็ก ให้ใบหน้าผู้ประเมินห่างจากเด็กประมาณ 60 ซม. พูดคุยกับเด็กในขณะที่เด็กไม่ได้มองหน้าผู้ประเมิน <p>ผ่าน: เด็กหันมามองหน้าผู้พูดได้อย่างน้อย 5 วินาที</p>	<ol style="list-style-type: none"> จัดให้เด็กอยู่ในท่านอนหงายหรืออุ้มเด็ก ให้หน้าพ่อแม่ ผู้ปกครองห่างจากเด็กประมาณ 60 ซม. สบตาและพูดคุยหรือทำท่าทางให้เด็กสนใจ เช่น ทำตาโต ขยับริมฝีปาก ยิ้ม หัวเราะ หยิบของเล่นสีสันสดใสมาใกล้ๆ หน้าพ่อแม่ ผู้ปกครอง กระตุ้นให้เด็กมองของเล่นและมองหน้าพ่อแม่ ผู้ปกครอง เมื่อเด็กมองแล้วให้นำของเล่นออก

คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

อายุ (เดือน)	ข้อที่	ทักษะ	วิธีประเมินทักษะโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุข/รพ.สต./รพช.	วิธีฝึกทักษะโดยพ่อแม่ ผู้ปกครอง และอสม.
1-2	9	ทำเสียงในลำคอ (เสียง “อู” หรือ “อา” หรือ “อือ”) อย่างชัดเจน (EL)	ผู้ประเมินฟังเสียงเด็กขณะประเมิน โดยอยู่ห่างจากเด็กประมาณ 60 ซม. หรือถามจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง ว่าเด็กทำเสียง “อู” หรือ “อือ” หรือ “อา” ได้หรือไม่ ผ่าน: เด็กทำเสียงอู หรือ อือ หรือ อา อย่างชัดเจน	1. จัดเด็กอยู่ในท่านอนหงาย หรืออุ้มเด็ก 2. พ่อแม่ ผู้ปกครองยื่นหน้าเข้าไปหาเด็ก สบตาและพูดคุยให้เด็กสนใจ แล้วทำเสียง อู หรือ อือ หรือ อา ในลำคอให้เด็กได้ยิน หยุดฟังเพื่อรอจังหวะให้เด็กส่งเสียงตาม 3. เมื่อเด็กออกเสียงได้ให้พ่อแม่ ผู้ปกครองยื่นหน้าห่างจากเด็กเพิ่มขึ้นจนถึงประมาณ 60 ซม.
	10	ยิ้มตอบหรือส่งเสียงตอบได้ เมื่อผู้ประเมินยิ้มและพูดคุยด้วย (PS)	จัดเด็กอยู่ในท่านอนหงายพร้อมก้มหน้าไปใกล้เด็ก ยิ้มและพูดคุยกับเด็ก โดยไม่แตะต้องตัวเด็ก ผ่าน: เด็กสามารถยิ้มตอบหรือส่งเสียงตอบได้	อุ้มเด็กอยู่ในท่านอนหงาย มองตาเด็กและสัมผัสเบาๆ พร้อมกับพูดคุยกับเด็กเป็นคำพูดสั้นๆ ช้าๆ ช้าๆ เช่น “ว่าไงจ๊ะ.. (ชื่อลูก)..คนเก่ง” “ยิ้มซิ” “เด็กดี” “.. (ชื่อลูก)..ลูกรัก” “แม่รักลูกนะ” หยุดฟังเพื่อรอจังหวะให้เด็กยิ้มหรือส่งเสียงตอบ
3-4	11	ท่านอนคว่ำยกศีรษะและออกฟันฟัน (GM) อุปกรณ์: กรุ๊งกริ้ง 	1. จัดให้เด็กอยู่ในท่านอนคว่ำบนพื้นราบ 2. ผู้ประเมินเขย่ากรุ๊งกริ้งด้านหน้าเด็กเพื่อให้เด็กสนใจ แล้วเคลื่อนขึ้นด้านบน กระตุ้นให้เด็กมองตาม ผ่าน: เด็กยกศีรษะและออกโดยใช้แขนยันกับพื้นพยุงตัวไว้ อย่างน้อย 5 วินาที	1. จัดเด็กอยู่ในท่านอนคว่ำบนพื้นราบพ่อแม่ ผู้ปกครองถือของเล่น เช่น กรุ๊งกริ้งไว้ด้านหน้าเหนือศีรษะเด็ก 2. เรียกชื่อเด็กให้มองดูของเล่นแล้วค่อยๆ เคลื่อนของเล่นขึ้น เพื่อให้เด็กสนใจยกศีรษะ โดยมีแขนพื้นไว้แขนเหยียดตรงและหน้าอกพันฟัน

คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

อายุ (เดือน)	ข้อที่	ทักษะ	วิธีประเมินทักษะโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุข/รพ.สต./รพช.	วิธีฝึกทักษะโดยพ่อแม่ ผู้ปกครอง และอสม.
3-4	12 ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	<p>มองตามสิ่งของที่เคลื่อนที่ได้ เป็นมุม 180 องศา (FM)</p> <p>อุปกรณ์: ลูกบอลผ้าสีแดง</p> 	<ol style="list-style-type: none"> จัดให้เด็กอยู่ในท่านอนหงาย ผู้ประเมินถือลูกบอลผ้าสีแดงห่างจากหน้าเด็ก 30 ซม. กระตุ้นเด็กให้มองที่ลูกบอลผ้าสีแดง ผู้ประเมินเคลื่อนลูกบอลผ้าสีแดงเป็นแนวโค้งไปทางด้านขวาหรือด้านซ้ายของเด็กอย่างช้าๆ แล้วเคลื่อนกลับมาทางด้านตรงข้าม ประเมิน 3 ครั้ง <p>ผ่าน: เด็กมองตามลูกบอลผ้าสีแดงได้ 180 องศา อย่างน้อย 1 ใน 3 ครั้ง</p>	<ol style="list-style-type: none"> จัดเด็กอยู่ในท่านอนหงายโดยศีรษะเด็กอยู่ในแนวกึ่งกลางลำตัว ผู้ปกครองถือของเล่น ห่างจากหน้าเด็กประมาณ 30 ซม. (1 ไม่บรรทัด) ผู้ปกครองเขย่าหรือแกว่งของเล่นเพื่อกระตุ้นเด็กให้สนใจ จ้องมอง จากนั้นเคลื่อนของเล่นอย่างช้าๆ เป็นแนวโค้งไปทางด้านซ้าย ทำซ้ำโดยเปลี่ยนเป็นเคลื่อนของเล่นจากทางด้านซ้ายไปด้านขวา ถ้าเด็กยังไม่มองตาม ให้ผู้ปกครองช่วยประคองหน้าเด็ก เพื่อให้หันหน้ามาองตาม
	13 ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	<p>หันตามเสียงได้ (RL)</p> <p>อุปกรณ์: กริ่งกริ่ง</p> 	<ol style="list-style-type: none"> จัดให้เด็กอยู่ในท่านอนหงายหรืออู้งอนั่งตักหันหน้าออกจากผู้ประเมิน ผู้ประเมินเขย่ากริ่งกริ่งด้านซ้ายและขวาของตัวเด็กที่ละข้างโดยห่างประมาณ 60 ซม. และไม่让孩子เห็น <p>ผ่าน: เด็กหันตามเสียงและมองที่กริ่งกริ่งได้</p>	<ol style="list-style-type: none"> จัดให้เด็กอยู่ในท่านอนหงาย หรืออู้งอนั่งบนตักโดยหันหน้าออกจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง เขย่าของเล่นให้เด็กดู เขย่าของเล่นทางด้านข้าง ห่างจากเด็กประมาณ 30-45 ซม. และรอให้เด็กหันมาทางของเล่นที่มีเสียง จากนั้นให้พ่อแม่ ผู้ปกครองพูดคุยและยิ้มกับเด็ก ถ้าเด็กไม่หันมาองของเล่น ให้ประคองหน้าเด็กเพื่อให้หันตามเสียงค่อยๆ เพิ่มระยะห่างจนถึง 60 ซม.
	14 ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	<p>ทำเสียงสูงๆ ต่ำๆ เพื่อแสดงความรู้สึก (EL)</p>	<p>ในระหว่างที่ประเมิน สังเกตว่าเด็กส่งเสียงสูงๆ ต่ำๆ ได้หรือไม่ หรือถามพ่อแม่ ผู้ปกครอง</p> <p>ผ่าน: เด็กส่งเสียงสูงๆ ต่ำๆ เพื่อแสดงความรู้สึก อย่างน้อย 2 ความรู้สึก</p>	<p>พ่อแม่ ผู้ปกครองมองสบตาเด็ก และพูดด้วยเสียงสูงๆ ต่ำๆ เล่นหัวเราะกับเด็ก หรือสัมผัสจุดต่างๆ ของร่างกายเด็ก เช่น ใช้นิ้วสัมผัสเบาๆ ที่ฝ่าเท้า ท้อง เอว หรือใช้จุกสัมผัสหน้าผาก แก้ม จมูก ปากและท้องเด็ก โดยการสัมผัสแต่ละครั้งควรมีจังหวะหนักเบาแตกต่างกันไป</p>

คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

อายุ (เดือน)	ข้อที่	ทักษะ	วิธีประเมินทักษะโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุข/รพ.สต./รพช.	วิธีฝึกทักษะโดยพ่อแม่ ผู้ปกครอง และอสม.
3-4	15 ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	<p>ยิ้มทักคนที่คุ้นเคย (PS)</p> <p>วัตถุประสงค์: สร้างเสริมอารมณ์ดี</p>	<p>ผู้ประเมินสังเกตขณะอยู่กับเด็กหรือถามพ่อแม่ ผู้ปกครองว่า “เด็กยิ้มทักคนที่คุ้นเคยก่อนได้หรือไม่”</p> <p>ผ่าน: เด็กยิ้มทักพ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือคนที่คุ้นเคยก่อนได้</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. พ่อแม่ ผู้ปกครองยิ้มและพูดคุยกับเด็กเมื่อทำกิจกรรมต่างๆ ให้เด็กทุกครั้ง 2. อุ้มเด็กไปหาคนที่คุ้นเคย เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย พ่อแม่ ผู้ปกครองยิ้มทักคนที่คุ้นเคยให้เด็กดู 3. พูดยกกระตุ้นให้เด็กทำตาม เช่น “ยิ้มให้คุณพ่อซิลูก” “ยิ้มให้.....ซิลูก”
5-6	16 ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	<p>ยืนตัวขึ้นจากท่านอนคว่ำ โดยเหยียดแขนตรงทั้งสองข้างได้ (GM)</p> <p>อุปกรณ์: กรุ๊งกริ้ง </p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. จัดให้เด็กอยู่ในท่านอนคว่ำ 2. ผู้ประเมินเขย่ากรุ๊งกริ้งด้านหน้าเด็ก กระตุ้นให้เด็กมอมองสนใจ แล้วเคลื่อนขึ้นด้านบน กระตุ้นให้เด็กมอมองตาม <p>ผ่าน: เด็กสามารถใช้ฝ่ามือทั้งสองข้างยันตัวขึ้นจนข้อศอกเหยียดตรง ท้องและหน้าอกต้องยกขึ้นพ้นพื้น</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. จัดให้เด็กอยู่ในท่านอนคว่ำ 2. พ่อแม่ ผู้ปกครองถือของเล่นไว้ด้านหน้าเหนือศีรษะเด็ก 3. เรียกชื่อเด็กให้มองดูของเล่นแล้วเคลื่อนของเล่นให้สูงขึ้นเหนือศีรษะอย่างช้าๆ เพื่อให้เด็กยกศีรษะตาม โดยมีมือยันพื้นไว้ แขนเหยียดตรงจนหน้าอกและท้องพ้นพื้น
	17 ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	<p>เอื้อมมือหยิบและถือวัตถุไว้ขณะอยู่ในท่านอนหงาย (FM)</p> <p>อุปกรณ์: กรุ๊งกริ้ง </p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. จัดให้เด็กอยู่ในท่านอนหงาย 2. ผู้ประเมินถือกรุ๊งกริ้งให้ห่างจากตัวเด็ก 20-30 ซม. ที่จุดกึ่งกลางลำตัว อาจกระตุ้นให้เด็กสนใจและหยิบกรุ๊งกริ้งได้ <p>ผ่าน: เด็กสามารถเอื้อมมือข้างใดข้างหนึ่งไปหยิบกรุ๊งกริ้งได้ (อาจจะมีการเคลื่อนไหวแบบสะเปะสะปะเพื่อหยิบกรุ๊งกริ้ง)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. จัดให้เด็กอยู่ในท่านอนหงาย พ่อแม่ ผู้ปกครองเขย่าของเล่นให้ห่างจากตัวเด็ก ในระยะที่เด็กเอื้อมถึง 2. ถ้าเด็กไม่เอื้อมมือออกมาคว้าของเล่น ให้ใช้ของเล่นแตะเบาๆ ที่หลังมือเด็ก หรือจับมือเด็กให้เอื้อมมาหยิบของเล่น ทำซ้ำจนเด็กสามารถเอื้อมมือมาหยิบของเล่นได้เอง 3. อาจแขวนโมบายในระยะที่เด็กเอื้อมถึง เพื่อให้เด็กสนใจคว้าหยิบ

คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

อายุ (เดือน)	ข้อที่	ทักษะ	วิธีประเมินทักษะโดยเจ้าหน้าที่ สาธารณสุข/รพ.สต./รพช.	วิธีฝึกทักษะโดยพ่อแม่ ผู้ปกครอง และอสม.
5-6	18 ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	หันตามเสียงเรียก (RL)	ผู้ประเมินอยู่ข้างหลังเด็กเอียงไปทางซ้ายหรือขวา ห่างจากเด็กประมาณ 20-30 ซม. ใช้มือป้องปากแล้วพูดคุยและเรียกเด็กหลายๆ ครั้ง และทำซ้ำโดยเอียงไปอีกด้านตรงข้าม ผ่าน: เด็กหันตามเสียงเรียกหรือเสียงพูดคุย	1. ให้เด็กนั่งบนเบาะนอน 2. พ่อแม่ ผู้ปกครองพุงอยู่ด้านหลังระยะห่างตัวเด็ก 30 ซม. พูดคุยกับเด็กด้วยเสียงปกติ รอให้เด็กหันมาทางทิศของเสียง ให้ยิ้มและเล่นกับเด็ก (ขณะฝึกอย่าให้มีเสียงอื่นรบกวน) 3. ถ้าเด็กไม่มองให้ประคองหน้าเด็กหันตามเสียงจนเด็กสามารถหันตามเสียงได้เอง ถ้าเด็กยังไม่หันให้พูดเสียงดังขึ้น เมื่อหันมองลดระดับเสียงลงจนเสียงปกติ
	19 ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	เลียนแบบการเล่นทำเสียงได้ (EL)	ผู้ประเมินใช้ปากทำเสียงให้เด็กดู เช่น จีบ หรือ ถามพ่อแม่ ผู้ปกครองว่าเด็กสามารถขยับปากทำเสียง จีบ ได้หรือไม่ ผ่าน: เด็กสามารถเลียนแบบการเล่นทำเสียงตามได้	พ่อแม่ ผู้ปกครองสบตาและพูดคุยกับเด็ก ใช้ริมฝีปากทำเสียง เช่น “จิบจิบ” เตาะลิ้น หรือ พ่อแม่ ผู้ปกครองจิบมือเด็กมาไว้ที่ปากแล้วขยับตีปากเบาๆ กระตุ้นให้ออกเสียง “ว..ว..ว” ให้เด็กดูหลายๆ ครั้ง แล้วรอให้เด็กทำตาม จนเด็กสามารถเลียนแบบได้
	20 ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	สนใจฟังคนพูดและสามารถมองไปที่ของเล่นที่ผู้ทดสอบเล่นกับเด็กนาน 1 นาที (PS) อุปกรณ์: ตุ๊กตาผ้า 	1. ผู้ประเมินนั่งหันหน้าเข้าหาเด็กแล้วเรียกชื่อเด็ก 2. เมื่อเด็กมองแล้วผู้ประเมินหยิบตุ๊กตาผ้าให้เด็กเห็นในระดับสายตาเด็ก 3. ผู้ประเมินกระตุ้นให้เด็กสนใจตุ๊กตาผ้าด้วยคำพูด ประเมิน 3 ครั้ง ผ่าน: เด็กสบตากับผู้ประเมิน และมองที่ตุ๊กตาผ้าได้นาน 1 นาที อย่างน้อย 1 ใน 3 ครั้ง	1. จัดเด็กนั่งหันหน้าเข้าหาพ่อแม่ ผู้ปกครอง 2. เรียกชื่อและสบตา พูดคุยกับเด็กเมื่อเด็กมองสบตาแล้ว นำของเล่นมาอยู่ในระดับสายตาเด็ก พูดคุยกับเด็กเกี่ยวกับของเล่น เช่น วันนี้แม่มีพี่ตุ๊กตามาเล่นกับหนู พี่ตุ๊กตามีผมสีน้ำตาลใส่ชุดสีเขี้ยว

คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

อายุ (เดือน)	ข้อที่	ทักษะ	วิธีประเมินทักษะโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุข/รพ.สต./รพช.	วิธีฝึกทักษะโดยพ่อแม่ ผู้ปกครอง และอสม.
7-9	21	<p>นั่งไต่มนั่งคองและเอี้ยวตัวใช้มือเล่นได้อย่างอิสระ (sit stable) (GM)</p> <p>☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน</p> <p>อุปกรณ์: กรุ๊งกริ้ง </p>	<p>1. จัดเด็กอยู่ในท่านั่ง</p> <p>2. วางกรุ๊งกริ้งไว้ด้านหลังข้างเอียงไปทางด้านหลัง กระตุ้นให้เด็กสนใจหยิบกรุ๊งกริ้ง</p> <p>ผ่าน: เด็กสามารถนั่งไต่มนั่งคอง และเอี้ยวตัว หรือหมุนตัวไปหยิบกรุ๊งกริ้งแล้วกลับมานั่งตัวตรงอีก</p>	<p>1. จัดเด็กอยู่ในท่านั่ง วางของเล่นไว้ที่พื้นทางด้านข้างเอียงไปด้านหลังของเด็กในระยะเวลาที่เด็กเอื้อมถึง</p> <p>2. พ่อแม่ ผู้ปกครองเรียกชื่อเด็กให้สนใจของเล่นเพื่อจะได้เอี้ยวตัวไปหยิบของเล่น ถ้าเด็กทำไม่ได้ให้เลื่อนของเล่นใกล้ตัวเด็กอีกเล็กน้อย แล้วพ่อแม่ ผู้ปกครองช่วยจับแขนเด็กให้เอี้ยวตัวไปหยิบของเล่นนั้น ทำอีกข้างสลับกันไปจนเด็กหยิบได้เอง</p>
	22	<p>ยึนเกาะเครื่องเรือนสูงระดับอกได้ (GM)</p> <p>☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน</p> <p>อุปกรณ์: กรุ๊งกริ้ง </p>	<p>1. วางกรุ๊งกริ้งไว้บนเครื่องเรือน เช่น โต๊ะหรือเก้าอี้</p> <p>2. จัดเด็กยึนเกาะเครื่องเรือน</p> <p>3. กระตุ้นให้เด็กสนใจที่กรุ๊งกริ้ง</p> <p>ผ่าน: เด็กสามารถยึนเกาะเครื่องเรือนได้เอง อย่างน้อย 10 วินาที โดยใช้แขนพยุงตัวไว้และสามารถขยับขาได้</p>	<p>1. พ่อแม่ ผู้ปกครองจัดเด็กให้ยึนเกาะพ่อแม่ ผู้ปกครอง/เครื่องเรือน</p> <p>2. พ่อแม่ ผู้ปกครองจับที่สะโพกก่อน ต่อมาเปลี่ยนจับที่เข่า แล้วจึงจับมือเด็กเกาะที่เครื่องเรือน</p> <p>3. เมื่อเด็กเริ่มทำได้ ให้เด็กยึนเกาะเครื่องเรือนเอง โดยไม่ใช้หน้าอกพิง หรือท้าวแขนเพื่อพยุงตัว</p> <p>4. พ่อแม่ ผู้ปกครองคอยอยู่ใกล้ๆ เด็ก พ่อแม่ ผู้ปกครองอาจเปิดเพลงแล้ว กระตุ้นให้เดินตามจังหวะเพลง</p>
	23	<p>จ้องมองไปที่หนังสือพร้อมกับผู้ใหญ่ 2-3 วินาที (FM)</p> <p>☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน</p> <p>อุปกรณ์: หนังสือรูปภาพ </p>	<p>จัดเด็กนั่งบนตัก ให้พ่อแม่ ผู้ปกครองเด็กเปิดหนังสือและพูดกับเด็กเกี่ยวกับรูปภาพนั้นๆ</p> <p>ผ่าน: เด็กจ้องมองที่รูปภาพขณะที่พ่อแม่ ผู้ปกครองพูดด้วยเป็นเวลา 2-3 วินาที</p>	<p>1. พ่อแม่ ผู้ปกครองอุ้มเด็กนั่งบนตัก เปิดหนังสือพร้อมกับพูดคุย ชีชวนให้เด็กดูรูปภาพในหนังสือ</p> <p>2. หากเด็กยังไม่มองให้พ่อแม่ ผู้ปกครองประคองหน้าเด็กให้มองที่รูปภาพในหนังสือ</p>

คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

อายุ (เดือน)	ข้อที่	ทักษะ	วิธีประเมินทักษะโดยเจ้าหน้าที่ สาธารณสุข/รพ.สต./รพช.	วิธีฝึกทักษะโดยพ่อแม่ ผู้ปกครอง และอสม.
7-9	24	เด็กหันตามเสียงเรียกชื่อ (RL) ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	ให้เด็กเล่นอย่างอิสระ ผู้ประเมินอยู่ห่างจากเด็กประมาณ 120 ซม. แล้วเรียกชื่อเด็กด้วยเสียงปกติ ผ่าน: เด็กสามารถตอบสนองโดยหันมามองผู้ประเมิน	พ่อแม่ ผู้ปกครองเรียกชื่อเด็กด้วยน้ำเสียงปกติบ่อยๆ ในระยะห่างประมาณ 120 ซม. ควรเป็นชื่อที่ใช้เรียกเด็กเป็นประจำ ถ้าเด็กไม่หัน เมื่อเรียกชื่อแล้วให้พ่อแม่ ผู้ปกครองประคองหน้าเด็กให้หันมามองจนเด็กสามารถทำได้เอง
	25	เลียนเสียงพูดคุย (EL) ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	ถามพ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือสังเกตระหว่างประเมินว่าเด็กทำเสียงเลียนเสียงพูดหรือไม่ ผ่าน: เด็กเลียนเสียงที่แตกต่างกัน อย่างน้อย 2 เสียง เช่น จา มา ปา ตา อุ ตา	พ่อแม่ ผู้ปกครองพูดคุย เล่นกับเด็ก และออกเสียงใหม่ๆ ให้เด็กเลียนเสียงตาม เช่น จา มา ปา ตา อุ ตา
	26	เด็กเล่นจ๊ะเอ๋ ได้ (PS) ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน อุปกรณ์: ผ้าขนาด 30x30 ซม. มีรูอยู่ตรงกลาง วัตถุประสงค์: เพื่อเน้นการเสริมสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็ก กับพ่อแม่ ผู้ปกครอง	1. ให้เด็กมองผู้ประเมิน 2. ผู้ประเมินใช้ผ้าที่เตรียมไว้บังหน้าตนเอง 3. ผู้ประเมินโผล่หน้าด้านเดียวกัน 2 ครั้งพร้อมกับพูด “จ๊ะเอ๋” ครั้งที่ 3 ไม่โผล่หน้าแต่ให้พูดคำว่า “จ๊ะเอ๋” แล้วให้ผู้ประเมินมองผ่านรูผ้าว่าเด็กจ้องมองด้านที่ผู้ประเมินเคยโผล่หน้าได้หรือไม่ ผ่าน: เด็กจ้องมองตรงที่ผู้ประเมินโผล่หน้าออกไป หรือเด็กรู้จักซ่อนหน้าและเล่นจ๊ะเอ๋กับผู้ประเมิน	1. พ่อแม่ ผู้ปกครองเล่น “จ๊ะเอ๋” กับเด็กโดยใช้มือปิดหน้า หลังจากนั้นเปลี่ยนเป็นใช้ผ้าปิดหน้าเล่น “จ๊ะเอ๋” กับเด็ก 2. กระตุ้นให้เด็กสนใจของเล่น แล้วเอาผ้าปิดของเล่นเพื่อให้เด็กตามหา 3. ให้พ่อแม่ ผู้ปกครองใช้ผ้าเช็ดหน้าหรือผ้าผืนเล็กๆ บังหน้าไว้ โผล่หน้าออกมาจากผ้าเช็ดหน้าด้านใดด้านหนึ่งพร้อมกับพูดว่า “จ๊ะเอ๋” หยุดรอจังหวะเพื่อให้เด็กหันมามองหรือยิ้มเล่นโต้ตอบฝึกลบ่อยๆ จนกระทั่งเด็กสามารถยื่นโผล่หน้าร่วมเล่นจ๊ะเอ๋ได้

คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

อายุ (เดือน)	ข้อที่	ทักษะ	วิธีประเมินทักษะโดยเจ้าหน้าที่ สาธารณสุข/รพ.สต./รพช.	วิธีฝึกทักษะโดยพ่อแม่ ผู้ปกครอง และอสม.
9	27	<p>ลูกขึ้นนั่งได้จากท่านอน (GM)</p> <p>☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน</p> <p>อุปกรณ์: ลูกบอลยางบีบ กริ่งกริ่ง</p> 	<p>จัดให้เด็กอยู่ในท่านอนหงายหรือนอนคว่ำ แล้วกระตุ้นให้เด็กลุกขึ้นนั่ง เช่น ใช้ลูกบอลยางบีบกระตุ้น หรือตบมือ/ใช้ท่าทางเรียก</p> <p>ผ่าน: เด็กสามารถลุกขึ้นนั่งจากท่านอนได้</p>	<ol style="list-style-type: none"> จัดเด็กในท่านอนคว่ำ จับเข่าองทั้ง 2 ข้าง จับมือเด็กทั้ง 2 ข้างยันพื้น พ่อแม่ ผู้ปกครองกอดที่สะโพก เพื่อให้เด็กยันตัวลุกขึ้นมาอยู่ในท่านั่ง
	28	<p>เกาะเดินไปข้างๆ ได้ 4-5 ก้าว (GM)</p> <p>☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน</p> <p>อุปกรณ์: ลูกบอลยางบีบ กริ่งกริ่ง</p> 	<ol style="list-style-type: none"> จัดให้เด็กยืนเกาะเครื่องเรือนที่อยู่สูงระดับอกเด็ก เช่น โต๊ะ เก้าอี้ ผู้ประเมินวางลูกบอลยางบีบหรือกริ่งกริ่งบนเครื่องเรือนในระยะที่มือเด็กเอื้อมไม่ถึง ผู้ประเมินกระตุ้นให้เด็กเดินไปด้านข้าง เพื่อหยิบลูกบอลยางบีบ <p>ผ่าน: เด็กสามารถเกาะเดินไปข้างๆ ได้ 4-5 ก้าว</p>	<ol style="list-style-type: none"> จัดเด็กยืนเกาะเครื่องเรือนที่อยู่สูงระดับอกเด็ก เช่น โต๊ะ เก้าอี้ วางของเล่น เช่น ลูกบอลยางบีบ กริ่งกริ่ง ตู๊กตาให้ไกลจากด้านข้างตัวเด็กทางด้านซ้ายหรือขวา ในระยะที่เด็กเอื้อมไม่ถึง พ่อแม่ ผู้ปกครองนั่งคุกเข่าด้านหลังตัวเด็ก ใช้มือจับบริเวณสะโพกทั้ง 2 ข้างของเด็ก หากต้องการให้เด็กก้าวขาขวา ให้พ่อแม่ ผู้ปกครองกอดสะโพกซ้ายลงเพื่อให้เด็กทิ้งน้ำหนักตัวลงที่ขาซ้าย ดันสะโพกขวาขึ้นให้ขาขวาแกงออก เพื่อก้าวไปด้านข้าง เมื่อเด็กก้าวขาแล้ว ให้กดสะโพกขวาเพื่อให้ทิ้งน้ำหนักตัวบนขาขวา ดันขาซ้ายเข้ามาชิดขาขวา แล้วทำซ้ำ ข้อ 1-7 จนกระทั่งเด็กก้าวขาไปข้างๆ หยิบของเล่นได้

คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

อายุ (เดือน)	ข้อที่	ทักษะ	วิธีประเมินทักษะโดยเจ้าหน้าที่ สาธารณสุข/รพ.สต./รพช.	วิธีฝึกทักษะโดยพ่อแม่ ผู้ปกครอง และอสม.
9	29	<p>ถือก้อนไม้ 2 ก้อนเคาะกัน (FM)</p> <p>อุปกรณ์: ก้อนไม้สี่เหลี่ยม ลูกบาศก์ 4 ก้อน</p> 	<ol style="list-style-type: none"> จัดเด็กอยู่ในท่านั่ง ผู้ประเมินวางก้อนไม้ 2 ก้อน ไว้ตรงหน้าเด็ก ผู้ประเมินถือก้อนไม้อีก 2 ก้อน เคาะกันให้เด็กดู แล้วบอกให้เด็กทำตาม <p>ผ่าน: เด็กสามารถหยิบก้อนไม้ 2 ก้อน มาเคาะกันได้</p>	<ol style="list-style-type: none"> พ่อแม่ ผู้ปกครองหาวัตถุที่ใช้เคาะกันได้ เช่น ก้อนไม้ กลองกระดาษขนาดพอเหมาะกับมือเด็ก เคาะก้อนไม้หรือกลองกระดาษให้เด็กดู แล้วบอกให้เด็กทำตาม ถ้าทำไม่ได้ให้ พ่อแม่ ผู้ปกครองช่วยจับมือเด็กทำ และลดการช่วยเหลือลงจนเด็กทำได้เอง
	30	<p>ใช้นิ้วหัวแม่มือ และนิ้วอื่นๆ หยิบของขึ้นจากพื้น (FM)</p> <p>อุปกรณ์: วัตถุชิ้นเล็กขนาด 2 ซม.</p> 	<ol style="list-style-type: none"> ผู้ประเมินวางวัตถุชิ้นเล็ก 1 ชิ้นบนพื้น โดยให้อยู่ในระยะที่เด็กเอื้อมมือไปหยิบได้ง่าย ผู้ประเมินบอกเด็กให้หยิบวัตถุ หรือแสดงให้เด็กดูก่อน <p>ผ่าน: เด็กหยิบวัตถุขึ้นจากพื้นได้โดยใช้นิ้วหัวแม่มือและนิ้วอื่นๆ (ไม่ใช่หยิบขึ้นด้วยฝ่ามือ)</p>	<ol style="list-style-type: none"> พ่อแม่ ผู้ปกครองนำวัตถุสีสดใส เช่น ก้อนไม้ เชือก หรืออาหารชิ้นเล็กๆ เช่น แดงกวา ขนมันฝรั่ง วางตรงหน้าเด็ก หยิบของให้เด็กดู แล้วกระตุ้นให้เด็กหยิบ ถ้าเด็กทำไม่ได้ ช่วยจับมือเด็ก ให้หยิบสิ่งของหรืออาหารชิ้นเล็ก ลดการช่วยเหลือลงจนเด็กสามารถทำได้เอง
	31	<p>ทำตามคำสั่งง่ายๆ เมื่อใช้ท่าทางประกอบ (RL)</p>	<p>ผู้ประเมินหรือพ่อแม่ ผู้ปกครองสบตาเด็ก แล้วบอกให้เด็กโบกมือหรือตบมือโดยใช้ท่าทางประกอบ เช่น ทำท่าทางตบมือแต่ไม่ตบจริง</p> <p>ผ่าน: เด็กสามารถทำตามคำสั่ง แม้มือถูกต้องแต่พยายามยกแขนและเคลื่อนไหวมือ</p>	<ol style="list-style-type: none"> เล่นกับเด็กโดยใช้คำสั่งง่าย ๆ เช่น โบกมือ ตบมือ พร้อมกับท่าทางประกอบ ถ้าเด็กไม่ทำ ให้จับมือทำและค่อย ๆ ลดความช่วยเหลือลงโดยเปลี่ยนเป็นจับข้อมือ จากนั้นเปลี่ยนเป็นแตะข้อศอก เมื่อเริ่มตบมือเองได้แล้ว ลดการช่วยเหลือลง เป็นบอกหรือสั่งให้ทำอย่างเดียว

คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

อายุ (เดือน)	ข้อที่	ทักษะ	วิธีประเมินทักษะโดยเจ้าหน้าที่ สาธารณสุข/รพ.สต./รพช.	วิธีฝึกทักษะโดยพ่อแม่ ผู้ปกครอง และอสม.
9	32	เด็กรู้จักการปฏิเสธด้วยการแสดงท่าทาง (EL) ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	ผู้ประเมินสังเกต หรือถามพ่อแม่ ผู้ปกครองว่า เด็กปฏิเสธสิ่งของ อาหาร หรือการช่วยเหลือจากพ่อแม่ ผู้ปกครองได้หรือไม่ ผ่าน: เด็กสามารถใช้ท่าทางเดิมในการปฏิเสธ เช่น สันหัว ใช้มือผลักออกไป ทันทันทื	เมื่อเด็กรับประทานอาหารหรือขนมอ้อมแล้ว ถามเด็กว่า “กินอีกไหม” แล้วสันศีรษะพร้อมกับพูดว่า “ไม่เอา” ให้เด็กเลียนแบบตาม ทำเช่นนี้กับสถานการณ์อื่นๆ เพื่อให้เด็กเรียนรู้เพิ่มขึ้น
	33	เลียนเสียงคำพูดที่คุ้นเคยได้อย่างน้อย 1 เสียง (EL) ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	ถามพ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือสังเกตระหว่างประเมินว่าเด็กทำเสียงเลียนเสียงพูดได้หรือไม่ ผ่าน: เด็กเลียนเสียงคำพูดที่คุ้นเคยได้อย่างน้อย 1 เสียง เช่น หมา จ๊ะ	พ่อแม่ ผู้ปกครองเปล่งเสียงที่เด็กเคยทำได้แล้ว เช่น ป๊ะ จ๊ะ จำ รอให้เด็กเลียนเสียงตามจากนั้นเปล่งเสียงที่แตกต่างจากเดิมให้เด็กเลียนเสียงตาม เช่น “ไป” “ป(ล)า ” “หมา”
	34	ใช้นิ้วหยิบอาหารกินได้ (PS) ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	ถามจากพ่อแม่ ผู้ปกครองว่าเด็กใช้นิ้วหยิบอาหารกินได้หรือไม่ ผ่าน: เด็กสามารถใช้นิ้วมือหยิบอาหารกินได้	1. วางอาหารที่เด็กชอบและหยิบง่ายขนาด 1 คำ เช่น ขนมปังกรอบ ตรงหน้าเด็ก 2. พ่อแม่ ผู้ปกครองจับมือเด็กหยิบอาหารใส่ปาก แล้วปล่อยให้เด็กทำเองฝึกบ่อยๆ จนสามารถหยิบอาหารกินได้เอง

คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

อายุ (เดือน)	ข้อที่	ทักษะ	วิธีประเมินทักษะโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุข/รพ.สต./รพช.	วิธีฝึกทักษะโดยพ่อแม่ ผู้ปกครอง และอสม.
10-12	35	ยึนนาน 2 วินาที (GM) ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	จัดให้เด็กอยู่ในท่ายืนโดยไม่ต้องช่วยพยุง ผ่าน: เด็กสามารถยืนได้เอง โดยไม่ต้องช่วยพยุงได้นานอย่างน้อย 2 วินาที	พยุงลำตัวเด็กให้ยืน เมื่อเด็กเริ่มยืนทรงตัวได้แล้ว ให้เปลี่ยนมาจับข้อมือเด็ก แล้วค่อยๆ ปล่อยมือเพื่อให้เด็กยืนเอง
	36	จับนิ้วมือเพื่อหยิบของชิ้นเล็ก (FM) อุปกรณ์: วัตถุขนาดเล็กขนาด 1 ซม. 	1. ผู้ประเมินวางวัตถุชิ้นเล็กๆ ตรงหน้าเด็ก 1 ชิ้น 2. กระตุ้นความสนใจของเด็กไปที่วัตถุชิ้นเล็ก แล้วบอกให้เด็กหยิบ หรืออาจหยิบให้เด็กดู สังเกตการหยิบของเด็ก ผ่าน: เด็กสามารถจับนิ้วโดยใช้นิ้วหัวแม่มือและนิ้วชี้หยิบวัตถุชิ้นเล็กขึ้นมาได้ 1 ใน 3 ครั้ง	1. พ่อแม่ ผู้ปกครองแบ่งขนมหรืออาหารเป็นชิ้นเล็กๆ ประมาณ 1 ซม. ไว้ในจาน แล้วหยิบอาหารหรือขนมโดยใช้นิ้วหัวแม่มือและนิ้วชี้หยิบให้เด็กดู แล้วบอกให้เด็กทำตาม 2. ถ้าเด็กทำไม่ได้ ช่วยเหลือเด็กโดยจับรวบนิ้วกลาง นิ้วนาง และนิ้วก้อยเข้าหาฝ่ามือ เพื่อให้เด็กใช้นิ้วหัวแม่มือและนิ้วชี้หยิบวัตถุ 3. เล่นเกมที่เด็กต้องใช้นิ้วหัวแม่มือและนิ้วชี้แตะกันเป็นจังหวะ หรือเล่นร้องเพลงแมงมุมขยุ้มหลังคาประกอบท่าทางจับนิ้ว
	37	โบกมือหรือตบมือตามคำสั่ง (RL) ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	ผู้ประเมินหรือพ่อแม่ ผู้ปกครองสบตาเด็กแล้วบอกให้เด็กโบกมือ หรือตบมือโดยห้ามใช้ท่าทางประกอบ ผ่าน: เด็กสามารถทำตามคำสั่ง แม้อาจไม่ต้องแต่พยายามยกแขนและเคลื่อนไหวมืออย่างน้อย 1 ใน 3 ครั้ง	1. เล่นกับเด็กโดยใช้คำสั่งง่าย ๆ เช่น โบกมือ ตบมือ พร้อมกับท่าทางประกอบ 2. ถ้าเด็กไม่ทำให้จับมือทำและค่อยๆ ลดความช่วยเหลือลง โดยเปลี่ยนเป็นจับข้อมือ จากนั้นเปลี่ยนเป็นแตะข้อศอก เมื่อเริ่มตบมือเองได้แล้ว ลดการช่วยเหลือลงเป็นบอกหรือสั่งให้ทำอย่างเดียว

คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

อายุ (เดือน)	ข้อที่	ทักษะ	วิธีประเมินทักษะโดยเจ้าหน้าที่ สาธารณสุข/รพ.สต./รพช.	วิธีฝึกทักษะโดยพ่อแม่ ผู้ปกครอง และอสม.
10-12	38	แสดงความต้องการ โดย ทำท่าทาง หรือเปล่งเสียง (EL) ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	ถามพ่อแม่ ผู้ปกครองว่า เมื่อเด็กต้องการ สิ่งต่างๆ เด็กทำอย่างไร ผ่าน: เด็กแสดงความต้องการด้วยการทำท่าทางเดิม 3 ครั้ง ในสถานการณ์ต่างกัน หรือ เปล่งเสียง/ท่าทางอื่น 3 อย่าง	พ่อแม่ ผู้ปกครองนำของเล่น หรืออาหารที่เด็กชอบ 2-3 อย่าง วางไว้ด้านหน้าเด็ก ถามเด็กว่า “หนูเอาอันไหน” หรือถามว่า “หนูเอาไหม” รอให้เด็กแสดงความต้องการ เช่น ชี้ แล้วจึง จะให้ของ ทำเช่นนี้ทุกครั้งเมื่อเด็กต้องการของเล่นหรืออาหาร
	39	เล่นสิ่งของตามประโยชน์ ของสิ่งของได้ (PS) อุปกรณ์: ของเล่น 4 ชนิด ได้แก่ หวี/ช้อน/แก้วน้ำ/ แปรงสีฟัน 	1. ผู้ประเมินยื่นของเล่นที่เตรียมไว้ให้เด็ก ครั้งละ 1 ชิ้น จนครบ 4 ชนิด 2. สังเกตเด็กเล่นของเล่นทั้ง 4 ชนิดว่าตรงตาม ประโยชน์หรือไม่ หรือถามจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผ่าน: เด็กเล่นสิ่งของตามประโยชน์ได้ถูกต้อง อย่างน้อย 1 ใน 4 ชิ้น เช่น เล่นหวีแปรง ป้อนอาหาร ตีมน้ำ	พ่อแม่ ผู้ปกครองฝึกในสถานการณ์ต่างๆ เช่น การหิวผม การ แปรงฟัน การป้อนอาหารเด็ก โดยพ่อแม่ ผู้ปกครองทำให้เด็ก ดู และกระตุ้นให้เด็กทำตาม
13-15	40	ยืนอยู่ตามลำพังได้นาน อย่างน้อย 10 วินาที (GM) ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	จัดเด็กอยู่ในท่ายืนโดยไม่ต้องช่วยพยุง ผ่าน: เด็กสามารถยืน โดยไม่ต้องช่วยพยุงได้นาน อย่างน้อย 10 วินาที	พยุงตัวเด็กให้ยืน เมื่อเด็กยืนได้แล้วให้เปลี่ยนมาจับข้อมือ เด็กแล้วค่อยๆ ปล่อยมือเพื่อให้เด็กยืนเอง และค่อยๆ เพิ่ม เวลาขึ้นจนเด็กยืนได้เอง นาน 10 วินาที

คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

อายุ (เดือน)	ข้อที่	ทักษะ	วิธีประเมินทักษะโดยเจ้าหน้าที่ สาธารณสุข/รพ.สต./รพช.	วิธีฝึกทักษะโดยพ่อแม่ ผู้ปกครอง และอสม.
13-15	41	ขีดเขียน (เป็นเส้น) บน กระดาษได้ (FM) อุปกรณ์: 1. ดินสอ 2. กระดาษ 	1. ผู้ประเมินแสดงวิธีการขีดเขียนบนกระดาษ ด้วยดินสอให้เด็กดู 2. ผู้ประเมินส่งดินสอให้เด็ก และพูดว่า “ลอง วาดซิ” ผ่าน: เด็กสามารถขีดเขียนเป็นเส้นใดๆ ก็ได้บนกระดาษ	1. พ่อแม่ ผู้ปกครองใช้ดินสอเขียนเป็นเส้นๆ บนกระดาษให้ เด็กดู (อาจใช้ดินสอ หรือปากกา หรือสีเมจิก ได้) 2. ให้เด็กลองทำเอง ถ้าเด็กทำไม่ได้ ช่วยจับมือเด็กให้จับ ดินสอขีดเขียนเป็นเส้นๆ ไปมาบนกระดาษ จนเด็ก สามารถทำได้เอง
	42	เลือกวัตถุตามคำสั่งได้ ถูกต้อง 2 ชนิด (RL) อุปกรณ์: ชุดทดสอบ การเลือกสิ่งของ เช่น บอล ตุ๊กตาผ้า ถ้วย รถ 	ผู้ประเมินวางวัตถุ 2 ชนิด ไว้ตรงหน้าเด็ก แล้ว ถามว่า “...อยู่ไหน” จนครบทั้ง 2 ชนิด แล้วจึง สลับตำแหน่ง ที่วางวัตถุ ประเมิน 3 ครั้ง ผ่าน: เด็กสามารถชี้หรือหยิบวัตถุได้ถูกต้องทั้ง 2 ชนิด ชนิดละ 1 ครั้ง	1. เตรียมของเล่นหรือวัตถุที่เด็กคุ้นเคย 1 ชนิด และบอกให้ เด็กรู้จักชื่อวัตถุทีละชนิด 2. ถามเด็ก “...อยู่ไหน” โดยให้เด็กชี้หรือหยิบ ถ้าเด็กเลือก ไม่ถูกต้อง ให้เลื่อนของเข้าไปใกล้ และจับมือเด็กชี้หรือ หยิบ 3. เมื่อเด็กสามารถเลือกได้ถูกต้อง เพิ่มของเล่นหรือวัตถุที่ เด็กคุ้นเคยเป็น 2 ชนิด และถามเช่นเดิมจนเด็กชี้หรือหยิบ ได้ถูกต้องทั้ง 2 ชนิด 4. เพิ่มชนิดวัตถุที่เด็กสนใจชี้ให้เด็กดู แล้วพูดให้เด็กชี้ เพื่อ เพิ่มการเรียนรู้ภาษาของเด็ก
	43	พูดคำพยางค์เดียว (คำโดด) ได้ 2 คำ (EL) ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	ถามผู้ปกครองว่า “เด็กพูดเป็นคำอะไรได้บ้าง” หรือสังเกตเด็ก ผ่าน: เด็กสามารถพูดคำพยางค์เดียว (คำโดด) ได้อย่างน้อย 2 คำ ถึงแม้จะยังไม่ชัด หมายเหตุ ต้องไม่ใช่ชื่อคนหรือชื่อสัตว์เลี้ยงในบ้าน	1. พ่อแม่ ผู้ปกครอง ออกเสียงพูดคำง่ายๆ ขณะเล่น หรือใน สถานการณ์จริงให้เด็กฟัง และกระตุ้นให้เด็กเลียนคำพูด ตาม เช่น บอล โยน เตะ แมว หมา เป็นต้น 2. พ่อแม่ ผู้ปกครองสอนเด็กพูดคำสั้นๆ ตามเหตุการณ์จริง เช่น ในเวลารับประทานอาหาร ก่อนป้อนข้าว พูดว่า “ปลา” “ข้าว” “ไข่” “น้ำ” แล้วให้เด็กพูดตาม

คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

อายุ (เดือน)	ข้อที่	ทักษะ	วิธีประเมินทักษะโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุข/รพ.สต./รพช.	วิธีฝึกทักษะโดยพ่อแม่ ผู้ปกครอง และอสม.
	44 ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	เลียนแบบท่าทางการทำงานบ้าน (PS) วัตถุประสงค์: ฝึกความรับผิดชอบ	ถามจากพ่อแม่ ผู้ปกครองว่า เด็กเคยเล่นเลียนแบบการทำงานบ้านบ้างหรือไม่ เช่น กวาดบ้าน ถูบ้าน เช็ดโต๊ะ ผ่าน: เด็กเลียนแบบท่าทางการทำงานบ้านได้อย่างน้อย 1 อย่าง	ขณะทำงานบ้าน จัดหาอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับเด็ก และกระตุ้นให้เด็กมีส่วนร่วมในการทำงานบ้าน เช่น เช็ดโต๊ะ กวาดบ้าน ถูบ้าน เก็บเสื้อผ้า เป็นต้น
16-18	45 ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	เดินลากของเล่น หรือสิ่งของได้ (GM) อุปกรณ์: กล่องพลาสติกผูกเชือก 	1. ผู้ประเมินเดินลากของเล่นให้เด็กดู 2. ผู้ประเมินส่งเชือกลากของเล่นให้เด็ก และบอกให้เด็กเดินลากของเล่นไปเอง ผ่าน: เด็กเดินลากรถของเล่นได้ไกล 2 เมตร โดยอาจเดินไปข้างหน้าหรือเดินถอยหลังก็ได้ พร้อมกับลากรถของเล่นไปโดยรถอาจคว่ำได้	1. พ่อแม่ ผู้ปกครองจับมือเด็กให้ลากของเล่นเดินไปข้างหน้าด้วยกัน 2. พ่อแม่ ผู้ปกครองกระตุ้นให้เด็กเดินเองต่อไป โดยทำหลายๆ ครั้ง จนเด็กสามารถเดินลากของเล่นไปได้เอง
	46 ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	ชีตเขียนได้เอง (FM) อุปกรณ์: 1. ดินสอ 2. กระดาษ 	1. ผู้ประเมินส่งกระดาษและดินสอให้เด็ก 2. ผู้ประเมินบอกเด็ก "หนูลองวาดรูปชิคะ" (โดยไม่สาธิตให้เด็กดู) ผ่าน: เด็กสามารถขีดเขียน เป็นเส้นใดๆ บนกระดาษได้เอง หมายเหตุ: ถ้าเด็กเพียงแค่เขียนจุดๆ หรือกระแทกสีเทียบกับกระดาษให้ถือว่าไม่ผ่าน	1. พ่อแม่ ผู้ปกครองใช้ดินสอสีแท่งใหญ่เขียนเป็นเส้นๆ บนกระดาษให้เด็กดู (อาจใช้ดินสอ หรือปากกา หรือสีเมจิกได้) 2. ให้เด็กลองทำเอง ถ้าเด็กทำไม่ได้ ช่วยจับมือเด็กให้จับดินสอขีดเขียนเป็นเส้นๆ ไปมาบนกระดาษ จนเด็กสามารถทำตัวเอง

คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

อายุ (เดือน)	ข้อที่	ทักษะ	วิธีประเมินทักษะโดยเจ้าหน้าที่ สาธารณสุข/รพ.สต./รพช.	วิธีฝึกทักษะโดยพ่อแม่ ผู้ปกครอง และ อสม.
16-18	47	ทำตามคำสั่งง่ายๆ โดยไม่มี ท่าทางประกอบ (RL) อุปกรณ์: ของเล่นเด็ก เช่น ตุ๊กตาผ้า บอล รถ 	1. ผู้ประเมินวางของเล่นทุกชิ้นแล้วเล่นกับเด็ก 2. ผู้ประเมินมองหน้าเด็กแล้วสั่งเด็ก “กอดตุ๊กตาซิ” “ขว้างลูกบอลซิ” “ส่งรถให้ครูซิ” ผ่าน: เด็กสามารถแสดงกริยากับสิ่งของได้อย่างน้อย 1 คำสั่ง โดยผู้ประเมินไม่ต้องแสดงท่าทางประกอบ	1. พ่อแม่ ผู้ปกครองฝึกเด็ก ขณะที่เด็กกำลังถือหรือเล่นของ เล่นอยู่ 2. สั่งเด็กว่า “ส่งของให้แม่” และมองหน้าเด็ก 3. ถ้าเด็กทำไม่ได้ให้พ่อแม่ ผู้ปกครองจับมือเด็กหยิบของแล้ว ส่งให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง พร้อมพูดว่า “ส่งของให้แม่” ถ้า เด็กเริ่มทำได้ให้ออกคำสั่งเพียงอย่างเดียวและเปลี่ยนเป็น คำสั่งอื่นๆ เพิ่ม
	48	ตอบชื่อวัตถุได้ถูกต้อง (EL) อุปกรณ์: ของเล่นเด็ก เช่น ตุ๊กตาผ้า บอล รถ 	ผู้ประเมินชี้ไปที่ของเล่นที่เด็กคุ้นเคยแล้วถามว่า “นี่อะไร” ผ่าน: เด็กสามารถตอบชื่อวัตถุได้ถูกต้อง หรือออกเสียงได้ ใกล้เคียง เช่น ตุ๊กตา – ตา โต 1 ชนิด	1. ให้พ่อแม่ ผู้ปกครองใช้สิ่งของหรือของเล่นที่เด็กคุ้นเคยและ รู้จักชื่อ เช่น ตุ๊กตา นม 2. หยิบของให้เด็กดู ถามว่า “นี่อะไร” รอให้เด็กตอบ ถ้าไม่ ตอบให้บอกเด็ก และให้เด็กพูดตามแล้วถามซ้ำให้เด็กตอบเอง

คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

อายุ (เดือน)	ข้อที่	ทักษะ	วิธีประเมินทักษะโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุข/รพ.สต./รพช.	วิธีฝึกทักษะโดยพ่อแม่ ผู้ปกครอง และ อสม.
16-18	49 ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	<p>เล่นการใช้สิ่งของตามหน้าที่ได้มากขึ้นด้วยความสัมพันธ์ของ 2 สิ่งขึ้นไป (PS)</p> <p>อุปกรณ์:</p> <ol style="list-style-type: none"> ตุ๊กตาผ้า หวี ถ้วย ช้อนเล็ก แปรงฟัน 	<p>ผู้ประเมินยื่นของเล่นทั้งหมดให้เด็ก และสังเกตลักษณะการเล่นของเด็ก</p> <p>ผ่าน: เด็กสามารถเล่นการใช้สิ่งของตามหน้าที่ เช่น ใช้ช้อนตักในถ้วย หรือใช้หวี ทวีปมให้ตุ๊กตา โดยเด็กเล่นได้อย่างน้อย 3 ชนิด</p>	<ol style="list-style-type: none"> พ่อแม่ ผู้ปกครองเล่นสมมติกับเด็ก เช่น แปรงฟันให้ตุ๊กตา เล่นป้อนอาหารให้ตุ๊กตา หวีผมให้ตุ๊กตา ถ้าเด็กยังทำไม่ได้ ผู้ปกครองจับมือให้เด็กทำตามจนเด็กเล่นได้เอง

คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

อายุ (เดือน)	ข้อที่	ทักษะ	วิธีประเมินทักษะโดยเจ้าหน้าที่ สาธารณสุข/รพ.สต./รพช.	วิธีฝึกทักษะโดยพ่อแม่ ผู้ปกครอง และอสม.
18	50	<p>วิ่งได้ (GM)</p> <p>อุปกรณ์: ลูกบอลเส้นผ่าศูนย์กลาง 20 ซม.</p> 	<p>ผู้ประเมินเล่นวิ่งแข่งกับเด็ก หรืออาจกลิ้งลูกบอลแล้วกระตุ้นให้เด็กวิ่งตามลูกบอล</p> <p>ผ่าน: เด็กวิ่งได้อย่างมั่นคงโดยไม่ล้ม และไม่ใช้การเดินเร็ว</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. พ่อแม่ ผู้ปกครองจับมือเด็กวิ่งเล่น หรือร่วมวิ่งกับเด็กคนอื่นๆ เพื่อให้เด็กสนุกสนาน 2. ลดการช่วยเหลือลงเมื่อเด็กมั่นใจและเริ่มวิ่งได้ดีขึ้นจนเด็กสามารถวิ่งได้เอง
	51	<p>เดินถือลูกบอลไปได้ไกล 3 เมตร (GM)</p> <p>อุปกรณ์: ลูกบอลเส้นผ่าศูนย์กลาง 20 ซม.</p> 	<ol style="list-style-type: none"> 1. จัดให้เด็กและพ่อแม่ ผู้ปกครองยืนหันหน้าเข้าหากันระยะห่าง 3 เมตร 2. ผู้ประเมินส่งลูกบอลให้เด็กถือ และบอกให้เด็กเดินไปหาพ่อแม่ ผู้ปกครอง <p>ผ่าน: เด็กสามารถเดินถือลูกบอล ไปได้ไกล 3 เมตร โดยไม่ล้ม และไม่เสียการทรงตัว</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. พ่อแม่ ผู้ปกครองถือลูกบอลหรือลูกโป่งเดินให้เด็กดู 2. บอกให้เด็กทำตาม 3. ถ้าเด็กทำไม่ได้ให้พ่อแม่ ผู้ปกครองจับมือเด็กถือบอลหรือลูกโป่ง อาจจะวางไว้บนโต๊ะหรือใส่ตะกร้า ช่วยพยุงหากเด็กยังทรงตัวได้ไม่ดี 4. เมื่อเด็กทรงตัวได้ดีและถือบอลได้ด้วยตนเองให้เพิ่มระยะทางจนถึง 3 เมตร
	52	<p>เปิดหน้าหนังสือที่ทำด้วยกระดาษแข็งที่ละแผ่นได้เอง (FM)</p> <p>อุปกรณ์: หนังสือรูปภาพทำด้วยกระดาษแข็ง</p> 	<p>ผู้ประเมินทางหนังสือไว้ตรงหน้าเด็ก แสดงวิธีการเปิดหนังสือให้เด็กดู และบอกให้เด็กทำตาม</p> <p>ผ่าน: เด็กสามารถแยกหน้าและพลิกหน้าหนังสือได้ทีละแผ่นด้วยตนเองอย่างน้อย 1 แผ่น</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. พ่อแม่ ผู้ปกครองเปิดหน้าหนังสือทีละหน้าแล้วชี้ให้เด็กดูรูปภาพและปิดหนังสือ 2. บอกให้เด็กทำตาม 3. ถ้าเด็กทำไม่ได้ให้ช่วยจับมือเด็กพลิกหน้าหนังสือทีละหน้า

คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

อายุ (เดือน)	ข้อที่	ทักษะ	วิธีประเมินทักษะโดยเจ้าหน้าที่ สาธารณสุข/รพ.สต./รพช.	วิธีฝึกทักษะโดยพ่อแม่ ผู้ปกครอง และอสม.
18	53	<p>ต่อก้อนไม้ 2 ชั้น (FM)</p> <p>อุปกรณ์: ก้อนไม้สี่เหลี่ยม ลูกบาศก์ 2 ก้อน</p> <div style="text-align: center;"> </div>	<ol style="list-style-type: none"> ผู้ประเมินต่อก้อนไม้ 2 ชั้นให้เด็กดูแล้ววิธีแบบออก ยื่นก้อนไม้ให้เด็ก 2 ก้อน และกระตุ้นให้เด็กต่อก้อนไม้เอง ประเมิน 3 ครั้ง <p>ผ่าน: เด็กสามารถต่อก้อนไม้โดยไม่ล้ม 2 ใน 3 ครั้ง</p>	<ol style="list-style-type: none"> พ่อแม่ ผู้ปกครองใช้วัตถุที่เป็นทรงสี่เหลี่ยม เช่น ก้อนไม้ กล่องสบู่ วางต่อกันในแนวตั้งให้เด็กดู พ่อแม่ ผู้ปกครองกระตุ้นให้เด็กทำตาม ถ้าเด็กทำไม่ได้ให้จับมือเด็กวางก้อนไม้ก้อนที่ 1 ที่พื้น และวางก้อนที่ 2 บนก้อนที่ 1 ทำซ้ำหลายครั้งและลดการช่วยเหลือลง จนเด็กต่อก้อนไม้ได้เอง หากเด็กทำได้แล้วให้ชมเชย หากเด็กต่อได้ 2 ชั้น แล้วให้เปลี่ยนเป็นต่อมากกว่า 2 ชั้น
	54	<p>เลือกวัตถุตามคำสั่งได้</p> <p>ถูกต้อง 3 ชนิด (RL)</p> <p>อุปกรณ์: ของเล่นเด็ก เช่น ตุ๊กตาผ้า บอล รถ</p> <div style="text-align: center;"> </div>	<p>ผู้ประเมินวางวัตถุ 3 ชนิดไว้ตรงหน้าเด็กแล้วถามว่า "...อยู่ไหน" จนครบทั้ง 3 ชนิด แล้วจึงสลับตำแหน่งที่วางวัตถุ ประเมิน 3 ครั้ง</p> <p>ผ่าน: เด็กสามารถชี้หรือหยิบวัตถุได้ถูกต้องกับ 3 ชนิด อย่างน้อย ชนิดละ 2 ครั้ง</p>	<ol style="list-style-type: none"> เตรียมของเล่นหรือวัตถุที่เด็กคุ้นเคย 1 ชนิด และบอกให้เด็กรู้จักชื่อวัตถุที่ละชนิด ถามเด็ก "...อยู่ไหน" โดยให้เด็กชี้หรือหยิบ ถ้าเด็กเลือกไม่ถูกต้องให้เลื่อนของเข้าไปใกล้ และจับมือเด็กชี้หรือหยิบ เมื่อเด็กสามารถเลือกได้ถูกต้อง เพิ่มของเล่นหรือวัตถุที่เด็กคุ้นเคยเป็น 2 ชนิด และถามเช่นเดิมจนเด็กชี้หรือหยิบได้ถูกต้องทั้ง 2 ชนิด เพิ่มชนิดวัตถุที่เด็กสนใจชี้ให้เด็กดู แล้วพูดให้เด็กชี้ เพื่อเพิ่มการเรียนรู้ภาษาของเด็ก
	55	<p>ชื่อวัยวะได้ 1 ส่วน (RL)</p> <div style="text-align: center;"> </div>	<ol style="list-style-type: none"> ถามพ่อแม่ ผู้ปกครองก่อนว่า เด็กรู้จักอวัยวะของร่างกาย ส่วนไหนบ้าง ผู้ประเมินถามเด็กว่า "...อยู่ไหน" โดยถาม 3 ครั้ง <p>ผ่าน: เด็กสามารถชื่ออวัยวะ ได้ถูกต้อง 2 ใน 3 ครั้ง</p>	<ol style="list-style-type: none"> พ่อแม่ ผู้ปกครองเริ่มฝึกจากการชื่ออวัยวะของพ่อแม่ ผู้ปกครองให้เด็กดู หลังจากนั้นชี้ชวนให้เด็กทำตาม โดยชื่ออวัยวะของตัวเอง ถ้าเด็กชี้ไม่ได้ให้จับมือเด็กชี้ให้ถูกต้อง และลดการช่วยเหลือลงจนเด็กสามารถชี้ได้เอง โดยอาจใช้เพลงเข้ามาประกอบในการทำกิจกรรม

คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

อายุ (เดือน)	ข้อที่	ทักษะ	วิธีประเมินทักษะโดยเจ้าหน้าที่ สาธารณสุข/รพ.สต./รพช.	วิธีฝึกทักษะโดยพ่อแม่ ผู้ปกครอง และอสม.
18	56 ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	พูดเลียนคำที่เด่นหรือคำสุดท้ายของคำพูด (EL)	ผู้ประเมินพูดคุยกับเด็กเป็นประโยคสั้นๆ ไม่เกิน 3 คำ แล้วสังเกตการโต้ตอบของเด็ก ผ่าน: เด็กเลียนคำพูดที่เด่น หรือคำสุดท้ายของคำพูด เช่น “หนูไปเที่ยว” เด็กเลียนคำ “เที่ยว” หรือ “ไป” ได้	1. พ่อแม่ ผู้ปกครองสอนให้เด็กพูดตามในสถานการณ์จริง เช่น - เมื่อแต่งตัวเสร็จ พูดว่า “ไปเที่ยว” รอให้เด็กออกเสียง “เที่ยว” ก่อนแล้วจึงพาออกนอกห้อง - ขณะเล่น เช่น ดันรถให้ไปข้างหน้า พูดว่า “รถวิ่ง บรีน บรีน” รอให้เด็กออกเสียง “บรีนบรีน” แล้วเล่นต่อไป 2. ถ้าเด็กไม่ออกเสียงพูดตามให้พ่อแม่ ผู้ปกครองพูดซ้ำคำเด่นหรือคำสุดท้ายนั้น จนเด็กสามารถเลียนคำพูดสุดท้ายนั้นได้ 3. เมื่อเด็กพูดได้แล้ว ให้พ่อแม่ ผู้ปกครองแสดงความสนใจ และพูดโต้ตอบกับเด็กเปลี่ยนใช้คำอื่น ๆ ในสถานการณ์ต่างๆ
	57 ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	พูดเป็นคำๆ ได้ 4 คำ เรียกชื่อสิ่งของหรือทักทาย (ต้องเป็นคำอื่นที่ไม่ใช่พ่อแม่ ชื่อของคนคุ้นเคย หรือชื่อของสัตว์เลี้ยงในบ้าน) (EL)	ถามพ่อแม่ ผู้ปกครองว่า “เด็กพูดเป็นคำๆ หรือ รู้จักชื่อสิ่งของอะไรบ้าง” ผ่าน: เด็กพูดได้อย่างน้อย 4 คำ เช่น ทักทาย-สวัสดี และเรียกชื่อสิ่งของต่างๆ เช่น โต้: แมว	สอนให้เด็กพูดคำสั้นๆ ตามเหตุการณ์จริง เช่น - ขณะรับประทานอาหาร ก่อนป้อนข้าวพูด “ข้าว” ให้เด็กพูดตาม “ข้าว” - ขณะกำลังดูหนังสือฝึกให้เด็กพูดคำต่างๆ ตามรูปภาพ เช่น “ปลา” - เมื่อพบหน้าผู้ใหญ่ให้พูดทักทายคำว่า “สวัสดีค่ะ/ครับ” หรือใช้คำที่ทักทายในท้องถิ่น เช่น ชูจ๋า ทุกครั้ง

คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

อายุ (เดือน)	ข้อที่	ทักษะ	วิธีประเมินทักษะโดยเจ้าหน้าที่ สาธารณสุข/รพ.สต./รพช.	วิธีฝึกทักษะโดยพ่อแม่ ผู้ปกครอง และอสม.
18	58 ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	สนใจ/มองตามสิ่งที่ผู้ใหญ่ชี้ ที่อยู่ไกลออกไปอย่างน้อย 3 เมตร (PS)	ผู้ประเมินชี้สิ่งที่อยู่ไกลอย่างน้อย 3 เมตร เช่น โต๊ะ นาฬิกา แล้วพูดชื่อสิ่งของ เช่น “โนนโต๊ะ” “โนนนฬิกา” แล้วสังเกตว่าเด็กมองตามได้หรือไม่ ผ่าน: เด็กมองตามเมื่อชี้สิ่งที่อยู่ไกลออกไป อย่างน้อย 3 เมตร	พ่อแม่ ผู้ปกครองชี้สิ่งที่อยู่ใกล้ตัวให้เด็กมองตาม หากเด็ก ยังไม่มองให้ประคองหน้าเด็กให้หันมองตาม แล้วค่อยชี้ของ ที่อยู่ไกลออกไป จนถึง 3 เมตร หมายเหตุ: ของควรจะเป็นของชิ้นใหญ่และมีสีสัน
	59 ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	ตีม้าจากแก้วและวางคืนที่ เดิมได้เองโดยไม่หก (PS) อุปกรณ์: แก้วพลาสติก ใส่น้ำ ¼ แก้ว	ถามพ่อแม่ ผู้ปกครองว่าเด็กสามารถตีม้าจาก แก้ว และวางคืนที่เดิมได้โดยไม่หกหรือไม่ หรือ ผู้ประเมินส่งแก้วให้เด็ก สังเกตการตีมของลูก ผ่าน: เด็กยกแก้วขึ้นตีมและวางคืนที่เดิมได้เองโดยไม่หก	1. ประคองมือเด็กให้ยกแก้วน้ำขึ้นตีม ค่อยๆ ลดการช่วยเหลือ จนเด็กสามารถถือแก้วน้ำยกขึ้นตีม และวางคืนที่เดิมได้เอง โดยไม่หก 2. พ่อแม่ ผู้ปกครองฝึกการตีมนมและน้ำจากแก้ว (เลิกใช้ขวด นม)

คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

อายุ (เดือน)	ข้อที่	ทักษะ	วิธีประเมินทักษะโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุข/รพ.สต./รพช.	วิธีฝึกทักษะโดยพ่อแม่ ผู้ปกครอง และอสม.
19-24	60 ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	เหวี่ยงขาเตะลูกบอลได้ (GM) อุปกรณ์: ลูกบอลเส้นผ่าศูนย์กลาง 20 ซม. 	1. ผู้ประเมินเตะลูกบอลให้เด็กดู 2. ผู้ประเมินวางลูกบอลไว้ตรงหน้าห่างจากเด็กประมาณ 15 ซม. และบอกให้เด็กเตะลูกบอล ผ่าน: เด็กสามารถยกขาเตะลูกบอลได้ (ไม่ใช่เขี่ยบอล) โดยไม่เสียการทรงตัวและทำได้อย่างน้อย 1 ใน 3 ครั้ง	1. พ่อแม่ ผู้ปกครองชวนเด็กเล่นเตะลูกบอล โดยเตะให้เด็กดู 2. ชวนให้เด็กทำตามโดยช่วยจับมือเด็กไว้ข้างหนึ่ง บอกให้เด็กยกขาเหวี่ยงเตะลูกบอล 3. เมื่อเด็กทรงตัวได้ดี กระตุ้นให้เด็กเตะลูกบอลเอง 4. ฝึกบ่อยๆ จนเด็กสามารถทำได้เอง
	61 ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	ต่อก้อนไม้ 4 ชั้น (FM) อุปกรณ์: ก้อนไม้สี่เหลี่ยมลูกบาศก์ 4 ก้อน 	1. ผู้ประเมินต่อก้อนไม้เป็นท่อนสูง 4 ชั้น ให้เด็กดู แล้วรื้อแบบออก 2. ยื่นก้อนไม้ให้เด็ก 4 ก้อน และกระตุ้นให้เด็กต่อก้อนไม้เอง ประเมิน 3 ครั้ง ผ่าน: เด็กสามารถต่อก้อนไม้เป็นท่อนสูง จำนวน 4 ก้อน โดยไม่ล้ม ได้อย่างน้อย 1 ใน 3 ครั้ง	1. พ่อแม่ ผู้ปกครองใช้วัตถุที่เป็นทรงสี่เหลี่ยม เช่น ก้อนไม้ ก่อ่งสบู่วางต่อกันในแนวตั้งให้เด็กดู 2. พ่อแม่ ผู้ปกครองกระตุ้นให้เด็กทำตาม 3. ถ้าเด็กทำไม่ได้ให้จับมือเด็กวางก้อนไม้ก้อนที่ 1 ที่พื้น และวางก้อนที่ 2 บนก้อนที่ 1 วางไปเรื่อยๆ จนครบ 4 ชั้น 4. ทำซ้ำหลายครั้งและลดการช่วยเหลือลง จนเด็กต่อก้อนไม้ได้เอง หากเด็กทำได้แล้วให้ชมเชย 5. หากเด็กต่อได้ 4 ชั้น แล้วให้เปลี่ยนเป็นต่อมากกว่า 4 ชั้น

คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

อายุ (เดือน)	ข้อที่	ทักษะ	วิธีประเมินทักษะโดยเจ้าหน้าที่ สาธารณสุข/รพ.สต./รพช.	วิธีฝึกทักษะโดยพ่อแม่ ผู้ปกครอง และอสม.
19-24	62	เลือกวัตถุตามคำสั่ง (ตัวเลือก 4 ชนิด) (RL) อุปกรณ์: ของเล่นเด็ก เช่น ตุ๊กตาผ้า บอล รถ ถ้วย	1. ผู้ประเมินวางของเล่นทั้ง 4 ชิ้นไว้ตรงหน้าเด็ก ในระยะเวลาที่เด็กหยิบถึง 2. ผู้ประเมินถามเด็กทีละชนิดว่า “อันไหน ตุ๊กตา” “อันไหนบอล” “อันไหนรถ” “อัน ไหนถ้วย” ถ้าเด็กหยิบของเล่นออกมา ให้ผู้ ประเมินนำของเล่นกลับไปวางที่เดิมแล้วจึง ถามชนิดต่อไป จนครบ 4 ชนิด	1. วางของเล่นที่เด็กคุ้นเคย 2 ชิ้น กระตุ้นให้เด็กมอง แล้ว บอกชื่อของเล่นทีละชิ้น 2. บอกให้เด็กหยิบของเล่นทีละชิ้น ถ้าเด็กหยิบไม่ถูกให้จับ มือเด็กหยิบพร้อมกับพูดชื่อของเล่นนั้นซ้ำ 3. ฝึกจนเด็กสามารถทำตามคำสั่งได้ถูกต้องและเพิ่มของเล่น ทีละชิ้นจนครบทั้ง 4 ชิ้น 4. เมื่อทำได้แล้วให้ฝึกกับวัตถุหลากหลายมากขึ้น
	63	เลียนคำพูดที่เป็นวลี ประกอบด้วยคำ 2 คำ (EL)	1. ถามจากพ่อแม่ ผู้ปกครองว่าเด็กสามารถพูด 2 คำ (ไม่ใช่ 2 พยางค์) ต่อกันได้หรือไม่ หรือขณะ เล่นกับเด็ก ผู้ประเมินพยายามให้เด็กเลียนคำพูด ที่เป็นวลี 2 คำ เช่น รถพ่อ เสื่อหนู	1. พูดคำ 2 คำ ให้เด็กฟังบ่อยๆ และให้เด็กพูดตาม ถ้าเด็ก พูดได้ทีละคำให้พ่อแม่ ผู้ปกครองพูดขยายคำพูดเด็กเป็น 2 คำ เช่น เด็กพูด “ไป” พ่อแม่ ผู้ปกครองพูดว่า “ไปนอน” “ไปเที่ยว” 2. ร้องเพลงเด็กที่ใช้คำพูดง่ายๆ ให้เด็กฟังบ่อยๆ พร้อมทำท่า ทางตามเพลง เว้นวรรคให้เด็กร้องต่อ เช่น “จับ... (ปุดำ) ขยำ... (ปุนา) ” 3. พูดโต้ตอบกับเด็กบ่อยๆ ในสิ่งที่เด็กสนใจหรือกำลังกระทำ อยู่ วิธีพูดให้พูดชัดๆ ช้าๆ มีจังหวะหยุดเพื่อให้เด็กพูดตาม ในระหว่างชีวิตประจำวัน เช่น ระหว่างอาบน้ำ ระหว่างทาน ข้าว การดูรูปภาพประกอบ อ่านหนังสือร่วมกันกับพ่อแม่ ผู้ปกครอง

ผ่าน: เด็กสามารถหยิบ/ชี้ของเล่นได้ถูกต้องทั้ง 4 ชนิด

ผ่าน: เด็กเลียนคำพูดที่เป็นวลี 2 คำ ขึ้นไปได้เอง

คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

อายุ (เดือน)	ข้อที่	ทักษะ	วิธีประเมินทักษะโดยเจ้าหน้าที่ สาธารณสุข/รพ.สต./รพช.	วิธีฝึกทักษะโดยพ่อแม่ ผู้ปกครอง และอสม.
19-24	64 ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	ใช้ช้อนตักอาหารกินเองได้ (PS) วัตถุประสงค์: ฝึกให้มีมารยาท และมีวินัย	ผู้ประเมินถามจากพ่อแม่ ผู้ปกครองว่า “เด็กสามารถใช้ช้อนตักอาหารกินเองได้หรือไม่” ผ่าน: เด็กใช้ช้อนตักกินอาหารได้ โดยอาจหกได้เล็กน้อย (ในกรณีที่เด็กรับประทานข้าวเหนียวเป็นหลัก ให้เด็กทดสอบการใช้ช้อนตักอาหาร)	เริ่มจากล้างมือเด็กให้สะอาด พ่อแม่ ผู้ปกครองจับมือเด็กถือช้อนและตักอาหารใส่ปากเด็ก ควรฝึกอย่างสม่ำเสมอในระหว่างการรับประทานอาหาร ค่อยๆลดการช่วยเหลือลงจนเด็กสามารถตักอาหารใส่ปากได้เอง
25-30	65 ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	กระโดดเท้าพื้นพื้นทั้ง 2 ข้าง (GM)	ผู้ประเมินกระโดดให้เด็กดู แล้วบอกให้เด็กทำตาม โดยอาจช่วยจับมือเด็กทั้ง 2 ข้าง ผ่าน: เด็กสามารถกระโดดได้เอง อาจไม่ต้องยกเท้าพื้นพร้อมกันทั้ง 2 ข้าง	1. พ่อแม่ ผู้ปกครองกระโดดอยู่กับที่ให้เด็กดู 2. พ่อแม่ ผู้ปกครองจับมือเด็กไว้ทั้ง 2 ข้าง แล้วฝึกกระโดดลงจากบันไดขั้นที่ติดกับพื้นหรือจากพื้นต่างระดับ 3. หลังจากนั้นให้เริ่มฝึกกระโดดที่พื้นโดยการจับมือทั้ง 2 ข้างของเด็กไว้ ย่อตัวลงพร้อมกับเด็กแล้วบอกให้เด็กกระโดดฝึกหลายๆ ครั้ง จนเด็กมั่นใจและสนุก จึงปล่อยให้กระโดดเล่นเอง
	66 ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	แก้ปัญหาต่างๆ โดยใช้เครื่องมือด้วยตัวเอง (FM) วัตถุประสงค์: รู้จักคิดแก้ปัญหาค่าปัญหา	ถามจากพ่อแม่ ผู้ปกครองว่าเด็กสามารถแก้ปัญหาต่างๆ ด้วยตัวเอง โดยใช้เครื่องมือได้หรือไม่ เช่น เวลาเด็กหยิบของไม่ถึงเด็กทำอย่างไร - ใช้ไม้เขี่ย ใช้เก้าอี้ป็นไปหยิบของ เป็นต้น ผ่าน: เด็กสามารถแก้ปัญหาง่ายๆ ด้วยตัวเอง โดยใช้เครื่องมือ	1. ให้โอกาสเด็กแก้ปัญหาอื่นๆ ด้วยตนเอง เช่น นำไม้เขี่ยของใต้เตียง ใต้โต๊ะออกมาหรือเล่นเกมอื่นๆ ที่ฝึกการแก้ปัญหา หรือเอาเก้าอี้มาต่อเพื่อหยิบของที่อยู่สูง 2. ถ้าทำไม่ได้ให้พ่อแม่ ผู้ปกครองสอนวิธีการแก้ปัญหา โดยการทำให้เด็กดูในสถานการณ์ต่างๆ 3. ขณะฝึกให้พ่อแม่ ผู้ปกครองดูแลฝึกสอนในเรื่องความปลอดภัย

คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

อายุ (เดือน)	ข้อที่	ทักษะ	วิธีประเมินทักษะโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุข/รพ.สต./รพช.	วิธีฝึกทักษะโดยพ่อแม่ ผู้ปกครอง และอสม.
25-30	67	ชื่อวัยาะ 7 ส่วน (RL)	<ol style="list-style-type: none"> ถามพ่อแม่ ผู้ปกครองก่อนว่า เด็กรู้จักอวัยวะของร่างกายส่วนไหนบ้าง ผู้ประเมินถามเด็กว่า "...อยู่ไหน" โดยถาม 8 ส่วน <p>ผ่าน: เด็กสามารถชื่ออวัยวะได้ถูกต้อง 7 ใน 8 ส่วน</p>	<ol style="list-style-type: none"> พ่อแม่ ผู้ปกครองเริ่มฝึกจากการชื่ออวัยวะของพ่อแม่ ผู้ปกครองให้เด็กดู หลังจากนั้นชี้ชวนให้เด็กทำตาม โดยชื่ออวัยวะของตัวเอง ถ้าเด็กชี้ไม่ได้ให้จับมือเด็กชี้ให้ถูกต้อง และลดการช่วยเหลือจนเด็กสามารถชี้ได้เองโดยอาจใช้เพลงเข้ามาประกอบในการทำกิจกรรม
	68	พูดตอบรับและปฏิเสธได้ (EL)	<ol style="list-style-type: none"> ผู้ประเมินถามคำถามเพื่อให้เด็กตอบรับหรือปฏิเสธ เช่น เานมใหม่ เอาของเล่นใหม่ ไปเที่ยวใหม่ ผู้ประเมินถามเด็ก 3-4 คำถาม จนแน่ใจว่าเด็กรู้จักความแตกต่างของคำตอบรับและปฏิเสธ หรือถ้าเด็กไม่ยอมตอบ ให้ถามจากพ่อแม่ ผู้ปกครองว่า เด็กสามารถพูดตอบรับและปฏิเสธได้หรือไม่ <p>ผ่าน: เด็กสามารถพูดตอบรับและปฏิเสธได้</p>	<p>ถามคำถามเพื่อให้เด็กตอบรับหรือปฏิเสธ เช่น เานมใหม่ เล่นรถใหม่ ไปเที่ยวใหม่ กินข้าวใหม่ กินขนมใหม่ กระตุ้นให้เด็กตอบรับหรือปฏิเสธคำชวนต่างๆ ช่างต้น รอนจนแน่ใจว่าเด็กตอบรับหรือปฏิเสธคำชวนต่างๆ จึงตอบสนองสิ่งที่เด็กต้องการ ถ้าเด็กตอบไม่ได้ ให้พ่อแม่ ผู้ปกครองตอบนำและถามเด็กซ้ำ</p>
	69	ล้างและเช็ดมือได้เอง (PS)	<p>ผู้ประเมินถามจากพ่อแม่ ผู้ปกครองว่า "เด็กสามารถล้างมือและเช็ดมือได้เองหรือไม่"</p> <p>ผ่าน: เด็กสามารถล้างมือและเช็ดมือได้เอง (โดยผู้ใหญ่ อาจจะช่วยเหลืออุปกรณ์ เปิดก๊อกน้ำ หรือรดน้ำให้)</p>	<p>พ่อแม่ ผู้ปกครองพาเด็กล้างมือก่อนรับประทานอาหารทุกครั้ง โดยทำให้ดูเป็นตัวอย่างแล้วพ่อแม่ ผู้ปกครองช่วยจับมือเด็กทำตามขั้นตอนต่อไปนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> เปิดก๊อกน้ำหรือตักน้ำใส่ขัน แล้วหยิบสบู่ เอน้ำราดที่มือและสบู่ ฟอกสบู่ให้เกิดฟอง แล้ววางสบู่ไว้ที่เดิม ถูมือที่ฟอกสบู่ให้ทั่วแล้วล้างมือด้วยน้ำเปล่าจนสะอาด นำผ้าเช็ดมือมาเช็ดมือให้แห้ง ลดการช่วยเหลือลงทีละขั้นตอนจนเด็กล้างและเช็ดมือได้เอง

คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

อายุ (เดือน)	ข้อที่	ทักษะ	วิธีประเมินทักษะโดยเจ้าหน้าที่ สาธารณสุข/รพ.สต./รพช.	วิธีฝึกทักษะโดยพ่อแม่ ผู้ปกครอง และอสม.
30	70	กระโดดข้ามเชือกบนพื้นไป ข้างหน้าได้ (GM) อุปกรณ์: เชือก 	ผู้ประเมินกระโดดข้ามเชือกที่วางอยู่บนพื้นห้อง ให้เด็กดู และบอกให้เด็กทำตาม ผ่าน: เด็กสามารถกระโดดข้ามเชือกได้ โดยก้าวไม่ต้อง ลงพื้นพร้อมกัน	1. พ่อแม่ ผู้ปกครองกระโดดอยู่กับที่ ให้เด็กดู 2. พ่อแม่ ผู้ปกครองจับมือเด็กไว้ทั้ง 2 ข้าง แล้วฝึกกระโดด มาจากบันไดขั้นที่ติดกับพื้นหรือจากพื้นต่างระดับ 3. พ่อแม่ ผู้ปกครองกระโดดข้ามเชือกให้เด็กดู 4. พ่อแม่ ผู้ปกครองยื่นหน้าเข้าหาเด็กโดยวางเชือกคั่นกลาง และจับมือเด็กพยงไว้ ดึงมือให้เด็กกระโดดข้ามเชือก ฝึก บ่อยๆ จนเด็กมั่นใจและสามารถกระโดดข้ามเชือกได้เอง
	71	ขว้างลูกบอลขนาดเล็กได้ โดยยกมือขึ้นเหนือศีรษะ (GM) อุปกรณ์: ลูกบอลยางบีบ 	ผู้ประเมินขว้างลูกบอลยางบีบให้เด็กดู โดยจับ ลูกบอลด้วยมือข้างเดียวยกขึ้นเหนือศีรษะไป ทางด้านหลัง แล้วขว้างลูกบอลยางบีบไปข้าง หน้าและบอกให้เด็กทำตาม ผ่าน: เด็กสามารถขว้างลูกบอลได้โดยยกมือขึ้นเหนือ ศีรษะไปทางด้านหลังแล้วขว้างลูกบอลไปข้างหน้า	1. พ่อแม่ ผู้ปกครองขว้างลูกบอลให้เด็กดูโดยยกมือขึ้นเหนือ ศีรษะไปทางด้านหลังแล้วขว้างลูกบอลไปข้างหน้า 2. พ่อแม่ ผู้ปกครองจัดเด็กยืนในท่าที่มั่นคง จับมือเด็กข้างที่ ถนัดถือลูกบอล แล้วยกลูกบอลขึ้นเหนือศีรษะไปทางด้าน หลัง เอี้ยวตัวเล็กน้อยแล้วขว้างลูกบอลออกไป 3. เมื่อเด็กเริ่มทำได้ ลดการช่วยเหลือลง จนเด็กขว้างลูกบอล ได้เอง 4. เล่นขว้างลูกบอลกับเด็กบ่อยๆ
	72	ต่อก้อนไม้สี่เหลี่ยมลูกบาศก์ เป็นหอสองได้ 8 ก้อน (FM) อุปกรณ์: ก้อนไม้สี่เหลี่ยม ลูกบาศก์ 8 ก้อน 	จัดให้เด็กอยู่ในท่านั่งที่ถนัดที่จะต่อก้อนไม้ได้ ผู้ประเมินวางก้อนไม้ 8 ก้อน ไว้ข้างหน้าเด็ก กระตุ้นให้เด็กต่อก้อนไม้เป็นหอสอง หรือทำให้ เด็กดูก่อนได้ ผ่าน: เด็กสามารถต่อก้อนไม้ โดยไม่ล้มจำนวน 8 ก้อน 1 ใน 3 ครั้ง	1. พ่อแม่ ผู้ปกครองใช้วัตถุที่เป็นทรงสี่เหลี่ยม เช่น ก้อนไม้ กล่องสบู่ วางต่อกันในแนวตั้งให้เด็กดู 2. พ่อแม่ ผู้ปกครองกระตุ้นให้เด็กทำตาม 3. ถ้าเด็กทำไม่ได้ให้จับมือเด็กวางก้อนไม้ก้อนที่ 1 ที่พื้น และ วางก้อนที่ 2 บนก้อนที่ 1 วางไปเรื่อยๆ จนครบ 8 ชั้น 4. ทำซ้ำหลายครั้งและลดการช่วยเหลือลง จนเด็กต่อก้อนไม้ ได้เอง หากเด็กทำได้แล้วให้ชมเชย

คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

อายุ (เดือน)	ข้อที่	ทักษะ	วิธีประเมินทักษะโดยเจ้าหน้าที่ สาธารณสุข/รพ.สต./รพช.	วิธีฝึกทักษะโดยพ่อแม่ ผู้ปกครอง และอสม.
30	73	<p>ยื่นวัตถุให้ผู้ทดสอบได้ 1 ชิ้น ตามคำสั่ง (FM)</p> <p>อุปกรณ์: 1. ชุดก้อนไม้รูปทรงกลม 3 ชิ้น</p> <p>2. ชุดก้อนไม้รูปทรงสี่เหลี่ยม 3 ชิ้น</p> 	<ol style="list-style-type: none"> ผู้ประเมินวางก้อนไม้รูปทรงวงกลม 3 ชิ้น ตรงหน้าเด็ก ยื่นมือไปตรงหน้าเด็กแล้วพูดว่า “หยิบวงกลมมาให้ 1 ชิ้น” เปลี่ยนเป็นรูปทรงสี่เหลี่ยม แล้วพูดว่า “หยิบสี่เหลี่ยมให้ 1 ชิ้น” <p>ผ่าน: เด็กสามารถส่งวัตถุให้ผู้ประเมิน 1 ชิ้น ได้ทั้ง 2 ครั้ง โดยไม่พยายามจะหยิบส่งให้อีก</p>	<ol style="list-style-type: none"> พ่อแม่ ผู้ปกครองวางวัตถุชนิดเดียวกัน 3 ชิ้นตรงหน้าเด็ก เช่น ช้อน 3 คัน และพูดว่า “หยิบช้อนให้แม่ 1 คัน” ถ้าเด็กหยิบให้เกิน 1 คัน พ่อแม่ ผู้ปกครองพูดว่า “พอแล้ว” หรือจับมือเด็กไว้เพื่อไม่ให้ส่งเพิ่ม เปลี่ยนวัตถุให้หลากหลายขึ้น เช่น ไข่ไม้ ดอกไม้ ผลไม้ และควรถอนอย่างสม่ำเสมอ ในสถานการณ์อื่นๆ ด้วย
	74	<p>สนใจฟังนิทานได้นาน 5 นาที (RL)</p> <p>อุปกรณ์: หนังสือนิทานสำหรับเด็กที่มีรูปภาพและคำอธิบายประกอบหน้าละประมาณ 20-30 คำ และอ่านจบใน 5 นาที</p> <p>วัตถุประสงค์ ส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษาและจินตนาการ</p> 	<p>จัดทำให้เด็กนั่งตักพ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือนั่งกับผู้ประเมิน แล้วชวนเด็กมองที่หนังสือและอ่านให้เด็กฟัง</p> <p>ผ่าน: เด็กสามารถสนใจฟัง มองตาม พูดตาม นิทานที่มีความยาวประมาณ 5 นาที อย่างต่อเนื่อง</p>	<ol style="list-style-type: none"> พ่อแม่ ผู้ปกครองอ่านนิทานสั้นๆ ให้เด็กฟังทุกวันด้วยน้ำเสียงที่สนุกสนาน พ่อแม่ ผู้ปกครองให้เด็กดูรูปภาพ และแต่งเรื่องเล่าจากรูปภาพเพื่อให้เด็กสนใจ เช่น “กระต่ายน้อยมีขนสีขาว มีหูยาวๆ กระโดดได้ไกล และวิ่งได้เร็ว” ในระยะแรกใช้นิทานสั้นๆ ที่ใช้เวลา 2-3 นาที ต่อเรื่องก่อนต่อไปจึงเพิ่มความยาวของนิทานให้มากขึ้นจนใช้เวลาประมาณ 5 นาที
	75	<p>วางวัตถุไว้ “ข้างบน” และ “ข้างใต้” ตามคำสั่งได้ (RL)</p> <p>อุปกรณ์: ก้อนไม้สี่เหลี่ยมลูกบาศก์</p> 	<p>ผู้ประเมินส่งก้อนไม้ให้เด็กแล้วพูดว่า “วางก้อนไม้ไว้ข้างบน...(เก้าอี้/โต๊ะ)” “วางก้อนไม้ไว้ข้างใต้...(เก้าอี้/โต๊ะ)” สั่ง 3 ครั้งโดยสลับคำสั่งบน/ใต้ทุกครั้ง</p> <p>ผ่าน: เด็กสามารถวางก้อนไม้ไว้ข้างบนและข้างใต้ได้ถูก 2 ใน 3 ครั้ง</p>	<ol style="list-style-type: none"> วางของเล่น เช่น บอล ไว้ที่ตำแหน่ง “ข้างบน” แล้วบอกเด็กว่า “บอลอยู่ข้างบนโต๊ะ” สั่งให้เด็ก หยิบของเล่นอีกชิ้นหนึ่งมาวางไว้ข้างบนโต๊ะถ้าเด็กทำไม่ได้ ให้จับมือเด็กทำ ทำซ้ำโดยเปลี่ยนเป็นตำแหน่ง “ข้างใต้” ฝึกเพิ่มตำแหน่ง อื่นๆ เช่น ข้างๆ ข้างใน ข้างนอก ข้างหน้า ข้างหลัง (ใช้คำที่สื่อสารในภาษาตามท้องถิ่นในบริบทที่เด็กพูดในครอบครัว)

คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

อายุ (เดือน)	ข้อที่	ทักษะ	วิธีประเมินทักษะโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุข/รพ.สต./รพช.	วิธีฝึกทักษะโดยพ่อแม่ ผู้ปกครอง และอสม.
30	76	<p>พูดติดต่อกัน 2 คำขึ้นไป อย่างมีความหมายโดยใช้คำกริยาได้ถูกต้องอย่างน้อย 4 กริยา (EL)</p> <p>อุปกรณ์: ตุ๊กตาผ้า</p> 	<p>ผู้ประเมินจับตุ๊กตาทำกริยาต่างๆ ได้แก่ นั่ง เดิน นอน วิ่ง แล้วถามเด็กว่า ตุ๊กตาทำอะไร หรือ สังเกตขณะประเมินทักษะข้ออื่น</p> <p>ผ่าน: เด็กสามารถตอบคำถามโดยใช้วลี 2 คำ ขึ้นไป ที่ใช้คำกริยาได้ถูกต้อง เช่น “ตุ๊กตานั่ง” “ตุ๊กตาวิ่ง” “ตาบอ” “น้องเดิน”</p>	<p>พ่อแม่ ผู้ปกครองฝึกให้เด็กพูดตามสถานการณ์จริง เช่น ขณะรับประทานอาหารเช้าถามเด็กว่า “หนูกำลังทำอะไร” รอให้เด็กตอบ “กินข้าว” หรือ ขณะอ่านหนังสือ ถามเกี่ยวกับรูปภาพในหนังสือ เช่น ชี้ไปที่รูปแมว แล้วถามว่า “แมว ทำอะไร” รอให้เด็กตอบ เช่น “แม่วิ่ง” ถ้าเด็กตอบไม่ได้ให้พ่อแม่ ผู้ปกครองช่วยตอบนำ และถามซ้ำ เพื่อให้เด็กตอบเองฝึกในสถานการณ์อื่นๆ โดยเด็กต้องใช้วลี 2 คำขึ้นไป ที่ใช้คำกริยาได้ถูกต้อง เช่น ให้ตอบจากบัตรภาพคำกริยา ได้แก่ อาบน้ำ ล้างหน้า แปรงฟัน เป็นต้น</p>
	77	<p>ร้องเพลงได้บางคำหรือร้องเพลงคลอตามทำนอง (PS)</p> <p>☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน</p>	<ol style="list-style-type: none"> ผู้ประเมินให้พ่อแม่ ผู้ปกครองชวนเด็กร้องเพลงที่เด็กคุ้นเคย ถ้าเด็กไม่ยอมร้องเพลง ผู้ประเมินถามจากพ่อแม่ ผู้ปกครองว่าเด็กสามารถร้องเพลงบางคำหรือพูดคำคล้องจองได้หรือไม่ <p>ผ่าน: เด็กสามารถร้องเพลงตามพ่อแม่ ผู้ปกครองได้ โดยอาจร้องชัดแค่บางคำ หรือคลอตามทำนอง</p>	<ol style="list-style-type: none"> พ่อแม่ ผู้ปกครองร้องเพลงง่ายๆ ให้เด็กฟัง โดยออกเสียงและทำนองที่ชัดเจน แล้วชวนให้เด็กร้องตาม ร้องเพลงเดิมซ้ำบ่อยๆ เพื่อให้เด็กคุ้นเคย จำได้ และกระตุ้นให้เด็กร้องตาม หรือเว้นเพื่อให้เด็กร้องต่อเป็นช่วงๆ เมื่อเด็กเริ่มร้องเอง พ่อแม่ ผู้ปกครองร้องตามเด็ก เลือกเปิดเพลงที่มีเนื้อหาเหมาะสมกับเด็ก และพ่อแม่ ผู้ปกครองร้องเพลงต่างๆ ร่วมกับเด็กพร้อมทั้งทำท่าประกอบ
	78	<p>เด็กรู้จักรอให้ถึงรอบของตนเองในการเล่นโดยมีผู้ใหญ่คอยบอก (PS)</p> <p>อุปกรณ์: 1. ก้อนไม้ 4 ก้อน 2. ถ้วยสำหรับใส่ก้อนไม้ 1 ใบ</p> <p>วัตถุประสงค์: รู้จักมีวินัยและอดทน</p>	<ol style="list-style-type: none"> ผู้ประเมินถือก้อนไม้ 2 ก้อน และยื่นก้อนไม้ให้เด็ก 2 ก้อน วางถ้วยตรงหน้าเด็กและพูดว่า “เราจะผลัดกันใส่ก้อนไม้คนละ 1 ก้อน ให้ครูใส่ก่อน ต่อก่อนหนูเอาใส่” สังเกตการรอให้ถึงรอบของเด็ก <p>ผ่าน: เด็กรู้จักรอให้ถึงรอบของตนเองเมื่อบอกให้รอ</p>	<ol style="list-style-type: none"> พ่อแม่ ผู้ปกครอง ผลัดกันเล่นกับเด็ก จนเด็กคุ้นเคยก่อน ฝึกให้เด็กเล่นเป็นกลุ่มด้วยกันโดยมีพ่อแม่ ผู้ปกครองบอกเด็ก เช่น “..(ชื่อเด็ก)..เอาห่วงใส่หลัก” “แล้วรอก่อนนะ” พ่อแม่ ผู้ปกครองบอกให้เด็กคนต่อไปเอาห่วงใส่หลัก ถ้าเด็กรอไม่ได้ ให้พ่อแม่ ผู้ปกครองเตือนทุกครั้งจนเด็กรอได้เอง ฝึกเล่นเกมอย่างอื่นที่ต้องมีการรอให้ถึงรอบของตนเองกับเด็ก

คู่มือฝึกทักษะและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

อายุ (เดือน)	ข้อที่	ทักษะ	วิธีประเมินทักษะโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุข/รพ.สต./รพช.	วิธีฝึกทักษะโดยพ่อแม่ ผู้ปกครอง และอสม.
31-36	79	ยีนขาเดียว 1 วินาที (GM)	ผู้ประเมินแสดงวิธียีนขาเดียวให้เด็กดู แล้วบอกให้เด็กยีนขาเดียวให้นานที่สุดเท่าที่จะนานได้ ประเมิน 3 ครั้ง (อาจเปลี่ยนขาได้) ผ่าน: เด็กยีนขาเดียวได้นาน 1 วินาทีอย่างน้อย 1 ใน 3 ครั้ง	<ol style="list-style-type: none"> 1. พ่อแม่ ผู้ปกครองยีนบนขาข้างเดียวให้เด็กดู 2. พ่อแม่ ผู้ปกครองและเด็กยีนหันหน้าเข้าหากัน และจับมือเด็กไว้ทั้งสองข้าง 3. พ่อแม่ ผู้ปกครองยกขาข้างหนึ่งขึ้นแล้วบอกให้เด็กทำตามเมื่อเด็กยีนได้ เปลี่ยนเป็นจับมือเด็กข้างเดียว 4. เมื่อเด็กสามารถยีนด้วยขาข้างเดียวได้ ค่อยๆ ปล่อยมือให้เด็กยีนทรงตัวได้ด้วยตนเอง เปลี่ยนเป็นยกขาอีกข้างหนึ่งโดยทำซ้ำเช่นเดียวกัน
	80	เขียนแบบลากเส้นเป็นวงต่อเนื่องกัน (FM) อุปกรณ์: 1. ดินสอ 2. กระดาษ	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้ประเมินลากเส้นเป็นวงต่อเนื่องให้เด็กดู พร้อมกับพูดว่า “ลากเส้นเป็นวง” 2. ผู้ประเมินยีนดินสอและกระดาษ แล้วบอกให้เด็กทำตาม <p>ผ่าน: เด็กสามารถลากเส้นเป็นวงต่อเนื่องกันได้</p> 	<ol style="list-style-type: none"> 1. พ่อแม่ ผู้ปกครองนำดินสอมาลากเส้นเป็นวงต่อเนื่องกันให้เด็กดูเป็นตัวอย่าง 2. ส่งดินสอให้เด็กและพูดว่า “(ชื่อเด็ก) ลากเส้นแบบนี้” 3. ถ้าเด็กทำไม่ได้ให้พ่อแม่ ผู้ปกครองช่วยจับมือเด็กลากเส้นเป็นวงต่อเนื่อง 4. เมื่อเด็กเริ่มทำเองได้ปล่อยให้เด็กทำเอง โดยใช้สีที่แตกต่างกันเพื่อกระตุ้นความสนใจของเด็ก

คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

อายุ (เดือน)	ข้อที่	ทักษะ	วิธีประเมินทักษะโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุข/รพ.สต./รพช.	วิธีฝึกทักษะโดยพ่อแม่ ผู้ปกครอง และอสม.
31-36	81 ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	นำวัตถุ 2 ชนิด ในห้องมาให้ได้ตามคำสั่ง (RL) อุปกรณ์: วัตถุที่เด็กรู้จัก 6 ชนิด เช่น แปรงสีฟัน หวี ช้อน ถ้วย ตึกดาผ้า บอล 	<ol style="list-style-type: none"> ผู้ประเมินนำวัตถุทั้ง 6 ชนิด วางไว้ในที่ต่างๆ ในห้อง โดยให้อยู่ห่างจากตัวเด็กประมาณ 3 เมตร ผู้ประเมินสั่งให้เด็กหยิบวัตถุ 2 ชนิด เช่น แปรงสีฟันและหวีมาให้ (ครั้งที่ 1) ผู้ประเมินนำวัตถุทั้ง 2 ชนิด กลับไปวางไว้ในตำแหน่งใหม่ ผู้ประเมินทำซ้ำในข้อ 2 และ 3 อีก 2 ครั้ง หมายเหตุ: หากคำสั่งแรกไม่ผ่านอาจให้เด็กหยิบวัตถุชนิดอื่น แต่ให้ทดสอบซ้ำ 3 ครั้ง ในวัตถุชนิดนั้น ผ่าน: เด็กสามารถนำวัตถุ 2 ชนิดมาให้ได้ถูกต้องอย่างน้อย 2 ใน 3 ครั้ง	<ol style="list-style-type: none"> พ่อแม่ ผู้ปกครองฝึกเด็กในชีวิตประจำวัน โดยออกคำสั่งให้เด็กหยิบของในห้องมาให้ทีละ 2 ชนิด เช่น หยิบแปรงสีฟัน และยาสีฟัน เสื้อและกางเกง ถ้าเด็กหยิบไม่ถูกต้องให้ช้บอกหรือจูงมือเด็กพาไปหยิบของ เมื่อเด็กทำได้แล้วให้เปลี่ยนคำสั่งเป็นหยิบของใช้อื่นๆ ที่หลากหลายมากขึ้น พ่อแม่ ผู้ปกครองจัดเก็บของให้เป็นระเบียบและอยู่ที่ประจำทุกครั้ง เพื่อฝึกให้เด็กมีระเบียบ เมื่อเด็กทำได้แล้วให้เด็กเตรียมของก่อนที่จะทำกิจกรรมในชีวิตประจำวัน เช่น ก่อนอาบน้ำ หยิบผ้าเช็ดตัว เสื้อผ้าก่อนไปโรงเรียนหยิบกระเป๋า รองเท้า ฝึกการเก็บของให้เป็นระเบียบเข้าที่เดิมทุกครั้งที่น่าจะออกมาใช้ เป็นต้น
	82 ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	พูดติดต่อกัน 3-4 คำได้ อย่างน้อย 4 ความหมาย (EL)	ผู้ประเมินสังเกตหรือถามจากพ่อแม่ ผู้ปกครองว่าเด็กสามารถพูด 3-4 คำ (ไม่ใช่ 3-4 พยางค์) ต่อกันได้หรือไม่ เช่น <ul style="list-style-type: none"> - บอกการให้ - บอกความต้องการ - บอกปฏิเสธ - แสดงความคิดเห็น ผ่าน: เด็กพูดประโยคหรือวลีที่เป็นคำ 3-4 คำ อย่างน้อย 4 ความหมาย	<ol style="list-style-type: none"> พูดคำ 3-4 คำ ให้เด็กฟังบ่อยๆ และให้เด็กพูดตาม ถ้าเด็กพูดได้ทีละคำหรือ 2 คำ ให้พ่อแม่ ผู้ปกครองพูดขยายคำพูดเด็กเป็น 3-4 คำ เช่น เด็กพูด “ไป” พ่อแม่ ผู้ปกครองพูดว่า “ไปหาแม่” “ไปกินข้าว” ร้องเพลงเด็กที่ใช้คำพูดง่ายๆ ให้เด็กฟังบ่อยๆ พร้อมทำท่าทางตามเพลง เว้นวรรคให้เด็กร้องต่อ เช่น “จ๊ับ... (ปุด่า) ขยำ... (ปุ่นา) ” พูดโต้ตอบกับเด็กบ่อยๆ ในสิ่งที่เด็กสนใจหรือกำลังทำกิจกรรมอยู่ วิธีพูดให้พูดซ้ำๆ ชัดๆ มีจังหวะหยุดเพื่อให้เด็กพูดตามในระหว่างชีวิตประจำวัน เช่น ระหว่างอาบน้ำ ระหว่างทานข้าว การดูรูปภาพประกอบ อ่านหนังสือร่วมกันกับพ่อแม่ ผู้ปกครอง

คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

อายุ (เดือน)	ข้อที่	ทักษะ	วิธีประเมินทักษะโดยเจ้าหน้าที่ สาธารณสุข/รพ.สต./รพช.	วิธีฝึกทักษะโดยพ่อแม่ ผู้ปกครอง และอสม.
31-36	83 ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	ใส่กางเกงได้เอง (PS)	<p>ผู้ประเมินถามจากพ่อแม่ ผู้ปกครองว่า “เด็กสามารถใส่กางเกงเอวที่ยัดได้เองหรือไม่”</p> <p>ผ่าน: เด็กใส่กางเกงเอวที่ยัดได้เองโดยไม่ต้องช่วย และไม่จำเป็นต้องถูกดัน</p>	<p>เริ่มฝึกเด็กโดยใช้กางเกงขาสั้นเอวยืด มีขั้นตอนดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. พ่อแม่ ผู้ปกครองสอนให้เด็กรู้จักด้านนอกและด้านใน ด้านหน้าและด้านหลังของกางเกง 2. จัดให้เด็กนั่ง พ่อแม่ ผู้ปกครองจับมือเด็กทั้ง 2 ข้าง จับที่ขอบกางเกง และดึงขอบกางเกงออกให้กว้าง สอดขาเข้าไปในกางเกงที่ละข้างจนชายกางเกงพันข้อเท้า 3. ให้เด็กยืนขึ้น พ่อแม่ ผู้ปกครองจับมือเด็กดึงขอบกางเกงให้ถึงระดับเอว 4. ถ้าเด็กเริ่มทำได้ให้ลดการช่วยเหลือลงทีละขั้นตอนและปล่อยให้เด็กทำเอง
37-42	84 ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	ยืนขาเดียว 3 วินาที (GM)	<p>ผู้ประเมินแสดงวิธียืนขาเดียวให้เด็กดู แล้วบอกให้เด็กยืนขาเดียวให้นานที่สุดเท่าที่จะนานได้ ประเมิน 3 ครั้ง (อาจเปลี่ยนขาได้)</p> <p>ผ่าน: เด็กยืนขาเดียวได้นาน 3 วินาทีอย่างน้อย 1 ใน 3 ครั้ง</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. พ่อแม่ ผู้ปกครองยืนบนขาข้างเดียวให้เด็กดู 2. พ่อแม่ ผู้ปกครองและเด็กยืนหันหน้าเข้าหากัน และจับมือเด็กไว้ทั้งสองข้าง 3. พ่อแม่ ผู้ปกครองยกขาข้างหนึ่งขึ้นแล้วบอกให้เด็กทำตาม เมื่อเด็กยืนได้เปลี่ยนเป็นจับมือเด็กข้างเดียว 4. เมื่อเด็กสามารถยืนด้วยขาข้างเดียวได้ค่อยๆ ปล่อยมือให้เด็กยืนทรงตัวได้ด้วยตนเอง เปลี่ยนเป็นยกขาอีกข้างหนึ่งโดยทำซ้ำเช่นเดียวกัน

คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

อายุ (เดือน)	ข้อที่	ทักษะ	วิธีประเมินทักษะโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุข/รพ.สต./รพช.	วิธีฝึกทักษะโดยพ่อแม่ ผู้ปกครอง และอสม.
37-42	85 ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	เลียนแบบวาดรูปวงกลม (FM) อุปกรณ์: 1. ดินสอ 2. กระดาษ 	ผู้ประเมินวาดรูปวงกลมขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 5 ซม. ให้เด็กดูและพูดว่า “ครูวาดรูปวงกลม” และให้เด็กทำตาม ผ่าน: เด็กสามารถวาดรูปวงกลมโดยไม่มีเหลี่ยม ไม่เว้น และเส้นที่มาเชื่อมต่อซ้อนกันไม่เกิน 2 ซม. ได้อย่างน้อย 1 ใน 3 ครั้ง	1. สอนให้เด็กวาดวงกลมโดยเริ่มจากจุดที่กำหนดให้และกลับมาสิ้นสุดที่จุดกำหนดเดิม พร้อมออกเสียง โดยวาดเป็นวงกลมจากซ้ายไปขวาพร้อมออกเสียง “วงกลม..หยุด” ยกมือขึ้นเพื่อให้เด็กเข้าใจคำว่า หยุด 2. พ่อแม่ ผู้ปกครองจับมือเด็กวาดวงกลมและยกมือเด็กขึ้นเมื่อออกเสียง “วงกลม...หยุด” โดยยกมือขึ้นให้ตรงกับคำว่า หยุด 3. เมื่อเด็กทำได้ดีขึ้นเรื่อยๆ ลดการช่วยเหลือลง จนสามารถหยุดได้เองเมื่อลากเส้นมาถึงจุดสิ้นสุด
	86 ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	ทำตามคำสั่งต่อเนื่องได้ 2 กริยากับวัตถุ 2 ชนิด (RL) อุปกรณ์: ของเล่น เช่น หวี ตุ๊กตาผ้า บอล ช้อน 	1. ผู้ประเมินวางวัตถุ 4 ชนิด ตรงหน้าเด็กในระยะที่เด็กหยิบได้แล้วพูดกับเด็ก เช่น “หยิบหวีให้ครูแล้วชี้ตุ๊กตาซิ” 2. ผู้ประเมินวางสลับวัตถุทั้ง 4 ชนิดใหม่ 3. กรณีที่เด็กไม่ผ่านคำสั่งแรกให้เปลี่ยนเป็นคำสั่งอื่นได้อีก 2 คำสั่ง โดยอาจเปลี่ยนกริยาหรือวัตถุได้ ผ่าน: เด็กสามารถทำตามคำสั่งต่อเนื่องได้อย่างน้อย 1 ใน 3 ครั้ง	1. พ่อแม่ ผู้ปกครองฝึกเด็กในชีวิตประจำวัน โดยออกคำสั่งเน้นคำที่เป็นชื่อสิ่งของ และการกระทำ เช่น ขณะอาบน้ำ “เอาสบู่ใส่ตะกร้าแล้วหยิบผ้าเช็ดตัวมา” ขณะแต่งตัว “ใส่กางเกงแล้วไปหิวผม” ขณะรับประทานอาหาร “เก็บจานแล้วเอาผ้าไปเช็ดโต๊ะ” 2. ถ้าเด็กทำได้เพียงคำสั่งเดียวให้พ่อแม่ ผู้ปกครองชี้ไปที่สิ่งของที่ไม่ได้ทำแล้วสั่งซ้ำ หรือให้พ่อแม่ ผู้ปกครองพูดกระตุ้นเตือนความจำเด็ก เช่น “ต่อไปทำอะไรอีกนะ?” หรือ “ตะกี้แม่สั่งอะไรอีกนะ?” ฝึกซ้ำๆ จนเด็กสามารถทำตามคำสั่งได้ถูกต้อง

คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

อายุ (เดือน)	ข้อที่	ทักษะ	วิธีประเมินทักษะโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุข/รพ.สต./รพช.	วิธีฝึกทักษะโดยพ่อแม่ ผู้ปกครอง และอสม.
37-42	87	ถามคำถามได้ 4 แบบ เช่น ใคร อะไร ที่ไหน ทำไม (EL)	<ol style="list-style-type: none"> ผู้ประเมินสังเกตขณะเด็กเล่นของเล่นหรือประเมินทักษะอื่น ผู้ประเมินถามจากพ่อแม่ ผู้ปกครองว่า เด็กเคยถามคำถาม “ใคร” “อะไร” “ที่ไหน” “ทำไม” หรือไม่ <p>ผ่าน: เด็กสามารถใช้คำถาม ถามต่างกัน 4 แบบ</p>	<ol style="list-style-type: none"> พ่อแม่ ผู้ปกครองตั้งคำถามให้เด็กตอบบ่อยๆ เช่น “นี่อะไร” “พ่อยู่ไหน” ในชีวิตประจำวัน เมื่อเด็กถามให้พ่อแม่ ผู้ปกครองตอบเด็กทุกครั้งด้วยความเอาใจใส่ และพูดคุยกับเด็กในเรื่องที่เด็กถาม อ่านนิทานให้เด็กฟัง ตั้งคำถามจากเนื้อเรื่องในนิทานให้เด็กตอบ และกระตุ้นให้เด็กเป็นผู้ถามพ่อแม่ ผู้ปกครองเป็นผู้ตอบบ้าง
	88	ทำตามกฎในการเล่นเป็นกลุ่มได้ (PS)	<p>ผู้ประเมินถามจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง ว่าเด็กสามารถเล่นเป็นกลุ่มได้หรือไม่ เช่น รีรีข้าวสาร ภูกินหาง</p> <p>วัตถุประสงค์: ส่งเสริมให้ป้อนัย และเคารพกติกาสังคม</p> <p>ผ่าน: เด็กสามารถเล่นในกลุ่มตามกฎโดยไม่ต้องแนะนำเป็นรายบุคคล</p>	<ol style="list-style-type: none"> พ่อแม่ ผู้ปกครองร่วมเล่นเกมง่ายๆ กับเด็กเริ่มจากกลุ่มเล็กๆ เช่น เล่นซ่อนหา มอญซ่อนผ้า รีรีข้าวสาร ภูกินหาง โดยตั้งกฎกติการ่วมกัน และส่งเสริมให้เด็กเล่นกับเพื่อน โดยคอยดูแลขณะกำลังเล่น ถ้าเด็กยังไม่สามารถเล่นตามกติกาได้ พ่อแม่ ผู้ปกครองคอยกำกับเด็กจนเล่นตามกติกาได้เอง ฝึกเด็กให้รู้จักแพ้ชนะในเกมต่างๆ
	89	ช่วยทำงานขั้นตอนเดียวได้เอง (PS)	<p>ผู้ประเมินถามจากพ่อแม่ ผู้ปกครองว่า “เด็กสามารถช่วยทำงานง่ายๆ เช่น ยกของ เก็บของได้เอง โดยผู้ใหญ่ไม่ต้องช่วยได้หรือไม่”</p> <p>ผ่าน: เด็กสามารถช่วยทำงานขั้นตอนเดียวได้เอง</p>	<p>พ่อแม่ ผู้ปกครองชวนให้เด็กทำงานบ้านด้วยกัน เช่น เก็บของเล่น ล้างจาน กวาดบ้าน ช่วยเก็บเสื้อผ้า หยิบของ ฝึกทุกครั้งที่มีโอกาส เพื่อให้เด็กสามารถทำงานบ้านง่ายๆ ได้</p>

คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

อายุ (เดือน)	ข้อที่	ทักษะ	วิธีประเมินทักษะโดยเจ้าหน้าที่ สาธารณสุข/รพ.สต./รพช.	วิธีฝึกทักษะโดยพ่อแม่ ผู้ปกครอง และอสม.
42	90 ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	ยืนขาเดียว 5 วินาที (GM)	ผู้ประเมินแสดงวิธียืนขาเดียวให้เด็กดู แล้วบอกให้เด็กยืนขาเดียวให้นานที่สุดเท่าที่จะนานได้ ประเมิน 3 ครั้ง (อาจเปลี่ยนขาได้) ผ่าน: เด็กยืนขาเดียวได้นาน 5 วินาที อย่างน้อย 1 ใน 3 ครั้ง	<ol style="list-style-type: none"> 1. พ่อแม่ ผู้ปกครองยืนบนขาข้างเดียวให้เด็กดู 2. พ่อแม่ ผู้ปกครองและเด็กยืนหันหน้าเข้าหากัน และจับมือเด็กไว้ทั้งสองข้าง 3. พ่อแม่ ผู้ปกครอง ยกขาข้างหนึ่งขึ้นแล้วบอกให้เด็กทำตาม เมื่อเด็กยืนได้ให้เปลี่ยนเป็นจับมือเด็กข้างเดียว 4. เมื่อเด็กสามารถยืนด้วยขาข้างเดียวได้ค่อยๆ ปล่อยมือให้เด็กยืนทรงตัวได้ด้วยตนเอง เปลี่ยนเป็นยกขาอีกข้างหนึ่งโดยทำซ้ำเช่นเดียวกัน
	91 ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	ใช้แขนรับลูกบอลได้ (GM) อุปกรณ์: ลูกบอลขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 20 ซม. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้ประเมินยืนห่างจากเด็ก 2 เมตร 2. ผู้ประเมินบอกให้เด็กยื่นแขนออกมารับลูกบอล ผู้ประเมินโยนลูกบอลไปที่เด็ก ผ่าน: เด็กสามารถยื่นแขนมารับและถือลูกบอลไว้ได้ 1 ใน 3 ครั้ง	<ol style="list-style-type: none"> 1. พ่อแม่ ผู้ปกครองจับมือเด็กรับลูกบอลโดยหงายมือ งอข้อศอก ใช้แขนโอบรับลูกบอล 2. ลดการช่วยเหลือลงจากจับมือเป็นจับแขนจนเด็กรับลูกบอลได้เอง 3. เพิ่มระยะห่างที่จะรับลูกบอลเป็น 1-2 เมตร เล่นโยนลูกโป่งหรือตุ๊กตาผ้ากับเด็ก โดยโยนลูกโป่งหรือตุ๊กตาผ้าขึ้นไปแล้วบอกให้เด็กรับให้ได้ เด็กก็จะรับลูกโป่งได้ง่ายเพราะมีเวลาเตรียมตัวนานก่อนที่ลูกโป่งจะตกลงมาถึงทำให้สามารถปรับตัวและปรับการทำงานของมือกับตาได้ทัน

คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

อายุ (เดือน)	ข้อที่	ทักษะ	วิธีประเมินทักษะโดยเจ้าหน้าที่ สาธารณสุข/รพ.สต./รพช.	วิธีฝึกทักษะโดยพ่อแม่ ผู้ปกครอง และอสม.
42	92	<p>แยกรูปทรงเรขาคณิตได้ 3 แบบ (FM)</p> <p>อุปกรณ์: รูปทรงเรขาคณิตที่มีสีเดียวกันทั้งหมด ได้แก่</p> <ol style="list-style-type: none"> รูปทรงวงกลม 3 ชิ้น รูปทรงสามเหลี่ยม 3 ชิ้น รูปทรงสี่เหลี่ยม 3 ชิ้น 	<ol style="list-style-type: none"> ผู้ประเมินวางรูปทรง ทั้ง 9 ชิ้น ไว้ตรงหน้าเด็ก ผู้ประเมินแสดงวิธีแยกรูปทรงให้เด็กดู แล้วพูดว่า "ครูจะวางวงกลมไว้ที่เดียวกัน สี่เหลี่ยมและสามเหลี่ยมไว้ที่เดียวกัน" ยื่นรูปทรงทั้งหมดให้เด็กและบอกเด็กว่า "ลองทำเหมือนครูซิ" <p>ผ่าน: เด็กสามารถแยกรูปทรง ได้ถูกต้องทั้งหมด</p>	<ol style="list-style-type: none"> พ่อแม่ ผู้ปกครองสอนให้เด็กรู้จัก รูปทรงวงกลม รูปทรงสี่เหลี่ยม รูปทรงสามเหลี่ยม วางจาน 3 ใบไว้ข้างหน้าเด็ก แยกรูปทรงทั้งสามรูปทรงไว้ในจานอย่างละ 1 ชิ้น บอกให้เด็กหยิบรูปทรงวงกลมใส่ในจานวงกลม ถ้าเด็กทำไม่ได้ให้ชี้ไปที่จานที่มีรูปทรงวงกลม แล้วให้เด็กหยิบวงกลมใส่จาน บอกเด็กให้หยิบรูปทรงที่เหลือใส่ในจานที่มีรูปทรงเหมือนกัน หากเด็กทำไม่ได้ ให้ชี้ไปที่จานที่มีรูปทรงนั้นๆ ให้เด็กหยิบรูปทรงใส่จาน จนครบทั้งหมด ลดการช่วยเหลือลงจนเด็กสามารถทำได้เอง
	93	<p>ประกอบชิ้นส่วนของรูปภาพที่ถูกตัดออกเป็น 3 ชิ้นได้ (FM)</p> <p>อุปกรณ์: รูปภาพตัดออกเป็น 3 ชิ้น 1 รูป</p> <p>วัตถุประสงค์: ฝึกสมาธิ และสังเกตความเชื่อมโยง</p>	<p>ผู้ประเมินให้เด็กดูภาพประกอบชิ้นส่วนที่สมบูรณ์ จากนั้นแยกชิ้นส่วนของภาพออกจากกันวางไว้ตรงหน้าเด็ก แล้วบอกให้เด็กประกอบชิ้นส่วนของภาพเข้าด้วยกัน</p> <p>ผ่าน: เด็กสามารถต่อชิ้นส่วนของภาพเข้าด้วยกันได้ถูกต้องอย่างน้อย 1 ใน 3 ครั้ง</p>	<ol style="list-style-type: none"> พ่อแม่ ผู้ปกครองวางรูปที่ตัดออกเป็น 3 ชิ้น ตรงหน้าเด็ก และวางอีกภาพต้นแบบไว้ ให้เด็กสังเกตรูปภาพนั้น แยกรูปภาพทั้ง 3 ชิ้น ออกจากกันโดยการขยายรอยต่อให้กว้างขึ้น ช่วยกันกับเด็กต่อเป็นภาพเหมือนเดิม เพิ่มความยากโดยพ่อแม่ ผู้ปกครองคละชิ้นส่วนของภาพทั้งหมด ช่วยกันกับเด็กต่อเป็นภาพเหมือนเดิม ถ้าเด็กเริ่มทำได้แล้วปล่อยให้เด็กต่อภาพด้วยตนเอง

คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

อายุ (เดือน)	ข้อที่	ทักษะ	วิธีประเมินทักษะโดยเจ้าหน้าที่ สาธารณสุข/รพ.สต./รพช.	วิธีฝึกทักษะโดยพ่อแม่ ผู้ปกครอง และอสม.
	42	<p style="text-align: center;">เลือกรูปภาพผู้ชายและผู้หญิงได้ (RL)</p> <p>อุปกรณ์:</p> <ol style="list-style-type: none"> รูปภาพผู้ชาย 3 รูป รูปภาพผู้หญิง 3 รูป <div style="display: flex; justify-content: space-around;"> </div>	<p>วางรูปภาพทีละชุด (รูปผู้ชาย 1 รูป รูปผู้หญิง 1 รูป) ตรงหน้าเด็ก สั่งให้เด็ก “ชี้ผู้ชาย” และ “ชี้ผู้หญิง” เปลี่ยนภาพชุดใหม่อีก 2 ชุด ทำซ้ำทีละชุดโดยวางภาพสลับที่กัน</p> <p>ผ่าน: เด็กสามารถเลือกรูปภาพได้ถูกต้อง 2 ใน 3 ชุด</p>	<ol style="list-style-type: none"> พ่อแม่ ผู้ปกครองสอนเด็กว่า “พ่อเป็นผู้ชาย” “แม่เป็นผู้หญิง” นำหนังสือที่มีรูปภาพผู้หญิงแต่งกายแบบหญิง รูปผู้ชายแต่งกายแบบชายมาให้เด็กเปิดดูบ่อยๆ แล้วถามเด็กว่า “รูปไหนเป็นผู้ชาย” “รูปไหนเป็นผู้หญิง”
	95	<p style="text-align: center;">เลือกจัดกลุ่มวัตถุตามประเภทเสื้อผ้าได้ (RL)</p> <p>อุปกรณ์: ชุดจัดประเภทสิ่งของ</p> <ol style="list-style-type: none"> บัตรภาพสัตว์ 3 ชนิด บัตรภาพอาหาร 3 ชนิด บัตรภาพเสื้อผ้า 3 ชนิด <div style="display: flex; justify-content: space-around;"> </div> <div style="display: flex; justify-content: space-around;"> </div> <div style="display: flex; justify-content: space-around;"> </div>	<p>ผู้ประเมินวางวัตถุทั้งหมด 3 ประเภท ลงตรงหน้าเด็กแล้วพูดว่า “เลือกอันที่เป็นเสื้อผ้าส่งให้ครู”</p> <p>ผ่าน: เด็กสามารถเลือกเสื้อผ้าได้ถูกต้องอย่างน้อย 2 ใน 3 ชิ้น</p>	<ol style="list-style-type: none"> พ่อแม่ ผู้ปกครองวางเสื้อผ้าทั้งหมดให้เด็กดูแล้วบอกให้รู้จักเสื้อผ้าทีละชิ้น เช่น นี่คือเสื้อผ้า มีกางเกง เสื้อ ถุงเท้า ... ” พ่อแม่ ผู้ปกครองบอกให้เด็กเลือกเสื้อผ้าทีละชิ้นตามคำสั่ง จนเด็กสามารถเลือกได้ ทั้ง 3 ชิ้น นำเสื้อผ้าไปรวมกับวัตถุประเภทอื่น โดยเริ่มจากให้เด็กเลือกวัตถุ 2 ประเภท เช่น เสื้อผ้าและสัตว์ เมื่อเด็กเลือกได้ถูกต้อง แล้วจึงเพิ่มประเภทวัตถุเป็น 2 และ 3 ประเภท

คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

อายุ (เดือน)	ข้อที่	ทักษะ	วิธีประเมินทักษะโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุข/รพ.สต./รพช.	วิธีฝึกทักษะโดยพ่อแม่ ผู้ปกครอง และอสม.
42	96 ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	พูดถึงเหตุการณ์ที่เพิ่งผ่านไปใหม่ๆ ได้ (EL)	ผู้ประเมินถามเด็กว่า “ทำอะไรเมื่อกี้” ผ่าน: เด็กสามารถเล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเมื่อ 10 นาทีที่ผ่านไปให้ผู้ใหญ่หรือเด็กด้วยกันฟัง ได้อย่างน้อย 1 ครั้ง	1. ถามคำถามที่เกี่ยวข้องกับกิจวัตรประจำวันี่เพิ่งผ่านไป ชั่วขณะ เช่น กินข้าวเสร็จ ทิ้งระยะเวลาสักครู่หนึ่ง แล้วถามเด็กว่า “เมื่อกี้หนูไปทำอะไรมาคะ” 2. พ่อแม่ ผู้ปกครองถามถึงเหตุการณ์ที่ผ่านมาระยะเวลานานขึ้น แต่ไม่เกิน 10 นาที บ่อยๆ และกระตุ้นให้เด็กตอบ ถ้าเด็กตอบไม่ได้ให้ต่อนำและถามซ้ำ
	97 ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	บอกชื่อจริงและนามสกุลเต็มได้ (EL)	ผู้ประเมิน ถามว่า “หนูชื่ออะไร” ถ้าเด็กบอกแต่ชื่อต้น ผู้ประเมินอาจช่วยขึ้นต้นนามสกุล เช่น “มาลี...” ผ่าน: เด็กสามารถบอกชื่อและนามสกุลเต็มได้	พ่อแม่ ผู้ปกครองสอน ชื่อจริง และนามสกุลเต็มของเด็กและถามให้เด็กตอบบ่อยๆ
	98 ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	บอกเพศของตนเองได้ถูกต้อง (PS)	1. ผู้ประเมินถามเด็กว่า “หนูเป็นผู้ชายหรือผู้หญิง” ใช้เพศของเด็กขึ้นต้นก่อน เพื่อหลีกเลี่ยงการที่เด็กพูดตามคำสุดท้าย 2. เมื่อเด็กตอบแล้วให้ถามกลับไปกลับมา 3 ครั้ง โดยสลับเพศทุกครั้งทีถาม ผ่าน: เด็กสามารถตอบถูกต้องทั้ง 2 ใน 3 ครั้ง	1. สอนให้เด็กรู้ความแตกต่างของเพศชายและหญิง จากการแต่งตัว ทรงผม 2. บอกให้เด็กรู้ถึงเพศของสมาชิกในครอบครัว เช่น แม่เป็นผู้หญิง พ่อเป็นผู้ชาย หนูเป็นผู้หญิง

คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

อายุ (เดือน)	ข้อที่	ทักษะ	วิธีประเมินทักษะโดยเจ้าหน้าที่ สาธารณสุข/รพ.สต./รพช.	วิธีฝึกทักษะโดยพ่อแม่ ผู้ปกครอง และอสม.
42	99 ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	ใส่เสื้อผ้าหน้าตัวเองโดยไม่ต้องติดกระดุม (PS)	ถามจากพ่อแม่ ผู้ปกครองว่า “เด็กสามารถใส่เสื้อผ้าหน้าตัวเองหรือไม่” ผ่าน: เด็กสามารถใส่เสื้อผ้าหน้าตัวเองโดยไม่ต้องติดกระดุม	1. พ่อแม่ ผู้ปกครองใส่เสื้อผ้าหน้าให้เด็กดู 2. พ่อแม่ ผู้ปกครองนำเสื้อผ้าหน้าคลุมไหล่ของเด็กไว้และจับมือขวาของเด็ก จับคอปกเสื้อด้านซ้ายยกขึ้น 3. ให้เด็กสอดแขนซ้ายเข้าไปในแขนเสื้อด้านซ้าย 4. พ่อแม่ ผู้ปกครองจับมือซ้ายของเด็ก จับคอปกเสื้อด้านขวา แล้วยกขึ้น 5. ให้เด็กสอดแขนขวาเข้าไปในแขนเสื้อด้านขวาเมื่อเด็กเริ่มทำได้ ลดการช่วยเหลือลง จนเด็กสามารถ ทำได้เองทุกขั้นตอน
	100 ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	พูด “ขอ” หรือ “ขอบคุณ” ได้เอง (PS) วัตถุประสงค์: ฝึกมารยาทที่ดีทางสังคม	1. ถามจากพ่อแม่ ผู้ปกครองว่า “ถ้าเวลาที่เด็กต้องการหรือได้รับของจากผู้อื่น เด็กจะพูดขอหรือขอบคุณได้หรือไม่” 2. ผู้ประเมินยื่นของให้เด็ก รอดูการตอบสนองว่าเด็กพูดขอบคุณหรือไม่ ผ่าน: เด็กสามารถพูด “ขอ” หรือ “ขอบคุณ” ได้เอง	1. สอนและกระตุ้นให้เด็กพูด “ขอ” ก่อนจะให้ของ 2. สอนและกระตุ้นให้เด็กพูด “ขอบคุณ” ทุกครั้ง เมื่อมีคนให้ความช่วยเหลือหรือให้ของ 3. พ่อแม่ ผู้ปกครอง ใช้คำพูด “ขอ” “ขอบคุณ” ให้เด็กได้ยินบ่อย ๆ

คู่มือฝึกทักษะและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

อายุ (เดือน)	ข้อที่	ทักษะ	วิธีประเมินทักษะโดยเจ้าหน้าที่ สาธารณสุข/รพ.สต./รพช.	วิธีฝึกทักษะโดยพ่อแม่ ผู้ปกครอง และอส.
43-48	101 ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	กระโดดขาเดียวได้ อย่างน้อย 2 ครั้ง (GM)	ผู้ประเมินบอกให้เด็กกระโดดขาเดียวไปข้างหน้า หรือกระโดดให้เด็กดูก่อนแล้วบอกให้เด็กทำตาม ผ่าน: เด็กสามารถกระโดดขาเดียวไปข้างหน้าต่อเนื่อง ได้อย่างน้อย 2 ครั้ง	1. พ่อแม่ ผู้ปกครองกระโดดขาเดียวให้เด็กดู แล้วบอกให้ทำตาม 2. ถ้าเด็กทำไม่ได้ให้จับมือเด็ก แล้วบอกให้เด็กยืนทรงตัวบน ขาข้างหนึ่ง และให้เด็กกระโดด เมื่อเด็กกระโดดได้แล้ว ให้ ปล่อยมือและบอกให้เด็กกระโดดอยู่กับที่ 3. พ่อแม่ ผู้ปกครองขยับห่างจากตัวเด็ก 1 ก้าว แล้วบอกให้ เด็กกระโดดมาหา เมื่อทำได้แล้วให้เพิ่มระยะห่างเป็น 2 ก้าว 4. ชวนเด็กเล่นกระโดดขาเดียว ตามการละเล่นในแต่ละภาค เช่น เล่นตั้งเต เป็นต้น
	102 ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	ตัดกระดาษรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส ขนาด 10 ซม. ออกเป็น 2 ชิ้น (โดยใช้กรรไกรปลายมน) (FM) อุปกรณ์: 1. กรรไกรปลายมนสำหรับเด็ก 2. กระดาษสี่เหลี่ยมจัตุรัส ขนาด 10 ซม. 	1. ผู้ประเมินแสดงวิธีตัดกระดาษรูปสี่เหลี่ยม จัตุรัสออกจากกันเป็น 2 ชิ้น ให้เด็กดู โดยตัด จากด้านหนึ่งไปยังอีกด้านหนึ่งที่อยู่ตรงข้าม 2. ผู้ประเมินยื่นกรรไกรให้กับมือข้างที่ถนัดของ เด็ก และยื่นกระดาษให้กับมืออีกข้างหนึ่ง พูด กับเด็กว่า “หนูลองตัดกระดาษนี้ซิ” ประเมิน 3 ครั้ง ผ่าน: เด็กใช้กรรไกรตัดกระดาษออกเป็น 2 ชิ้น โดยตัด จากด้านหนึ่งไปยังอีกด้านหนึ่งที่อยู่ตรงข้าม อย่างน้อย 1 ใน 3 ครั้ง	1. พ่อแม่ ผู้ปกครองใช้กรรไกรตัดกระดาษให้เด็กดูแล้วบอก ให้เด็กทำตาม 2. ถ้าเด็กไม่สามารถทำได้ สอนเด็กให้ใช้กรรไกรมือเดียวโดย สอดนิ้วให้ถูกต้องและฝีกขยับนิ้ว 3. เมื่อเด็กขยับนิ้วเป็นแล้วให้เด็กฝึกตัดกระดาษขนาด 5 ซม. เมื่อเด็กทำได้ให้เพิ่มขนาดกระดาษเป็น 10 ซม. 4. ชวนเด็กเล่นตัดกระดาษเป็นรูปต่างๆ

คู่มือฝึกระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

อายุ (เดือน)	ข้อที่	ทักษะ	วิธีประเมินทักษะโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุข/รพ.สต./รพช.	วิธีฝึกทักษะโดยพ่อแม่ ผู้ปกครอง และอสม.
43-48	103 ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	เขียนแบบวาดรูป + (กากบาท) (FM) อุปกรณ์: 1. ดินสอ 2. กระดาษ 	1. ผู้ประเมินวางกระดาษตรงหน้าเด็ก ผู้ประเมินวาดรูป + (กากบาท) ขนาดอย่างน้อย 4 ซม. ส่งดินสอให้เด็กและพูดว่า “หนูลองทำซิ” ให้เด็กวาด 3 ครั้ง โดยแต่ละครั้งผู้ประเมินแสดงการวาดรูป + (กากบาท) ให้เด็กดูก่อนทุกครั้ง ผ่าน: เด็กสามารถวาดรูปโดยมีเส้นแนวตั้งตัดกับเส้นแนวนอนได้เอง อย่างน้อย 1 ใน 3 ครั้ง (ไม่จำเป็นต้องมีขนาดเท่ากับแบบ)	1. พ่อแม่ ผู้ปกครองวาดรูป + (กากบาท) ให้เด็กดูเป็นตัวอย่าง บอกให้เด็กทำตาม 2. ถ้าเด็กทำไม่ได้ให้ทำเส้นประเป็นรูป + (กากบาท) แล้วจับมือเด็กลากเส้นตามแนว 3. เมื่อเด็กเริ่มทำได้ให้ลากเส้นตามเส้นประด้วยตัวเอง จากนั้นให้วาดโดยไม่มีเส้นประ จนเด็กสามารถวาดรูป + (กากบาท) ได้เอง 4. ชวนเด็กเล่นลากเส้นต่อจุดเป็นรูปต่างๆ
	104 ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	เลือกวัตถุที่มีขนาดใหญ่กว่าและเล็กกว่า (RL) อุปกรณ์: ชุดวัตถุ 3 ขนาด สีเดียวกัน จำนวน 3 ชุด (วงกลม สี่เหลี่ยม และ สามเหลี่ยม) 	1. ผู้ประเมินวางวัตถุบนโต๊ะที่ละชุด โดยไม่ต้องเรียงขนาด 2. ผู้ประเมินชี้วัตถุชิ้นที่มีขนาดกลาง แล้วถามว่า “อันไหนใหญ่กว่าอันนี้” “อันไหนเล็กกว่าอันนี้” ทำให้ครบทั้ง 3 ชุดโดยเริ่มจากวงกลม สี่เหลี่ยมและสามเหลี่ยม ผ่าน: เด็กสามารถเลือกวัตถุที่มีขนาดใหญ่กว่าและเล็กกว่าได้ถูกต้อง 2 ใน 3 ชุด	1. พ่อแม่ ผู้ปกครองฝึกเด็กในชีวิตประจำวัน เช่น ขณะรับประทานอาหาร สอนเด็กให้รู้จักถ้วยใบใหญ่ ถ้วยใบกลาง ถ้วยใบเล็ก 2. พ่อแม่ ผู้ปกครองชี้ที่ถ้วยขนาดกลาง พร้อมกับชี้ที่ถ้วยใบใหญ่แล้วบอกว่า “ถ้วยนี้ใหญ่กว่าอันกลาง” และชี้ไปที่ถ้วยใบเล็ก แล้วบอกว่า “ถ้วยนี้เล็กกว่าอันกลาง” 3. ทดสอบความเข้าใจ โดยชี้ไปที่ถ้วยใบกลาง แล้วถามเด็กว่า “อันไหนใหญ่กว่าอันนี้” “อันไหนเล็กกว่าอันนี้” ฝึกเด็กบ่อยๆ โดยเปลี่ยนอุปกรณ์ให้หลากหลายมากขึ้น

คู่มือฝึกระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

อายุ (เดือน)	ข้อที่	ทักษะ	วิธีประเมินทักษะโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุข/รพ.สต./รพช.	วิธีฝึกทักษะโดยพ่อแม่ ผู้ปกครอง และอสม.
43-48	105 ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	พูดเป็นประโยค 3 คำ ติดต่อกัน โดยมีความหมายและเหมาะสมกับโอกาสได้ (EL) วัตถุประสงค์: ฝึกการปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับโอกาส	ผู้ประเมินสังเกตขณะทดสอบ หรือถามจากพ่อแม่ ผู้ปกครองว่าเด็กสามารถพูดเกี่ยวกับคำพูด 5 ความหมายต่อไปนี้ ได้แก่ 1. การบอกลา เช่น “หนูไปก่อนนะคะ” 2. การทักทาย เช่น “สวัสดีค่ะแม่” 3. การขอบคุณ เช่น “ขอบคุณค่ะคุณครู” 4. การแสดงความคิดเห็น เช่น “หนูว่าอันนี้สวยกว่า” การขอโทษ เช่น “หนูขอโทษค่ะพี่” ผ่าน: เด็กสามารถพูดติดต่อกัน ได้ 3 คำได้ครบทั้ง 5 ความหมาย และเหมาะสมกับโอกาส	1. พ่อแม่ ผู้ปกครองสอนให้เด็กพูดในโอกาสต่างๆ โดยพ่อแม่ ผู้ปกครองพูดให้เด็กฟังเป็นตัวอย่าง แล้วบอกให้เด็กพูดตาม - สอนให้เด็กยกมือไหว้และกล่าวขอบคุณทุกครั้งที่ได้รับของจากผู้ใหญ่เช่น “ขอบคุณครับ/ค่ะ” - สอนให้เด็กยกมือไหว้และกล่าวสวัสดีที่พบผู้ใหญ่หรือแขกของผู้ปกครองมาเยี่ยมที่บ้าน เช่น “สวัสดีครับ/ค่ะ” - สอนให้เด็กกล่าวคำขอโทษทุกครั้งที่ทำผิด เช่น “ขอโทษครับ/ค่ะ” - กระตุ้นให้เด็กพูดแสดงความคิดเห็นด้วยคำถาม เช่น “หนูว่าอันนี้เป็นอย่างไร” - สอนให้เด็กบอกลา เช่น “หนูไปละนะคะ” 2. เตือนเมื่อเด็กลืมกล่าวคำขอบคุณ สวัสดี ขอโทษ และบอกลาทุกครั้ง
	106 ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	ใส่กระดุมขนาดใหญ่ อย่างน้อย 2 ซม. ได้เอง 3 เม็ด (PS) อุปกรณ์: ตุ๊กตาผ้าที่มีกระดุมขนาดใหญ่ อย่างน้อย 2 ซม. 	ผู้ประเมินใส่กระดุมให้เด็กดู และถอดกระดุมออกแล้วบอกให้เด็กทำตาม ผ่าน: เด็กสามารถใส่กระดุมได้เอง 3 เม็ด	1. พ่อแม่ ผู้ปกครองแสดงวิธีใส่กระดุมให้เด็กดู แล้วบอกให้เด็กทำตาม 2. ถ้าเด็กทำไม่ได้ให้จับมือทำโดยใช้นิ้วหัวแม่มือและนิ้วชี้ของมือข้างหนึ่งจับสายเสื้อที่ด้านที่มีรังดุม ดึงรังดุมให้กว้าง และใช้มืออีกข้างหนึ่งจับกระดุมตะแคงลง ดันใส่รังดุมครึ่งเม็ด 3. เปลี่ยนมือที่จับสายเสื้อมาดึงกระดุมให้หลุดจากรังดุมทั้งเม็ด 4. ค่อยๆ ลดการช่วยเหลือลง จนสามารถทำได้เองทุกขั้นตอน

คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

อายุ (เดือน)	ข้อที่	ทักษะ	วิธีประเมินทักษะโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุข/รพ.สต./รพช.	วิธีฝึกทักษะโดยพ่อแม่ ผู้ปกครอง และอสม.
49-54	107 ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	กระโดดไปด้านข้างและถอยหลังได้ (GM)	ผู้ประเมินกระโดดไปด้านข้างที่ละข้าง และกระโดดถอยหลัง ให้เด็กดู แล้วบอกให้เด็กทำตาม ผ่าน: เด็กสามารถกระโดดไปด้านข้างได้ทั้ง 2 ข้าง และกระโดดถอยหลังได้โดยเท่ากัน 2 ข้างไปพร้อมกับ	1. พ่อแม่ ผู้ปกครองกระโดดไปทางด้านซ้าย ด้านขวา ถอยหลัง ให้เด็กดู 2. พ่อแม่ ผู้ปกครองยืนตรงข้ามเด็กจับมือเด็กไว้ พร้อมกับบอกว่า “กระโดดไปทางซ้าย กระโดดไปทางขวา กระโดดถอยหลัง” พร้อมกับประคองมือเด็กให้กระโดดไปในทิศทางตามที่พ่อแม่ ผู้ปกครองบอก 3. ชวนเด็กเล่นกระโดดไปมา
	108 ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	ประกอบชิ้นส่วนของรูปภาพที่ตัดออกเป็นส่วนๆ 8 ชิ้นได้ (FM) อุปกรณ์: รูปภาพที่มีส่วนต่อกัน 8 ชิ้น 1 รูป 	1. ผู้ประเมินวางรูปภาพที่ต่อแล้วไว้ตรงหน้าเด็ก แล้วพูดกับเด็กว่า “หนูดูรูปภาพนี้” 2. ผู้ประเมินนำชิ้นส่วนรูปภาพวางคละกันแล้วบอกกับเด็กว่า “ต่อให้เป็นรูปภาพนะคะ” ผ่าน: เด็กประกอบชิ้นส่วนรูปภาพได้ถูกต้องทั้งหมด 8 ชิ้น	1. พ่อแม่ ผู้ปกครองวางรูปที่ตัดออกเป็น 6 ชิ้น ตรงหน้าเด็ก ให้เด็กสังเกตรูปภาพนั้น 2. แยกรูปภาพทั้ง 6 ชิ้น ออกจากกันโดยการขยายรอยต่อให้กว้างขึ้น ช่วยกันกับเด็กต่อเป็นภาพเหมือนเดิม 3. แยกภาพที่ต่อออกจากกัน โดยการสลับตำแหน่งภาพบน-ล่าง ช่วยกันกับเด็กต่อเป็นภาพเหมือนเดิม 4. แยกภาพที่ต่อออกจากกัน โดยการสลับตำแหน่งภาพซ้าย-ขวา ช่วยกันกับเด็กต่อเป็นภาพเหมือนเดิม 5. เพิ่มความยาก โดยพ่อแม่ ผู้ปกครองคละชิ้นส่วนของภาพทั้งหมด ช่วยกันกับเด็กต่อเป็นภาพเหมือนเดิม ถ้าเด็กเริ่มทำได้แล้วปล่อยให้เด็กต่อภาพด้วยตนเอง 6. หากเด็กต่อภาพได้คล่องแล้วให้เปลี่ยนเป็นภาพที่ตัดแบ่งเป็น 8 ชิ้น

คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

อายุ (เดือน)	ข้อที่	ทักษะ	วิธีประเมินทักษะโดยเจ้าหน้าที่ สาธารณสุข/รพ.สต./รพช.	วิธีฝึกทักษะโดยพ่อแม่ ผู้ปกครอง และอสม.
49-54	109 ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	เลือกรูปภาพที่แสดงเวลา กลางวัน กลางคืน (RL) อุปกรณ์ รูปภาพ 1. เวลากลางวัน 3 รูป 2. เวลากลางคืน 3 รูป 	1. ผู้ประเมินวางรูปกลางวัน 1 รูป กลางคืน 1 รูป ตรงหน้าเด็กแล้วบอกเด็กว่า “ซึ่งรูปที่เป็นเวลา กลางวัน” “ซึ่งรูปที่เป็นเวลากลางคืน” 2. ให้เด็กชี้ภาพที่ละชุด จนครบ 3 ชุด ทำทีละ ชุดโดยวางภาพสลับที่กัน ผ่าน: เด็กสามารถชี้ภาพกลางวันและกลางคืนได้ ถูกต้องอย่างน้อย 2 ใน 3 ชุด	1. พ่อแม่ ผู้ปกครองนำรูปภาพที่แสดงเวลากลางวัน และ กลางคืนอย่างละ 1 รูป ให้เด็กดูพร้อมกับอธิบายรูป กลางวัน กลางคืนทีละรูป 2. บอกให้เด็กชี้ทีละภาพ ถ้าเด็กชี้ไม่ถูกต้อง ให้จับมือเด็กชี้ พร้อมกับย้ำชื่อรูปภาพแต่ละภาพจนเด็กชี้ภาพได้ถูกต้อง ให้ลดการช่วยเหลือลง 3. ฝึกให้เด็กรู้จักกลางวัน กลางคืน ในสถานการณ์จริง
	110 ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	ตอบคำถามได้ถูกต้อง เมื่อถามว่า “ถ้ารู้สิกร้อน ไม่สบาย หิว” จะทำอะไร (EL) วัตถุประสงค์: ฝึกการแก้ปัญหา เพื่อให้ดูแลตนเองได้	ผู้ประเมินถามเด็กว่า “ถ้าหนูรู้สึกร้อนหนูจะทำ อย่างไร” “ถ้าหนูไม่สบายหนูจะทำอย่างไร” “ถ้าหนูหิวหนูจะทำอย่างไร” ผ่าน: เด็กสามารถตอบถูก 2 ใน 3 คำถาม เช่น ร้อน ตอบว่า ไปอาบน้ำ เปิดพัดลม ไม่สบาย ตอบว่า ไปนอน ไปทาหม้อ กินยา หิว ตอบว่า กินข้าว กินขนม	1. พ่อแม่ ผู้ปกครองฝึกเด็กในชีวิตประจำวัน เมื่อเด็กมาบอก ความต้องการ เช่น หิว ร้อน ปวดหัวให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง ถามเด็กว่า “แล้วหนูจะทำอย่างไร” เพื่อกระตุ้นให้เด็กคิดก่อน 2. ถ้าเด็กตอบไม่ได้ให้พ่อแม่ ผู้ปกครองพูดอธิบาย เช่น ถ้า หนูหิวน้ำต้องไปดื่มน้ำ ถ้าหนูร้อนหนูต้องไปอาบน้ำหรือ เปิดพัดลม ถ้าหนูปวดหัวหนูก็ต้องทานยาหรือไปหาหมอ 3. ชวนเด็กพูดคุยและกระตุ้นให้ตอบคำถามในสถานการณ์ อื่นๆ เพิ่มเติม

คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

อายุ (เดือน)	ข้อที่	ทักษะ	วิธีประเมินทักษะโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุข/รพ.สต./รพช.	วิธีฝึกทักษะโดยพ่อแม่ ผู้ปกครอง และอสม.
49-54	111 ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	ทำความสะอาดตนเองหลังจากอุจจาระได้ (PS)	ผู้ประเมินถามจากพ่อแม่ ผู้ปกครองว่า “เมื่อเด็กอุจจาระแล้วเด็กสามารถทำความสะอาดตนเองได้โดยการล้างก้นและล้างมือได้หรือไม่” ผ่าน: เด็กสามารถทำความสะอาดตนเองโดยการล้างก้น ล้างมือ หลังจากขับถ่ายอุจจาระได้	1. พ่อแม่ ผู้ปกครองฝึกเด็กล้างก้น โดยจับมือข้างที่ถนัดของเด็กให้ถือสายชำระฉีดน้ำ หรือใช้ช้อนน้ำราดน้ำที่ก้นของเด็ก พร้อมกับจับมืออีกข้างของเด็กให้ถูกันจนสะอาด 2. ตักน้ำราดโกส้วมหรือกดชักโครกทำความสะอาดส้วม 3. พ่อแม่ ผู้ปกครองพาเด็กไปเช็ดก้นให้แห้ง และล้างมือให้สะอาด โดยจับมือเด็กทำทุกขั้นตอน จนเด็กสามารถทำได้เอง
55-60	112 ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	เดินต่อส้นเท้า (GM)	ผู้ประเมินก้าวเดินโดยให้ส้นเท้าข้างหนึ่งไปต่อชิดกับปลายเท้าอีกข้างหนึ่งให้เด็กดูแล้วบอกให้เด็กทำตาม ผ่าน: ถ้าเด็กสามารถเดินโดยส้นเท้าต่อกับปลายเท้าได้ 4 ก้าวโดยไม่เสียการทรงตัว	1. พ่อแม่ ผู้ปกครองเดินก้าวสลับเท้าโดยให้ส้นเท้าต่อกับปลายเท้าอีกข้างให้เด็กดู 2. บอกให้เด็กทำตาม โดยช่วยพยุงและกระตุ้นให้เด็กใช้ส้นเท้าต่อกับปลายเท้าอีกข้าง เมื่อเด็กเริ่มทำได้ ลดการช่วยเหลือลง จนเด็กสามารถเดินได้เอง 4-5 ก้าว โดยไม่เสียการทรงตัว
	113 ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	จับดินสอได้ถูกต้อง (FM) อุปกรณ์: 1. ดินสอ 2. กระดาษ 	ผู้ประเมินยื่นกระดาษและดินสอให้เด็ก และบอกว่า “เขียนชื่อของหนู” ผ่าน: เด็กสามารถจับดินสอ โดยจับสูงกว่าปลายประมาณ 1-2 ซม. และดินสออยู่ระหว่างนิ้วหัวแม่มือ นิ้วชี้ และนิ้วกลาง	1. พ่อแม่ ผู้ปกครองจับดินสอให้เด็กดูเป็นตัวอย่าง แล้วชวนให้เด็กจับดินสอขีดเขียน 2. ถ้าเด็กทำไม่ได้ช่วยจับมือเด็กโดยให้ดินสออยู่ระหว่างส่วนปลายของนิ้วหัวแม่มือ นิ้วชี้ นิ้วกลาง และสูงกว่าปลายดินสอประมาณ 1-2 ซม. จนเด็กทำได้เอง

คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

อายุ (เดือน)	ข้อที่	ทักษะ	วิธีประเมินทักษะโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุข/รพ.สต./รพช.	วิธีฝึกทักษะโดยพ่อแม่ ผู้ปกครอง และอสม.
55-60	114	เลือกสีได้ 8 สี ตามคำสั่ง (RL) อุปกรณ์: ก้อนไม้ 10 สี 10 ก้อน 	ผู้ประเมินวางก้อนไม้ 10 ก้อน ตรงหน้าเด็ก แล้วบอกเด็กว่า “หยิบก้อนไม้สีฟ้า” ผู้ประเมินนำก้อนไม้ที่เด็กหยิบกลับไปวางที่เดิม บอกให้เด็กหยิบสีอื่น ๆ จนครบ 8 สี (สีฟ้า สีเขียว สีชมพู สีดำ สีขาว สีแดง สีเหลือง สีส้ม) พยาน: เด็กสามารถหยิบก้อนไม้ได้ถูกต้อง 8 สี ตามคำสั่งแต่ละครั้ง	<ol style="list-style-type: none"> 1. พ่อแม่ ผู้ปกครองสอนให้เด็กรู้จักสีจากสิ่งของที่มีอยู่ในบ้าน เช่น ผัก ผลไม้ เสื้อผ้า ของใช้ โดยผู้ปกครองพูดบอกเด็กในแต่ละสี แล้วให้เด็กพูดตาม 2. พ่อแม่ ผู้ปกครองนำของที่มีอยู่ใกล้ตัวสีละ 1 ชิ้น โดยเริ่มต้นจาก 4 สี ได้แก่ สีแดง สีฟ้า สีเขียว สีเหลือง มาคละรวมกัน แล้วถามเด็ก “อันไหนสี...” 3. หากเด็กรู้จักสีทั้ง 4 สี แล้ว ให้เพิ่มจำนวนสีขึ้นเรื่อยๆ จนครบทั้ง 8 สี (สีฟ้า สีเขียว สีชมพู สีดำ สีขาว สีแดง สีเหลือง สีส้ม)
	115	ผลัดกันพูดคุยกับเพื่อนในกลุ่ม (EL) วัตถุประสงค์: ฝึกการกล่าว แสดงออกอย่างเหมาะสม	ผู้ประเมินถามจากพ่อแม่ ผู้ปกครองว่า “เด็กสามารถพูดคุยกับเพื่อนโดยผลัดกันได้หรือไม่” พยาน: เด็กสามารถผลัดกันพูดโต้ตอบในกลุ่มได้	<ol style="list-style-type: none"> 1. พ่อแม่ ผู้ปกครองให้เด็กมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น เช่น พ่อแม่ ผู้ปกครองถาม “วันนี้เราจะกินอะไรกันดี” “วันนี้เราจะไปเที่ยวไหน” 2. ถ้าเด็กพูดแทรกให้พ่อแม่ ผู้ปกครองบอกเด็กว่า “หนูรอก่อนนะ เดี่ยวแม่ขอพูดให้จบก่อน แล้วหนูค่อยพูดต่อ” ทำทุกครั้งที่เด็กพูดแทรก 3. พ่อแม่ ผู้ปกครองคอยกระตุ้นให้เด็กพูดคุย หรือโต้ตอบกัน ขณะเล่นด้วยกัน เช่น เล่นขายของเล่น เป็นหมอกับคนใช้ครูกับนักเรียน
	116	เล่นเลียนแบบบทบาทของผู้ใหญ่ได้ (PS) ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	ผู้ประเมินถามจากพ่อแม่ ผู้ปกครองว่า “เด็กเคยเล่นเลียนแบบบทบาทอาชีพของผู้ใหญ่โดยเล่นกับเพื่อนได้หรือไม่” พยาน: เด็กสามารถเล่นเลียนแบบผู้ใหญ่ได้อย่างน้อย 1 บทบาท เช่น พ่อ แม่ ครู แพทย์ พยาบาล โดยเลียนแบบผ่านทางน้ำเสียงท่าทางการแต่งตัวกับเพื่อนได้	<ol style="list-style-type: none"> 1. พ่อแม่ ผู้ปกครองร่วมเล่นบทบาทสมมติกับเด็ก เช่น เล่นขายของ เล่นเป็นพ่อแม่ เล่นเป็นครู เล่นเป็นหมอ เล่นเป็นตำรวจจับผู้ร้าย โดยให้เด็กเลือกเองว่าอยากเล่นเป็นใคร 2. พ่อแม่ ผู้ปกครองให้เด็กเล่นร่วมกับเด็กอื่น ช่วยหาอุปกรณ์เพื่อให้เด็กนำไปประกอบการเล่น เช่น ของเหลือใช้ในบ้าน เสื้อผ้าโดยเลือกของให้เหมาะกับบทบาทและปลอดภัย

วิธีส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยตามช่วงอายุ โดยพ่อแม่ ผู้ปกครอง

เมื่อลูกอายุ	วิธีเล่นกับลูก	วิธีพูดคุยกับลูก
แรกเกิด - 1 สัปดาห์	<ul style="list-style-type: none"> • ให้โอกาสลูกมอง ฟัง และขยับแขนขาตามใจชอบ กอดลูกและอุ้มลูกบ่อยๆ • อย่าห่อตัวลูกแน่นเกินไปจนลูกขยับตัวไม่ได้ 	<ul style="list-style-type: none"> • สบตา ยิ้ม พูดคุยกับลูกบ่อยๆ ไม่ว่าจะเป็นช่วงลูกดูนมแม่หรือช่วงเปลี่ยนเสื้อผ้าลูก
1 สัปดาห์ - 6 เดือน	<ul style="list-style-type: none"> • ลูกยังชอบมอง ฟัง และขยับแขนขาตามใจชอบ กอดลูกและอุ้มลูกบ่อยๆ • ขณะตื่นให้ลูกนอนในท่าคว่ำบ้าง ส่งเสียงเรียกหรือเขย่าของเล่นให้ลูกเงยหน้ามองเพื่อฝึกชันคอ (ที่นอนต้องไม่นุ่มเกินไป) • ให้ลูกดูของสีสดใส หรือกริ่งกรังลูกจะได้ฝึกมองตาม ฟังเสียง และคว่ำของ • ลูกชอบอมของ เพราะลูกอยากรู้ว่ามันนิ่มหรือแข็ง อุ่นหรือเย็น • ลูกชอบเล่นข้าวของในบ้านที่สีสันสดใส ไม่จำเป็นต้องซื้อของเล่นแพงๆ แต่ต้องสะอาด และปลอดภัย 	<ul style="list-style-type: none"> • สบตา ยิ้ม หัวเราะ พูดคุยกับลูกบ่อยๆ แล้วลูกจะคุยด้วย • เลียนเสียงลูก และเล่นกับลูก ทำให้ลูกสนุกและมีความสุข • อ่านและเล่าเรื่องจากหนังสือที่มีภาพสวยๆ และสดใสให้ลูกฟังบ่อยๆ ลูกชอบมาก • ถึงแม้ว่าลูกยังพูดไม่ได้ แต่ลูกรู้ว่า พ่อแม่ ผู้ปกครอง เข้าใจเสียงอุ-อา ของลูกว่าลูกต้องการอะไร • ปลอดภัยด้วยความนุ่มนวลเมื่อลูกร้องไห้หรือหวาดกลัว
6 เดือน - 9 เดือน	<ul style="list-style-type: none"> • ลูกชอบเล่นข้าวของในบ้านที่สีสันสดใสที่สะอาด และปลอดภัย ลูกจะเอามาเขย่า ตี เคาะ ทำเสียงต่างๆ หรือปล่อยให้ลงพื้น พ่อแม่ ผู้ปกครอง อย่าดุลูกเพราะลูกกำลังเรียนรู้ • จัดที่โล่งกว้าง ปลอดภัยให้ลูกคลาน • ฝึกลูกเหี่ยวตัวลุกขึ้นยืน โดยให้เกาะตัวพ่อแม่ ผู้ปกครอง • ไม่ควรใช้รถหัดเดิน เพราะลูกจะไม่พยายามทรงตัวยืนด้วยตนเอง และเกิดอุบัติเหตุได้เพราะรถพลิกคว่ำง่าย 	<ul style="list-style-type: none"> • พูดคุยกับลูก เมื่อลูกทำเสียงต่างๆ หรือเรียกชื่อลูก ลูกจะได้จำชื่อตัวเองได้ • ลูกอยากให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง อ่านหนังสือภาพให้ลูกฟังทุกวัน • พูดคุยกับลูกเกี่ยวกับสิ่งของรอบตัว ด้วยคำพูดที่สั้น กระชับ ได้ใจความ เว้นจังหวะให้ลูกได้ตอบเสมอ

วิธีส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยตามช่วงอายุ โดยพ่อแม่ ผู้ปกครอง

เมื่อลูกอายุ	วิธีเล่นกับลูก	วิธีพูดคุยกับลูก
9 เดือน - 12 เดือน	<ul style="list-style-type: none"> • เล่นซ่อนของกับลูก ลูกอยากรู้ว่ามีมันหายไปไหน • ลูกชอบเล่นจะเอ้มาก ทำให้ลูกหัวเราะ และมีความสุข • ชีชวนให้ลูกใช้นิ้วหยิบขนมฝิง หรือผลไม้เนื้อนิ่มกินเอง 	<ul style="list-style-type: none"> • ลูกกำลังจดจำคำต่างๆ สอนลูกเรียกชื่อสิ่งต่างๆ รอบตัวหนูด้วย • สอนลูกให้สวัสดี และบ๊ายบาย • ลูกชอบเสียงอ่าน และเล่านิทานของพ่อแม่ ผู้ปกครองมาก อ่านหนังสือภาพให้ลูกฟังทุกวัน • อย่าทิ้งลูกอยู่คนเดียว ลูกจะรู้สึกปลอดภัยหากได้เห็นหรือได้ยินเสียงพ่อแม่ ผู้ปกครอง • ชมเชยเมื่อลูกทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งสำเร็จ
12 เดือน - 2 ปี	<ul style="list-style-type: none"> • ลูกชอบเล่นซ่อนของขนาดต่างๆ กัน ลูกเรียนรู้เรื่องขนาด รูปร่าง และสีต่างๆ ไปด้วยกัน • พ่อแม่ ผู้ปกครอง ใช้ของเล่นในบ้านที่สะอาด และปลอดภัยให้ลูกเล่นได้ ไม่จำเป็นต้องซื้อของเล่นที่แพงๆ ให้ลูก • ลูกกำลังหัดเดิน วิ่ง ฝึกสิ่งใหม่ๆ ช่วยสอนลูกด้วย และให้กำลังใจลูก • ชวนลูกขีดเขียน วาดรูปต่างๆ ระบายสี • ให้โอกาสลูกช่วยทำงานบ้านง่ายๆ 	<ul style="list-style-type: none"> • ลูกพูดได้แล้ว พ่อแม่ ผู้ปกครองคุยกับลูกบ่อยๆ สอนคำต่างๆ ให้ลูกเรียนรู้จากสิ่งรอบๆ ตัวลูก • ใช้คำสุภาพพูดกับเด็ก • ขณะเล่นกับลูก พูดคุยและสอนคำต่างๆ ให้ลูกด้วย • อ่านหนังสือภาพให้ลูกทุกวันเพราะลูกชอบมาก • ชวนลูกร้องเพลงและเคลื่อนไหวตามจังหวะ • สอนให้ลูกรู้จักขอบคุณ ขอโทษ
2 ปีขึ้นไป	<ul style="list-style-type: none"> • สอนลูกนับหนึ่ง สอง สาม • สอนลูกเรียนรู้เรื่องขนาด รูปร่างและ สีของสิ่งต่างๆ และเปรียบเทียบกัน • ลูกชอบของเล่นที่พ่อแม่ ผู้ปกครอง ทำให้มากที่สุด • ชวนเด็กวิ่งเล่น ออกกำลังกาย ฝึกการทรงตัว • สร้างสุขนิสัย เช่น การล้างมือ การใช้ห้องน้ำ การแปรงฟัน การสวมรองเท้า • ฝึกทักษะการกินอาหารด้วยตนเอง • ให้โอกาสเด็กช่วยทำงานบ้านง่ายๆ • ชวนเด็กวาดรูปและเล่าถึงสิ่งที่วาด พ่อแม่ ผู้ปกครองรับฟังอย่างตั้งใจ ตั้งคำถามต่อยอดจินตนาการเด็ก ไม่ตำหนิหรือขัดแย้งในสิ่งที่เด็กเล่า • สอนให้รู้จักแบ่งปัน เก็บของเล่นเข้าที่หลังเลิกเล่น 	<ul style="list-style-type: none"> • ลูกพูดได้เยอะแยะแล้ว และลูกชอบถามอย่างรัคาญลูก เพราะลูกกำลังอยากรู้สิ่งต่างๆ รอบตัวลูก • พูดคุย อ่านหนังสือภาพ เล่านิทาน ร้องเพลง ท่องบทกลอน และเล่นกับลูกบ่อยๆ • ใช้คำสุภาพพูดกับเด็ก • ชวนเด็กเล่นสนุกโดยตั้งคำถามให้เด็กคิดและคาดเดาจากเนื้อเรื่องในนิทานหรือชีวิตประจำวัน • หากลูกทำผิดพลาดอย่าซ้ำเติมลูก ให้กำลังใจลูกแทน และสอนลูกว่าอะไรถูกอะไรไม่เหมาะสม • ลูกชอบเลียนแบบ ดังนั้นพ่อแม่ ผู้ปกครองต้องเป็นตัวอย่างที่ดีให้ลูก

แบบบันทึกการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ตามช่วงอายุ โดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุข Developmental Surveillance and Promotion Record By Health Personal

ชื่อ.....นามสกุล.....ชื่อเล่น.....วัน เดือน ปี เกิด.....อายุ.....

คำชี้แจง: เด็กทำได้ ใส่เครื่องหมาย ผ่าน เด็กทำไม่ได้ ใส่เครื่องหมาย ไม่ผ่าน

ด้าน อายุ	ด้านการเคลื่อนไหว Gross Motor (GM)	ด้านการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก และสติปัญญา Fine Motor (FM)	ด้านการเข้าใจภาษา Receptive Language (RL)	ด้านการใช้ภาษา Expressive Language (EL)	ด้านการช่วยเหลือตัวเอง และสังคม Personal and Social (PS)
แรกเกิด- 1 เดือน	1. ท่านอนคว่ำยกศีรษะและ หันไปข้างใดข้างหนึ่งได้ ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	2. มองตามถึงกึ่งกลางลำตัว เน้น กึ่งกลางตัว ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	3. สะดุ้งหรือเคลื่อนไหวร่างกาย เมื่อได้ยินเสียงพูดระดับปกติ ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	4. ส่งเสียงอ้อแอ้ ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	5. มองจ้องหน้าได้นาน 1-2 วินาที ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน
1-2 เดือน	6. ท่านอนคว่ำยกศีรษะตั้ง ขึ้นได้ 45 องศา นาน 3 วินาที ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	7. มองตามผ่านกึ่งกลางลำตัว เน้น กึ่งกลางตัว ผ่านกึ่งกลางตัว ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	8. มองหน้าผู้พูดคุ้ยได้นาน 5 วินาที ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	9. ทำเสียงในลำคอ (เสียง “อู” หรือ “อา” หรือ “อือ”) อย่างชัดเจน ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	10. ยิ้มตอบหรือส่งเสียงตอบได้ เมื่อผู้ประเมินยิ้มและพูดคุ้ย ด้วย ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน
3-4 เดือน	11. ท่านอนคว่ำยกศีรษะ และอกพ้นพื้น ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	12. มองตามสิ่งของที่เคลื่อนที่ได้ เป็นมุม 180 องศา ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	13. หันตามเสียงได้ ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	14. ทำเสียงสูงๆ ต่ำๆ เพื่อ แสดงความรู้สึก ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	15. ยิ้มทักคนที่คุ้นเคย ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน
5-6 เดือน	16. ยันตัวขึ้นจากท่านอน คว่ำโดยเหยียดแขน ตรงทั้งสองข้างได้ ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	17. เอื้อมมือหยิบและถือวัตถุไว้ ขณะอยู่ในท่านอนหงาย ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	18. หันตามเสียงเรียก ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	19. เลียนแบบการเล่น ทำเสียงได้ ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	20. สนใจฟังคนพูด และสามารถ มองไปที่ของเล่นที่ผู้ทดสอบ เล่นกับเด็ก นาน 1 นาที ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน

แบบบันทึกการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ตามช่วงอายุ โดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุข
Developmental Surveillance and Promotion Record By Health Personal

ด้าน อายุ	ด้านการเคลื่อนไหว Gross Motor (GM)	ด้านการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก และสติปัญญา Fine Motor (FM)	ด้านการเข้าใจภาษา Receptive Language (RL)	ด้านการใช้ภาษา Expressive Language (EL)	ด้านการช่วยเหลือตัวเอง และสังคม Personal and Social (PS)
7-9 เดือน	21. นั่งได้มั่นคงและเอี้ยวตัวใช้มือเล่นได้อย่างอิสระ (sit stable) ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน 22. ยืนเกาะเครื่องเรือนสูงระดับอกได้ ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	23. จ้องมองไปที่หนังสือพร้อมกับผู้ใหญ่ นาน 2-3 วินาที ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	24. เด็กหันตามเสียงเรียกชื่อ ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	25. เลียนเสียงพูดคุย ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	26. เด็กเล่นจะเอ้ได้ ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน
10-12 เดือน	35. ยืนนาน 2 วินาที ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	36. จับนิ้วมือเพื่อหยิบของชิ้นเล็ก ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	37. โบกมือหรือตบมือตามคำสั่ง ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	38. แสดงความต้องการโดยทำท่าทาง หรือเปล่งเสียง ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	39. เล่นสิ่งของตามประโยชน์ของสิ่งของได้ ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน
13-15 เดือน	40. ยืนอยู่ตามลำพังได้นานอย่างน้อย 10 วินาที ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	41. ชีตเขียน (เป็นเส้น) บนกระดาษได้ ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	42. เลือกวัตถุตามคำสั่งได้ถูกต้อง 2 ชนิด ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	43. พูดคำพยางค์เดียว (คำโดด) ได้ 2 คำ ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	44. เลียนแบบท่าทางการทำงานบ้าน ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน
16-18 เดือน	45. เดินลากของเล่นหรือสิ่งของได้ ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	46. ชีตเขียนได้เอง ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	47. ทำตามคำสั่งง่ายๆ โดยไม่มีท่าทางประกอบ ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	48. ตอบชื่อวัตถุได้ถูกต้อง ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	49. เล่นการใช้สิ่งของตามหน้าที่ได้มากขึ้น ด้วยความสัมพันธ์ของ 2 สิ่ง ขึ้นไป ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน
19-24 เดือน	60. เหวี่ยงขาเตะลูกบอลได้ ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	61. ต่อก้อนไม้ 4 ชั้น ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	62. เลือกวัตถุตามคำสั่ง (ตัวเลือก 4 ชนิด) ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	63. เลียนคำพูดที่เป็นวลีประกอบด้วยคำ 2 คำ ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	64. ใช้ช้อนตักอาหารกินเองได้ ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน
25-30 เดือน	65. กระโดดเท้าพื้นพื้นทั้ง 2 ข้าง ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	66. แก้ปัญหาต่างๆ โดยใช้เครื่องมือด้วยตัวเอง ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	67. ซ้อมวัยละ 7 ส่วน ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	68. พูดตอบรับและปฏิเสธได้ ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	69. ล้างและเช็ดมือได้เอง ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน

แบบบันทึกการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ตามช่วงอายุ โดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุข
Developmental Surveillance and Promotion Record By Health Personal

ด้าน อายุ	ด้านการเคลื่อนไหว Gross Motor (GM)	ด้านการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก และสติปัญญา Fine Motor (FM)	ด้านการเข้าใจภาษา Receptive Language (RL)	ด้านการใช้ภาษา Expressive Language (EL)	ด้านการช่วยเหลือตัวเอง และสังคม Personal and Social (PS)
31-36 เดือน	79. ยืนขาเดียว 1 วินาที ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	80. เลียนแบบลากเส้นเป็นวง ต่อเนื่อกัน ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	81. นำวัตถุ 2 ชนิด ในห้องมาให้ ได้ตามคำสั่ง ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	82. พูดยึดต่อกัน 3-4 คำ ได้อย่างน้อย 4 ความหมาย ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	83. ใส่กางเกงได้เอง ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน
37-42 เดือน	84. ยืนขาเดียว 3 วินาที ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	85. เลียนแบบวาดรูปวงกลม ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	86. ทำตามคำสั่งต่อเนื่องได้ 2 กรียากับ วัตถุ 2 ชนิด ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	87. ถามคำถามได้ 4 แบบ เช่น ใคร อะไร ที่ไหน ทำไม ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	88. ทำตามกฎในการเล่นเป็น กลุ่มได้ ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน 89. ช่วยทำงานขั้นตอนเดียว ได้เอง ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน
43-48 เดือน	101. กระโดดขาเดียวได้ อย่างน้อย 2 ครั้ง ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	102. ตัดกระดาษรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส ขนาด 10 ซม. ออกเป็น 2 ชิ้น (โดยใช้กรรไกรปลายมน) ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน 103. เลียนแบบวาดรูป + (กากบาท) ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	104. เลือกวัตถุที่มีขนาดใหญ่กว่า และเล็กกว่า ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	105. พูดยึดเป็นประโยค 3 คำ ติดต่อกัน โดยมีความ หมายและเหมาะสมกับ โอกาสได้ ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	106. ใส่กระดุมขนาดใหญ่อย่าง น้อย 2 ซม. ได้เอง 3 เม็ด ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน
49-54 เดือน	107. กระโดดไปด้านข้าง และถอยหลังได้ ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	108. ประกอบชิ้นส่วนของรูปภาพ ที่ตัดออกเป็นส่วนๆ 8 ชิ้นได้ ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	109. เลือกรูปภาพที่แสดงเวลา กลางวัน กลางคืน ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	110. ตอบคำถามได้ถูกต้อง เมื่อถามว่า “ถ้ารู้สึกร้อน ไม่สบาย หิว” จะทำอะไร ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	111. ทำความสะอาดตนเองหลัง จากอุจจาระได้ ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน
55-60 เดือน	112. เดินต่อส้นเท้า ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	113. จับดินสอได้ถูกต้อง ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	114. เลือกสีได้ 8 สีตามคำสั่ง ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	115. ผลัดกันพูดคุยกับเพื่อน ในกลุ่ม ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	116. เล่นเลียนแบบบทบาทของ ผู้ใหญ่ได้ ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน

หมายเหตุ: อายุที่ประเมิน หมายถึง อายุที่เต็มเดือนจนถึงอีก 29 วัน
 เช่น ช่วงอายุ 7-9 เดือน หมายถึง อายุตั้งแต่ 7 เดือน จนถึง 9 เดือน 29 วัน / อายุ 18 เดือน หมายถึง อายุตั้งแต่ 18 เดือน จนถึง 18 เดือน 29 วัน

แบบบันทึกการคัดกรองและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ตามช่วงอายุ โดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุข Developmental Screening and Promotion Record By Health Personal

ชื่อ.....นามสกุล.....ชื่อเล่น.....วัน เดือน ปี เกิด.....อายุ.....

คำชี้แจง: เด็กทำได้ ใส่เครื่องหมาย ผ่าน เด็กทำไม่ได้ ใส่เครื่องหมาย ไม่ผ่าน และเติมวัน เดือน ปี ที่ประเมินในช่อง ว/ด/ป.....

ด้าน อายุ	ด้านการเคลื่อนไหว Gross Motor (GM)	ด้านการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก และสติปัญญา Fine Motor (FM)	ด้านการเข้าใจภาษา Receptive Language (RL)	ด้านการใช้ภาษา Expressive Language (EL)	ด้านการช่วยเหลือตัวเอง และสังคม Personal and Social (PS)
9 เดือน	27. ลูกขึ้นนั่งได้จากท่านอน ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน ว/ด/ป..... 28. เกาเขเดินไปข้างหน้าได้ 4-5 ก้าว ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน ว/ด/ป.....	29. ถือก้อนไม้ 2 ก้อนเคาะกัน ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน ว/ด/ป..... 30. ใช้นิ้วหัวแม่มือและนิ้วอื่นๆ หยิบของขึ้นจากพื้น ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน ว/ด/ป.....	31. ทำตามคำสั่งง่ายๆ เมื่อใช้ ท่าทางประกอบ ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน ว/ด/ป.....	32. เด็กรู้จักการปฏิเสธด้วย การแสดงท่าทาง ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน ว/ด/ป..... 33. เลียนเสียงคำพูดที่คุ้นเคย ได้อย่างน้อย 1 เสียง เช่น หมา จี๊ ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน ว/ด/ป.....	34. ใช้นิ้วหยิบอาหารกินได้ ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน ว/ด/ป.....
18 เดือน	50. วิ่งได้ ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน ว/ด/ป..... 51. เดินถือลูกบอล ไปได้ไกล 3 เมตร ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน ว/ด/ป.....	52. เปิดหน้าหนังสือที่ทำด้วย กระดาษแข็งที่ละแผ่นได้เอง ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน ว/ด/ป..... 53. ต่อก้อนไม้ 2 ชั้น ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน ว/ด/ป.....	54. เลือกวัตถุตามคำสั่งได้ถูกต้อง 3 ชนิด ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน ว/ด/ป..... 55. ซื่อวัยวะได้ 1 ส่วน ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน ว/ด/ป.....	56. พูดเลียนคำที่เด่นหรือคำ สุดท้ายของคำพูด ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน ว/ด/ป..... 57. พูดเป็นคำๆ ได้ 4 คำ เรียกชื่อสิ่งของหรือทักทาย (เป็นคำอื่นที่ไม่ใช่ พ่อแม่ ชื่อของคนคุ้นเคย ในบ้านหรือชื่อของสัตว์เลี้ยงในบ้าน) ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน ว/ด/ป.....	58. สนใจ/มองตามสิ่งที่ผู้ใหญ่ชี้ ที่อยู่ไกลออกไปอย่างน้อย 3 เมตร ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน ว/ด/ป..... 59. ดื่มน้ำจากแก้วและวางคืนที่ เดิมได้เองโดยไม่หก ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน ว/ด/ป.....

แบบบันทึกการคัดกรองและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ตามช่วงอายุ โดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุข
Developmental Screening and Promotion Record By Health Personal

ด้าน อายุ	ด้านการเคลื่อนไหว Gross Motor (GM)	ด้านการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก และสติปัญญา Fine Motor (FM)	ด้านการเข้าใจภาษา Receptive Language (RL)	ด้านการใช้ภาษา Expressive Language (EL)	ด้านการช่วยเหลือตัวเอง และสังคม Personal and Social (PS)
30 เดือน	70. กระโดดข้ามเชือกบนพื้น ไปข้างหน้าได้ ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน ว/ด/ป.....	72. ต่อก้อนไม้สี่เหลี่ยม ลูกบาศก์ เป็นหอสองได้ 8 ก้อน ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน ว/ด/ป.....	74. สนใจฟังนิทานได้ นาน 5 นาที ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน ว/ด/ป.....	76. พูดติดต่อกัน 2 คำ อย่าง มีความหมายโดยใช้คำกริยา ได้ถูกต้องอย่างน้อย 4 กริยา ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน ว/ด/ป.....	77. ร้องเพลงได้บางคำหรือร้อง เพลงคลอตามทำนอง ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน ว/ด/ป.....
	71. ขว้างลูกบอลขนาดเล็กได้ โดยยกมือขึ้นเหนือศีรษะ ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน ว/ด/ป.....	73. ยื่นวัตถุให้ผู้ทดสอบได้ 1 ชิ้น ตามคำสั่ง ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน ว/ด/ป.....	75. วางวัตถุไว้ “ข้างบน” และ “ข้างใต้” ตามคำสั่งได้ ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน ว/ด/ป.....		78. เด็กรู้จักรอให้ถึงรอบของ ตนเองในการเล่นโดยมี ผู้ใหญ่คอยบอก ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน ว/ด/ป.....
42 เดือน	90. ยืนขาเดียว 5 วินาที ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน ว/ด/ป.....	92. แยกรูปทรงเรขาคณิตได้ 3 แบบ ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน ว/ด/ป.....	94. เลือกรูปภาพผู้ชายและผู้หญิงได้ ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน ว/ด/ป.....	96. พูดถึงเหตุการณ์ที่เพิ่ง ผ่านไปใหม่ๆ ได้ ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน ว/ด/ป.....	98. บอกเพศของตนเองได้ถูกต้อง ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน ว/ด/ป.....
	91. ใช้แขนรับลูกบอลได้ ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน ว/ด/ป.....	93. ประกอบชิ้นส่วนของรูปภาพที่ ถูกตัดออกเป็น 3 ชิ้นได้ ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน ว/ด/ป.....	95. เลือกจัดกลุ่มวัตถุตามประเภท เสื้อผ้าได้ ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน ว/ด/ป.....	97. บอกชื่อจริงและนามสกุล เต็มได้ ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน ว/ด/ป.....	99. ใส่เสื้อผ้าหน้าได้เองโดยไม่ ต้องติดกระดุม ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน ว/ด/ป.....
					100. พูด “ขอ” หรือ “ขอบคุณ” ได้เอง ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน ว/ด/ป.....

อุปกรณ์สำหรับคัดกรองพัฒนาการเด็กปฐมวัย

อายุ 9 เดือน

อายุ 18 เดือน

อายุ 30 เดือน

อายุ 42 เดือน

